

**FİLİSTİN'DE FAALİYET GÖSTEREN YEREL VE
YABANCI BANKALARDAKİ KREDİ RİSKİNİN
KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMASI**

Othman A.k. SAWAFTA

(Doktora Tezi)

Eskişehir, 2016

**FİLİSTİN'DE FAALİYET GÖSTEREN YEREL VE YABANCI
BANKALARDAKİ KREDİ RİSKİNİN KARŞILAŞTIRMALI
BİR ÇALIŞMASI**

OTHMAN A.K. SAWAFTA

DOKTORA TEZİ

İşletme Anabilim Dalı-Finansman Bölümü

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem SAYILIR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2016

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Othman SAWAFTA'nın "Filistin'de Faaliyet Gösteren Yerel ve Yabancı Bankalardaki Kredi Riskinin Karşılaştırmalı Bir Çalışması" başlıklı tezi 22 Nisan 2016 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca **İşletme (Finansman)** Anabilim Dalında, **Doktora** tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr.Özlem SAYILIR
Üye : Prof.Dr.Abdullah YALAMAN
Üye : Doç.Dr.Metin COŞKUN
Üye : Doç.Dr.Murat ERTUĞRUL
Üye : Yrd.Doç.Dr.Nurdan SEVİM

Prof.Dr.Kemal YILDIRIM
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Öz

**FİLİSTİN'DE FAALİYET GÖSTEREN YEREL VE YABANCI
BANKALARDAKİ KREDİ RİSKİNİN KARŞILAŞTIRMALI
BİR ÇALIŞMASI**

Othman A.k. SAWAFTA

İşletme Anabilim Dalı-Finansman Bölümü

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2016

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem SAYILIR

Filistin'deki bankacılık sistemi, ekonominin gelişmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Filistin Para Politikası Kurumu (PMA)'nun 1994 yılında kurulmasından bu yana bankaların sayısı düzenli bir şekilde artmış ve 2013'ün sonlarında 232 şube ve ofisi olan 17 bankaya ulaşmıştır. Filistin'de faaliyet gösteren 7 yerel banka (Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde faaliyet gösteren yerel bankalardan sadece 2'si İslami bankadır) ve 10 yabancı banka bulunmaktadır. Yabancı bankaların arasında 8 Ürdün, bir Mısır ve HSBC'nin sahip olduğu bir banka bulunmaktadır.

Filistin'deki son eğilimler destek akışlarla faaliyetini sağlamının yanında gelişmeyi kolaylaştırmakta ve ekonomik faaliyetlerin canlanması tarafından desteklenmektedir. PMA şimdi kararlı bir şekilde iyi işleyen bir bankacılık sistemi devreye sokmaktadır.

Filistin'deki bankacılık faaliyeti toplam değer açısından artış göstermiştir. 2010 yılında 6,8 milyar ABD doları tutarındaki müşteri mevduatı 2013 yılında yaklaşık 8,1 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Toplam aktifler 2010 yılında 8,5 milyon ABD dolarından 2013 yılında 10,6 milyar dolara yükselmiştir. Doğrudan kredi olanaklarındaki büyüme 2010 yılında 2,7 milyar ABD dolarından 2013 yılında 4,3 milyar ABD dolara yükselmiştir. Toplam öz kaynaklar ise 2010 yılında 8,3 milyar ABD dolarından 2013 yılında 10,6 milyar dolara yükselmiştir.

Bu çalışma, Filistin'deki yerel ve islami bankalar ile yabancı bankalar arasındaki kredi riskini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, yabancı bankaların yerel bankalardan daha düşük kredi riski taşıdığı uygulamalı olarak ortaya konmaktadır.

Kredi riski, 2007'den 2013'e kadar olan temerrüde uzaklık (DD) ile temerrüde düşme olasılığını (DP) ölçmek için kullanılan ve Black ve Scholes opsiyon fiyatlandırma formülüne dayanan Merton modelini kullanarak 8 yabancı ve 7 yerel (bunlardan 2'si İslami bankadır) banka için hesaplanmaktadır. Yerel ve islami bankaların temerrüde uzaklık ortalaması (4,77) iken, yabancı bankaların ortalaması (7,26) ile daha yüksektir. Yerel ve islami bankaların temerrüde düşme olasılık ortalaması (2.86E-04) iken, yabancı bankaların ortalaması (3.43E-06) ile daha düşük, yerel bankalardan daha yüksek olmakta; bu da daha yüksek kredi riski olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, temerrüde düşme olasılığını temerrüde uzaklıktan elde etmek için kümülatif lojistik olasılık dağılımlarını kullanmaktadır. Kümülatif olasılıklar bir alt sınıra kadar kullanıldıklarında sonuçlar daha tatmin edici olmaktadır: 2007-2013 lojistik dağılımı kapsamında temerrüde düşme olasılığı dağılımının daha geniş uçları bulunmaktadır. Örneklem seviyesinde, temerrüde düşme olasılığı, (4.23E-03) olan yabancı bankalarla karşılaştırıldığında, yerel ve islami bankalar için (1.67E-02) seviyesinde ve halen yüksek olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kredi Riski, Filistin Bankacılık Sistemi, Temerrüde Düşme Olasılığı, Yabancı Bankalar, Yerel Bankalar

Abstract

A COMPARATIVE STUDY OF CREDIT RISK IN LOCAL BANKS AND FOREIGN BANKS OPERATING IN PALESTINE

Othman A.k. SAWAFTA

Department of Business Administration

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, April, 2016

Advisor: Assistant Professor Doctor Özlem SAYILIR

The banking system in Palestine plays a vital role in the development of the economy. Since the establishment of the PNA in 1994, the number of banks has been regularly increasing, reaching 17 banks with 232 branches and offices at the end of 2013. There are 7 local banks (2 from local banks are Islamic banks that operate in the West Bank and Gaza Strip), whereas there are 10 foreign banks operating in Palestine. Among the foreign banks, 8 are Jordanian, one is Egyptian and one is owned by HSBC.

Recent trends in Palestine are comforting, as growth, besides being driven by aid inflows, is being supported by the resurgence of economic activity. The PMA with its perseverance has now put in place a well functioning banking system.

Banking activity in Palestine has increased in total value. Customer deposits which amounted to 6.8 billion USD in 2010 rose to about 8.1 billion USD in 2013. Total assets increased from 8.5 billion USD in 2010 to 10.6 billion USD in 2013. The growth in direct credit facilities was from 2.7 billion in 2010 to 4.3 billion USD in 2013. Total equity went up from 8.3 billion USD in 2010 to over 10.6 billion USD in 2013.

This study aims to compare credit risk between local and islamic banks and foreign banks in Palestine. It has been empirically demonstrated in this study that foreign banks have lower credit risk than local banks.

Credit risk is calculated for 8 foreign banks and 7 local banks (2 of them are islamic banks) by using Merton's model, based on Black and Scholes's option pricing formula, which is used to measure the distance-

to-default (DD), and the default probability (DP), from 2007 to 2013. Foreign banks have a higher mean distance to- default of (7,26), than Local and islamic banks (4,77). Foreign banks have a lower mean default probabilities of (3.43E-06), than Local and islamic banks (2.86E-04), is thus higher for local banks, which reflects higher credit risk.

The study uses Cumulative logistic probability distributions to derive default probability from distance to default. When cumulative probabilities are used upto a threshold, the results are more satisfying: the distribution of default probability has larger tails. under the logistic distribution for 2007-2013. At the sample level, default probability is still higher for local and islamic banks at (1.67E-02) , in comparison with foreign banks, for which it is (4.23E-03).

Keywords: Credit Risk, Palestine Banking System, Probability of default, Foreign banks, Local Banks

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi

Bu tez çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada, yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Her hangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ad, Soyad

othman Sawafte

imza

O.Sawafte

Önsöz

Bu çalışmanın planlanması ve gelişimi sırasında çok değerli ve yapıcı önerileri için Sayın **Yrd. Doç. Dr. Özlem SAYILIR**'a sonsuz takdir ve şükranlarımı sunarım. Çok değerli zamanını isteyerek ve cömert bir şekilde bana ayırması takdire şayandır.

Danışmanımın yanı sıra, tez kurulunda bulunan **Doç. Dr. Metin COŞKUN**'a, **Yrd. Doç. Dr. Nurdan SEVİM**'e, **Doç. Dr. Murat ERTUĞRUL**'a ve **Prof. Dr. Abdullah YALAMA**'ya bu çalışmadaki bilgilendirici açıklamaları, teşvikleri ve yararlı eleştirileri için teşekkür etmek isterim.

Tezimin son aşamasındaki katkılarından dolayı arkadaşlarım **Araş. Grv. Aytül BİŞGİN**'e, **Araş. Grv. İbrahim KARAASLAN**'a ve **Araş. Grv. Nurcan AZGIN**'a teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen ve beni sürekli cesaretlendiren annem ve babama, çok sevdiğim merhum eşim **Mona**'ya, canım oğlum **Nooraldeen**'e ve kardeşlerime şükranlarımı sunarım.

Özgeçmiş

Othman A.k. SAWAFTA

İşletme Anabilim Bölümü

Doktora

Eğitim

Y.Ls. 2007 Arap Bankacılık ve Finansal Bilimler Akademisi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Ls. 2005 Arap Amerikan Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi
Fakültesi, İşletme Anabilim Dalı

Lise 2001 Tubas Erkek Lisesi, Edebiyat Bölümü

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: 24.4.1983 / Nablus Yabancı dil: İngilizce,
Türkçe Cinsiyet: Erkek

İçindekiler

Jüri ve Enstitü Onayı.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	v
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi.....	vii
Önsöz.....	viii
Özgeçmiş.....	ix
İçindekiler.....	x
Tablolar Listesi.....	xiii
Şekiller Listesi.....	xv
Kısaltmalar Listesi.....	xvii
1. Giriş.....	1
1.1. Filistin Bankacılık Sektörü'nün Tarihi.....	1
1.2. Filistin Bankacılık Sektörü'nün Genel Yapısı.....	3
1.3. Filistin'deki Bankacılık Sektörünün Mali Yapısı.....	8
1.3.1. Toplam varlıklar.....	8
1.3.2. Toplam öz sermaye.....	10
1.3.3. Müşteri mevduatları.....	12
1.3.4. Doğrudan kredi olanakları.....	15
1.4. Finansal Kuruluşların Karşılaştığı Riskler.....	18
1.4.1. Piyasa riski.....	19
1.4.2. Faiz oranı riski.....	19
1.4.3. Kredi riski.....	19
1.4.4. Likidite riski.....	20
1.4.5. Operasyonel risk.....	21
1.4.6. Yasal riskler.....	22
1.5. Bankalarda Risk Yönetimi Süreci.....	22
1.6. İslami Bankacılık Sözleşmeleri.....	24
1.6.1. Murabaha (yüksek kar ilavesiyle ticaret ya da maliyet artı satış).....	24
1.6.2. İcare (İcar) (leasing (finansal kiralama) sözleşmesi).....	25
1.6.3. İstisna.....	25

1.6.4. Bai muajjal (kredili satış).....	25
1.6.5. Mudarabe sözleşmesi (kar-zarar ortaklığı anlaşması).....	26
1.6.6. Müşareke (sermaye ortaklığı ya da ortak girişim anlaşması).....	26
1.6.7. Salam (satış sözleşmesi).....	26
1.6.8. Karz-ı hasen sözleşmesi.....	26
1.7. Araştırma Problemi.....	27
1.8. Araştırmanın Önemi.....	28
1.9. Araştırma Topluluğu.....	28
1.10. Araştırmanın Kısıtları.....	28
2. Literatür Değerlendirmesi.....	29
3. Veri ve Yöntem.....	33
3.1. Veri.....	33
3.2. Yöntem.....	34
4. Bulgular	39
4.1. Temerrüde Uzaklık ve Temerrüde Düşme Olasılığı.....	39
4.2. (Temerrüde uzaklık) ve Logit (Temerrüde düşme olasılığı).....	43
4.3. Filistin’de Faaliyet Gösteren Yerel ve Yabancı Bankalardaki Kredi Riski..	47
4.3.1. “Filistin bankası” sonuçları.....	47
4.3.2. “Quds bank” sonuçları.....	48
4.3.3. “Milli banka” sonuçları.....	50
4.3.4. “Filistin yatırım bankası” sonuçları.....	51
4.3.5. “Filistin ticaret bankası” sonuçları.....	52
4.3.6. “Arap islam bankası” sonuçları.....	53
4.3.7. “Filistin islam bankası” sonuçları.....	54
4.3.8. “Arap bank” sonuçları.....	55
4.3.9. “Kahire amman bank” sonuçları.....	56
4.3.10. “Ürdün bankası” sonuçları.....	58
4.3.11. “Ticaret ve finans emlak bankası” sonuçları.....	59
4.3.12. “Ürdün ahli bank” sonuçları.....	60
4.3.13. “Ürdün ticaret bankası” sonuçları.....	61
4.3.14. “Ürdün kuveyt bank” sonuçları.....	62

4.3.15. "Union Bank" Sonuçları.....	63
5. Sonuç ve Öneriler.....	71
5.1. Sonuç.....	71
5.2. Öneriler.....	72
Ekler.....	73
Ek 1. Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yabancı Bankalar)	73
Ek 2. Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yerel ve İslami Bankalar).....	75
Ek 3: Test İstatistikleri.....	77
Kaynakça	78

Tablolar Listesi

	Sayfa
Tablo 1. Kişi Başına Düşen Banka Sayısı.....	4
Tablo 2. Filistin'deki Banka Tipleri, Banka Sayıları ve Şube Sayıları.....	4
Tablo 3. Yerel ve Yabancı Ticari Bankalar, Şube Sayıları ve Kuruluş Yılları.....	5
Tablo 4. Filistin Bankacılık Sektörü (Merkez ve Şube sayıları, net aktifler, toplam özkaynaklar ve net doğrudan olanaklar).....	6
Tablo 5. Filistin Bankacılık Sektörünün Toplam Varlıkları	8
Tablo 6. Toplam Varlıkların Bileşimi.....	9
Tablo 7. Filistin Bankacılık Sektörünün Toplam Öz Sermayesi	11
Tablo 8. Toplam Öz Sermaye Bileşimi.....	12
Tablo 9. Filistin Bankacılık Sektörünün Müşteri Mevduatları.....	13
Tablo 10. Müşteri Mevduatları Bileşimi.....	14
Tablo 11. Filistin Bankacılık Sektörünün Doğrudan Kredi Olanakları.....	15
Tablo 12. Doğrudan Kredi Olanakları Bileşimi.....	16
Tablo 13. Konvansiyonel ve İslami Bankacılık arasındaki fark.....	27
Tablo 14. Araştırma örnekleminde bulunan bankalar.....	33
Tablo 15. Temerrüde düşme olasılığı ve temerrüde uzaklık hesaplamasında kullanılan her bir değişken için olan hesaplama	34
Tablo 16. Sonuçlar: 2007'den 2013'e kadar ki dönemi kapsayan 8 yabancı, 7 yerel ve İslami banka için temerrüde uzaklık ve temerrüde düşme olasılığı	39
Tablo 17. Wilcoxon işaretli sıra testi.....	41
Tablo 18. DD ve DP Ortalama Değerleri.....	42
Tablo 19. Sonuçlar: 2007'den 2013'e kadar ki dönemi kapsayan 8 yabancı, 7 yerel ve İslami banka için (temerrüde uzaklık) ve Log (temerrüde düşme olasılığı).....	44
Tablo 20. Ortalama Değer (Bütün Bankalar), DP Logit ve DD	45
Tablo 21. "Filistin Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	48
Tablo 22. "Quds Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	49
Tablo 23. "Milli Banka" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde	

uzaklık)	50
Tablo 24. "Filistin Yatırım Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	51
Tablo 25. "Filistin Ticaret Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	52
Tablo 26. "Arap İslam Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	53
Tablo 27. "Filistin İslam Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	54
Tablo 28. "Arap Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	55
Tablo 29. "Kahire Amman Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	57
Tablo 30. "Ürdün Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	58
Tablo 31. "Ticaret ve Finans Emlak Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	59
Tablo 32. "Ürdün Ahli Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	60
Tablo 33. "Ürdün Ticaret Bankası" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	61
Tablo 34. "Ürdün Kuveyt Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	62
Tablo 35. "Union Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	64
Tablo 36. Finansal kriz öncesi ve sonrası temerrüde ortalama uzaklığa dayanan Filistin Bankacılık düzenlemesi.....	65
Tablo 37. İstatistiksel Analizlerde kullanılan araçlarla istatistiksel araştırmaların sonuçlarının özeti (Yerel ve İslami Bankalar).....	65
Tablo 38. İstatistiksel Analizlerde kullanılan araçlarla istatistiksel araştırmaların sonuçlarının özeti (Yabancı Bankalar).....	67

Şekiller Listesi

Sayfa

Şekil 1. Toplam Varlık	9
Şekil 2. Toplam Öz Sermaye	12
Şekil 3. Müşteri Mevduatları	14
Şekil 4. Doğrudan Kredi Olanakları	16
Şekil 5. Finansal Kuruluşların Karşılaştığı Riskler.....	18
Şekil 6. Kredi Riski — Basit bir Kredi.....	20
Şekil 7. Operasyonel Risk.....	21
Şekil 8. Temerrüde Uzaklık (Yerel ve İslami Bankalar)	41
Şekil 9. Temerrüde Uzaklık (Yabancı Bankalar)	41
Şekil 10. Temerrüde düşme olasılığı (Yerel ve İslami Bankalar)	42
Şekil 11. Temerrüde düşme olasılığı (Yabancı Bankalar)	42
Şekil 12. Ortalama Değer: Temerrüde Uzaklık (Yerel ve İslami bankalar yabancı bankalara karşı)	43
Şekil 13. Ortalama Değer: Temerrüde düşme olasılığı (yerel ve İslami bankalar yabancı bankalara karşı)	43
Şekil 14. Normal bir dağılım kullanarak Yerel ve İslami bankalar için temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürme	46
Şekil 15. Lojistik bir dağılım kullanarak Yerel ve İslami bankalar için temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürme	46
Şekil 16. Normal bir dağılım kullanarak Yabancı bankalar için temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürme	47

Şekil 17. Lojistik bir dağılım kullanarak Yabancı bankalar için temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürme	47
Şekil 18. “Filistin Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	48
Şekil 19. “Quds Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	49
Şekil 20. “Milli Banka” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	50
Şekil 21. “Filistin Yatırım Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	52
Şekil 22. “Filistin Ticaret Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	53
Şekil 23. “Arap İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	54
Şekil 24. “Filistin İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	55
Şekil 25. “Arap Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	56
Şekil 26. “Kahire Amman Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	57
Şekil 27. “Ürdün Bankası” Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)	59
Şekil 28. “Ticaret ve Finans Emlak Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık) ..	60
Şekil 29. “Ürdün Ahli Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	61
Şekil 30. “Ürdün Ticaret Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	62
Şekil 31. “Ürdün Kuveyt Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	63
Şekil 32. “Union Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)	64

Kısaltmalar Listesi

PNA:	Filistin Ulusal Yönetimi
PMA:	Filistin Para Politikası Kurumu
PCMA:	Filistin Sermaye Piyasası Kurumu
DP:	Temerrüde Düşme Olasılığı
DD:	Temerrüde uzaklık
PLS:	Kâr Zarar Paylaşımı
VaR:	Riske Maruz Değer
PM:	Kâr Marjı
ROA:	Aktif Getiri
ROE:	Özkaynak Kârlılığı
Islnc:	İslami Gelir Değişkeni
PS Ratio:	Kâr Paylaşım Oranı
RSAs:	Faize Duyarlı Varlık
RSLs:	Faize Duyarlı Yükümlülükler
D:	Süre
RAROC:	Riske Göre Düzeltilmiş Sermaye Getirisi
EL:	Beklenen Kayıp
WL:	En Kötü Durum Kaybı
UL:	Beklenmeyen Kayıp
MBS:	Konut İpoteğine Dayalı Menkul Kıymetler
ABS:	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
CDO:	Teminatlı/Teminatlandırılmış Borç Senetleri
CMBS:	Ticari İpoteğe Dayalı Menkul Kıymetler

SPV:	Özel Maksatlı Şirket
WBG:	Batı Şeria ve Gazze Şeridi
JD:	Ürdün Dinarı
€:	Avro
\$:	ABD Doları

1. Giriş

Bankacılık sektörü, birçok işletme ve birey için önemli bir finans kaynağı olarak kabul edilmektedir. Filistin Bankacılık Sektörü de Filistin'in gelişmesinde işlevsel rollere sahip bir sektör olarak ülkede önemli bir yere sahiptir.

Filistinliler, Orta Doğu'nun bankacıları olarak bilinmesine ve Körfez Ülkeleri başta olmak üzere, bu bölgedeki birçok bankacılık sisteminin oluşturulmasından sorumlu olmasına rağmen; Filistin bugün yapısal olarak çeşitlilik ve modern teknolojiyi kullanma açısından birçok ülkenin gerisinde kalan henüz olgunlaşmamış bir bankacılık sistemine sahiptir. 1967 savaşından hemen sonra Batı Şeria ve Gazze'de faaliyet gösteren bütün bankaların İsrail makamları tarafından kapanması ve bu topraklardaki İsrail işgali bunun başlıca sebebidir.

Yine de Filistin bankaları, mevduat kabul etmek, kredi vermek gibi geleneksel bankacılık hizmetlerinden modern bankalar tarafından verilen neredeyse bütün hizmetlere kadar geniş bir yelpazede hizmet sağlamaktadır. Bu bankaların faaliyetleri bütün şehirlere ve Batı Şeria ve Gazze'nin tüm köylerine yayılmıştır.

1.1. Filistin Bankacılık Sektörü'nün Tarihi

Günümüzde Batı Şeria olarak bilinen bölge, 1517'den 1917'ye kadar Osmanlı egemenliği altındaydı ve 1948 yılından önce Filistin'de çok sayıda banka faaliyet göstermekteydi. Bu bankalardan bazıları, Osmanlı Bankası(1856), Barclays Bankaları(1864), HSBC (1899), Arap Bankası (1930) ve diğer bankalar (Abu-Rub ve Abbadi, 2012: 127)'dir.

Osmanlı Bankası, İngiliz sermayesi, Fransız ortakları ve Osmanlı Hükümeti tarafından 2 milyon pound sermaye ile 1856 yılında kuruldu. Osmanlı Bankası ağırlıklı olarak kamu işleri ve demiryolları ile ilgilenmekteydi. Bununla birlikte, Birinci Dünya Savaşı, Bankanın faaliyetleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Osmanlı yasalarına uygun faaliyet gösterdiği için Banka, Fransız ve İngiliz Hükümetleri tarafından “düşman bir kurum” olarak kabul edilmekteydi. Diğer yandan,

sahip olduğu Fransız ve İngiliz hissedarlarından dolayı da Osmanlı İmparatorluğu nezdinde inandırıcılığını ve itibarını kaybetmişti. Osmanlı Bankası Filistin’de, Kudüs, Beytullahim, Ramallah ve Nablus’ta çok sayıda şube açmıştır (Clay, 1994: 591-614) .

Filistin’de 1948 – 1967 yılları arasında faaliyet gösteren 11 Banka ve 30 şube bulunmaktaydı. 1967 yılında İsrail’in Batı Şeria’yı işgalinden sonra İsrail hükümeti bütün bankaları kapatıp varlıklarını dondurdu ve sahip oldukları tüm parayı İsrail Bankasına aktardı. Bu sektör 1967-1993 yılları arasındaki işgalden en çok etkilenen sektördü çünkü finansal sistemin faaliyetlerini kısıtlayan ve yakından kontrol etmeyi amaçlayan 180 askeri düzenleme bulunmaktaydı. İşgalden kısa bir süre sonra, askeri düzenlemeler İsrail Bankalarının Batı Şeria ve Gazze’de şube açmasına müsaade etti, bu durum Arap Ülkeleriyle bütün finansal ilişkilerin durmasına neden oldu. 1986 yılı itibariyle, Batı Şeria ve Gazze’de faaliyet gösteren dört İsrail Bankası ve bunlara ait 22 şube bulunmaktaydı. 1981’de İsrail adalet divanının Filistin Bankasına, Gazze’de iki şubesini yeniden açmak için izin vermesine kadar İsrail Bankaları, Batı Şeria ve Gazze’de tek başlarına faaliyet göstermeye devam ettiler (Abu-Rub ve Abbadi, 2012: 127-129) .

İsrail bankalarının faaliyetleri kısıtlıydı, çünkü kredileri sahip oldukları varlıkların %8’inden daha azdı ve ağırlıklı faaliyet alanları bazı tüccarlar için kredili mevduat hesabı açmak ve ticareti finanse etmektir. Çok az sayıda Filistinli, İsrail bankalarının müşterisi olmaya istekliydi ve onların kredi olanakları, çok yüksek bir maliyetle İsraili firmalar ya da tüccarlara bağılılıklarını yerine getirmek için Filistinlilere ayrılan akreditif veya teminat mektupları ile, Batı Şeria ve İsrail arasındaki ticareti kolaylaştırmak açısından çok kısıtlıydı. Bu durum 1987 yılına; intifada’dan dolayı bütün İsrail bankalarının kapanmasına kadar devam etti. 1986’da Nablus’ta bir şube açmasına izin verilen Cairo Amman Bank ve Filistin Bankası dışında ülke, 1987-1993 yılları boyunca bankasız kalmıştı (Laurence, 1988: 52-54).

Batı Şeria ve Gazze Şeridindeki (WBG) resmi finansal sektör, 1993 Oslo Mutabakatı ile 1994 Paris Protokolünün imzalanmasıyla ortaya çıkmıştır. Filistin Para Politikası Kurumu (PMA), Filistin'deki para politikalarını uygulamak ve düzenlemek için kurulmuştur.

İsrail askeri hükümeti, 27 yıl boyunca Filistin topraklarında yasama yetkisine sahip yegâne makam oldu. 1967 yılında Batı Şeria'nın bankacılık yasası, Ürdün'ün 1966'daki bankacılık kanunuydu. Gazze Şeridi'nin bankacılık yasası da, 1941 İngiliz Mandası Filistin Bankacılık Yönetmeliği idi. 26 Ocak 1995'te imzalanan Ürdün-Filistin Ekonomik Anlaşması, İsrail hükümeti tarafından kapanan Ürdün şubelerinin açılması için PMA'nın geriye dönük onayını geçerli kıldı. Bu anlaşmayla birlikte, Ürdün'ün Filistin topraklarındaki bankacılık hâkimiyeti, bu şubelerin çoğunun açılmasıyla doğrulanmış oldu (Abu-Rub ve Abbadı, 2012: 126).

Bu dönemde, Ürdün bankalarına 1967 yılında kapanan şubelerini tekrar açmaları ve yeni bankalar kurup yeni şubeler açmaları için ruhsat verilmesine müsaade edilmesi ile banka sayılarının giderek artmıştır.

Amerikan Doları açısından toplam varlıklar, 1993 yılında 500 milyondan daha az iken, 2010'da 8.5 milyara ve 2013'te 10.6 milyara; müşteri mevduatları da benzer şekilde ve aynı dönem boyunca 300 milyondan 6.8 milyara ve 8.1 milyara hızlı bir büyüme göstermiştir. Toplam öz kaynaklar 2010'da 8.3 milyar iken 2013 yılında 10.6 milyara yükselmiş ve doğrudan kredi olanakları benzer şekilde ve aynı dönem boyunca 2.7 milyardan 4.3 milyara kadar artış göstermiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2014: 87-99).

1.2. Filistin Bankacılık Sektörü'nün Genel Yapısı

İsrail işgali ve Filistin finans sektörünün İsrail hükümeti tarafından kontrol altında tutulması gibi zor ortama rağmen Filistinliler, ihtiyacı karşılayan birçok alt sektörden oluşan bir finansal sektör oluşturmayı başarmıştır. Bunlar: bankalar, bankalar, menkul kıymetler piyasası, sigorta şirketleri, ödemeler sistemi, konut finansman şirketleri, mikrofinans kurumları ve finansal kiralama şirketleridir.

Filistin’de 264.705 kişi başına 1 adet banka düşmektedir. Bu rakam, Ürdün’e yakın olamlkla birlikte, Avrupa ile karşılaştırıldığında banka sayısının nüfusa göre düşük kaldığı ve sektörün büyüme potansiyelinin olduğu söylenebilir. Tablo 1’de Filistin’de kişi başına düşen banka sayısının bazı ülkelere göre durumu görülmektedir.

Tablo 1. Kişi Başına Düşen Banka Sayısı

Ülke	Banka Sayısı	Nüfus (Milyon)	Kişi Başına Düşen Banka Sayısı (Banka Sayısı / Nüfus)
Şili	33	17.46	1:529,090
Filistin	17	4.5	1:264,705
Ürdün	26	6.3	1:243,000
Avrupa	6,825	739.2	1:108,308
Lübnan	92	4.4	1:48,097
ABD	6,891	313.9	1:45,552

Kaynak: www.PMA.ps, 2014

Dünya Bankası Nüfus Tahminleri, 2014

PCBS Nüfus Projeksiyonları, 2014

http://www.relbanks.com, 2014

Avrupa Bankacılık Federasyonu, 2013

ABD Federal Mevduat Sigorta Kurumu, 2013

Mart 2014 itibariyle Filistin’deki bankaların sayısı: 7 yerel (sadece 2’si İslami) ve 10 yabancı banka olmak üzere 17’dir. Yabancı bankalar ağırlıklı Ürdün Bankaları’ndan oluşmakta, ayrıca 1 adet Mısır kökenli, 1 adet de İngiliz kökenli banka faaliyet göstermektedir.

Tablo 2. Filistin’deki Banka Tipleri, Banka Sayıları ve Şube Sayıları

Banka Tipi	Banka Sayıları	Şube Sayıları
Yerel Bankalar	7	121
Yabancı Bankalar	10	111
Ürdün Bankaları	8	104

Mısır Bankaları	1	6
İngiliz Bankaları	1	1
TOPLAM	17	232

Kaynak: Filistin Para Politikaları Kurumu, 2014: 134.

Tablo 3. Yerel ve Yabancı Ticari Bankalar, Şube Sayıları ve Kuruluş Yılları

Filistin'deki Şube Sayısı	Yerel Ticari Bankalar	Kuruluş Yılı
48	Filistin Bankası P.L.C	1960
22	Al Quds Bank	1995
15	Filistin İslam Bankası	1995
13	Filistin Yatırım Bankası	1995
10	Arab İslam Bankası	1995
7	Milli Banka	2005
6	Filistin Ticaret Bankası	1994
Filistin'deki Şube Sayısı	Yabancı Ticari Bankalar	Kuruluş Yılı
33	Ürdün Bankası – Ürdün	1994
26	Arap Bank – Ürdün	1994
21	Kahire Amman Bank – Ürdün	1986
12	Ticaret ve Finans Emlak Bankası – Ürdün	1995
6	Mısır Arap Ziraat Bankası - Mısır	1994
5	Ürdün Ahli Bank – Ürdün	1995
4	Ürdün Ticaret Bankası- Ürdün	1994
2	Ürdün Kuveyt Bank – Ürdün	1995
1	HSBC Bank Ortadoğu Limited - Hong Kong	1998
1	Union Bank – Ürdün	1995

Kaynak: Filistin Para Politikaları Kurumu, 2014. S, 134

Filistin'deki finansal düzenleme ve denetim sorumluluğu, Filistin Para Politikası Kurumu (PMA) ile Filistin Sermaye Piyasası Kurumu (PCMA) arasında paylaşılmaktadır. PMA, bankaları, döviz bürolarını ve

mikrofinans kurumlarını denetleyip düzenlerken, PCMA ise menkul kıymetler piyasası, sigorta şirketleri ve emlak kurumlarından sorumludur.

Günümüzde Filistin’de, 7’si yerli (2’si İslami) ve 10 tanesi yabancı - HSBC dahil - banka olmak üzere 213’ten daha fazla şubesi olan 17 banka bulunmaktadır. Sektörün aktif büyüklüğü yaklaşık 9,7 milyar USD olup, bunun % 42’si yerel ve islami bankalardan, % 58’i yabancı bankalardan oluşmaktadır.

Tablo 4. Filistin Bankacılık Sektörü (Merkez ve Şube sayıları, Net Aktifler, Toplam Özkaynaklar ve Net Doğrudan Olanaklar)

Ruhsatlı bankalar	Merkez ve Şubeler	Net- Aktifler (milyon \$)	Toplam Özkaynaklar (milyon \$)	Net – Doğrudan olanaklar (krediler) (milyon \$)
Yabancı Bankalar				
Arap Bankası	26	2991	240	1190
Mısır Arap Ziraat Bankası	6	138	55	75
Kahire Amman Bankası	21	754	79	603
Ürdün Bankası	33	559	71	477
Ticaret & Finans Konut Bankası	12	522	68	394
Ürdün Ahli Bankası	5	241	61	172
Ürdün Ticaret Bankası	4	160	57	68
Ürdün Kuveyt Bankası	2	113	52	50
Union Bank	1	59	27	31
HSBC Bank Ortadoğu Limited	1	47	9	20
Toplam Yabancı Bankalar	<u>111</u>	<u>5,584</u>	<u>719</u>	<u>3,080</u>
Yerel Bankalar	Merkez ve Şubeler	Net- Aktifler (milyon \$)	Toplam Özkaynaklar (milyon \$)	Net – Doğrudan olanaklar (krediler) (milyon \$)
Filistin Bankası	48	2004	221	1026
Kudüs Bankası	22	481	58	373
Milli Banka	7	351	51	237
Filistin Yatırım Bankası	13	259	66	162

Filistin Ticaret Bankası	6	186	28	136
Toplam Yerel bankalar	<u>96</u>	<u>3,281</u>	<u>424</u>	<u>1,934</u>
İslami Bankalar	Merkez ve Şubeler	Net- Aktifler (milyon \$)	Toplam Özkaynaklar (milyon \$)	Net – Doğrudan olanaklar (krediler) (milyon \$)
Filistin İslami Bankası	15	423	58	382
Arap İslami Bankası	10	375	57	316
Toplam İslami Bankalar	<u>25</u>	<u>798</u>	<u>115</u>	<u>698</u>
Tüm Bankalar	Merkez ve Şubeler	Net- Aktifler (milyon \$)	Toplam Özkaynaklar (milyon \$)	Net – Doğrudan olanaklar (krediler) (milyon \$)
Toplam Tüm Bankalar	<u>232</u>	<u>9663</u>	<u>1258</u>	<u>5712</u>

Kaynak: Filistin Bankalar Birliği, 2013.

Filistin bankacılık sektörünün en önemli olumlu yönlerinden biri, bankacılık işlemleri ile ilgili kapsamlı bilgiye sahip ve personeline düzenli eğitim ve yetenek yönetimi olanakları sağlayan yüksek nitelikli yöneticilere sahip olmasıdır. Filistin topraklarının yasaları, bölgede daha önce hüküm süren çeşitli hükümdar ve işgalcilerin geride bıraktığı şekliyle büyük ölçüde tutarsız ve karmaşıktır. Filistin topraklarında bankacılık yasası, yakın gelecekte kapsamlı yasal reformların konusu olacak olan hukukun başlıca alanlarından biridir. Filistin'deki bankacılık sektörünün başlıca olumsuz yönleri ise ise başka ülkelere nazaran bankacılık sektöründeki yenilik seviyesinin düşük, bürokrasi ve hiyerarşi seviyesinin de yüksek olmasıdır. Ayrıca Filistin bankaları hala daha büyük ve daha sağlam girişimler oluşturmak için birleşmeye tereddütlü yaklaşmaktadır. Buna ek olarak, faiz oranlarını bir araç olarak kullanabilmek ulusal para birimine sahip olmaya bağlı olduğundan, Filistin Para Politikası Kurumu (PMA) faiz oranlarını belirleyememektedir.(İsrail işgalinden bu yana Filistin'in kendi para birimi bulunmamaktadır. Bu nedenle Filistinliler şunu kullanmaktadır: Kamu maaşlarını ödemek ve günlük alışveriş için İsrail para birimi (Yeni İsrail Şekli NIS). ;Ticaret borsaları (İthala ve İhracat) ve tasarruf için ABD Doları (\$), Ürdün Dinarı (JD) ve Avro (€). Özellikle özel sektörde

insanlar Dolar kullanırken, toprakla ilgili işlemlerde (kiralama veya satış) genellikle Dinar daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte PMA, kredi tavanları, kredi maliyet ve koşullarını kapsayan, kredi düzenlenmesini yöneten kuralların oluşturulmasında rol oynamaktadır (PMA, 2012: 85).

1.3. Filistin'deki Bankacılık Sektörünün Mali Yapısı

1.3.1. Toplam varlıklar

2013 yılında Filistin'de faaliyet gösteren bankaların varlıkları, 2012 ile karşılaştırıldığında yaklaşık olarak 1,17 milyar dolar artışla 10,6 milyar dolar değere yükseldi. Finans sektöründeki toplam varlıklar, 2011'de 8,87 milyar, 2010'da 8,33 milyar, 2009'da 7,5 milyar ve 2008 yılında 7 milyar olarak gerçekleşmiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2014: 87).

Tablo 5. Filistin Bankacılık Sektörünün Toplam Varlıkları

Toplam Varlıklar							
Yıllar						Türü	Bankalar
2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1,045	1,281	1,545	1,653	2,004	2,348	Yerel	Filistin Bankası
259	330	426	436	480	531	Yerel	Quds Bank
99	162	158	247	350	529	Yerel	Milli Banka
214	245	265	243	258	288	Yerel	Filistin Yatırım Bankası
105	132	171	168	186	237	Yerel	Filistin Ticaret Bankası
304	293	285	300	373	469	İslami (Yerel)	Arap İslam Bankası
301	299	357	392	423	502	İslami (Yerel)	Filistin İslam Bankası
<u>605</u>	<u>592</u>	<u>642</u>	<u>692</u>	<u>796</u>	<u>971</u>	TOTAL ASSETS (ISLAMIC BANKS)	
<u>2,327</u>	<u>2,742</u>	<u>3,207</u>	<u>3,439</u>	<u>4,074</u>	<u>4,904</u>	TOPLAM VARLIKLAR (YEREL VE İSLAMİ BANKALAR)	

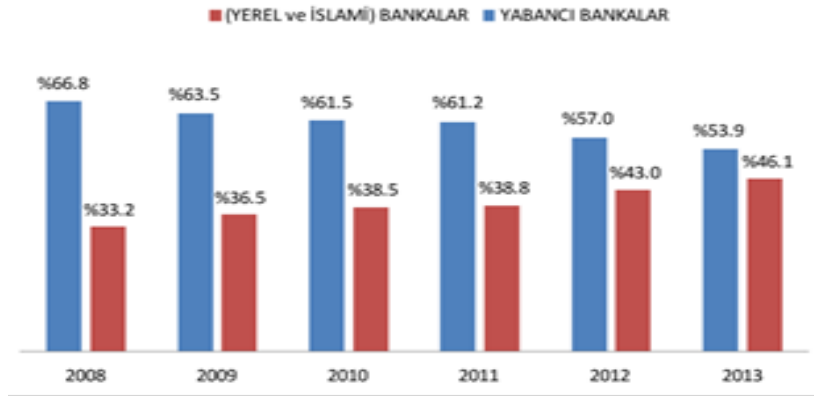
2,551	2554	2,807	3,094	2,990	3,120	Yabancı	Arap Bank
791	782	795	772	754	796	Yabancı	Kahire Amman Bank
580	575	592	562	558	592	Yabancı	Ürdün Bankası
356	406	422	467	522	581	Yabancı	Ticaret ve Finans Emlak Bankası
195	205	233	231	241	264	Yabancı	Ürdün Ahli Bank
84	100	111	142	159	156	Yabancı	Ürdün Ticaret Bankası
86	89	97	103	113	156	Yabancı	Ürdün Kuveyt Bank
42	57	62	61	59	74	Yabancı	Union Bank
<u>4,685</u>	<u>4,768</u>	<u>5,119</u>	<u>5,432</u>	<u>5,396</u>	<u>5,739</u>	TOPLAM VARLIKLAR (YABANCI BANKALAR)	
<u>7,021</u>	<u>7,517</u>	<u>8,332</u>	<u>8,878</u>	<u>9,477</u>	<u>10,649</u>	TOPLAM VARLIKLAR (YEREL BANKALAR, YABANCI BANKALAR ve İSLAMİ BANKALAR)	

Kaynak : Filistin Bankalar Birliği, 2014: 83

Tablo 6. Toplam Varlıkların Bileşimi

Toplam varlıkların yüzdesi (her bir tip için toplam varlıklar/ Toplam varlıklar)						
YILLAR						Bankalar (YEREL ve İSLAMİ) BANKALAR
2008	2009	2010	2011	2012	2013	
%33.2	%36.5	%38.5	%38.8	%43.0	%46.1	YABANCI BANKALAR
%66.8	%63.5	%61.5	%61.2	%57.0	%53.9	

Yerel Bankaların varlıkları 2008'e nazaran 2013 yılında %12.9 oranında artmıştır. Yabancı Bankaların varlıkları ise 2008'e nazaran 2013 yılında %12.9 oranında azalmıştır.

Şekil 1. Toplam Varlıkları

Aşağıdaki nedenlerden dolayı Filistin'deki toplam varlıklar son 6 yılda %52 oranında 10.65 \$ milyar dolara yükselmiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2011: 15-25):

- ✓ Bankacılık ağının genişlemesi; şube ağındaki genişleme Şube-nüfus oranlamasını önemli ölçüde geliştirmiştir. 2013 yılının sonlarında şube ve ofislerin sayısı 232'ye ulaşmıştır.
- ✓ Cari varlıklardaki artış, yerel bankalarda 2008'de 717 milyondan, 2013'te 2,275 milyara kadar yükselerek doğrudan kredi olanaklarında önemli büyüme ye neden olmuş, aynı şekilde yatırım amaçlı ve satılmaya hazır menkul kıymetlerin değerinin artmasını sağlamıştır. Arazi, gayrimenkul ve ekipman yatırımları nedeniyle duran varlıklar artmıştır.
- ✓ Uygun teminat eksikliği ve alacak tahsili sonucundaki belirsizlik, büyük ölçüde mevcut siyasal istikrarsızlık ve kriz içindeki durgun ekonomik faaliyetlerden kaynaklanmaktadır (Kredi Riski).
- ✓ PMA, özellikle toplam mevduatları 30 milyon doları geçen bankalar olmak üzere, yerel bankaların sermayesine eşitlemek amacıyla yabancı bankaların sermayelerini arttırdı. PMA, minimum sermaye gereksinimlerinde 2010'da 50 milyon dolar (35 milyon dolardan) artışa gitmiştir.
- ✓ Bankaların mevduat munzam karşılığı, net (vergi sonrası) sermayelerinin yüzde 15 seviyelerine arttırılmıştır.

1.3.2. Toplam öz sermaye

Filistin'de 2013'te faaliyet gösteren bankaların toplam öz sermayeleri, 2012'deki yaklaşık 105 milyon ABD doları artışa nazaran, değeri yaklaşık olarak 1.299 milyar dolar değere ulaşmıştır. Finansal sektörün toplam öz sermayesi 2011'de 1.106 milyar, 2010'da 1.013 milyar, 2009'da 891 milyon ve 2008'de 799 milyon olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Filistin Bankacılık Sektörünün Toplam Öz Sermayesi

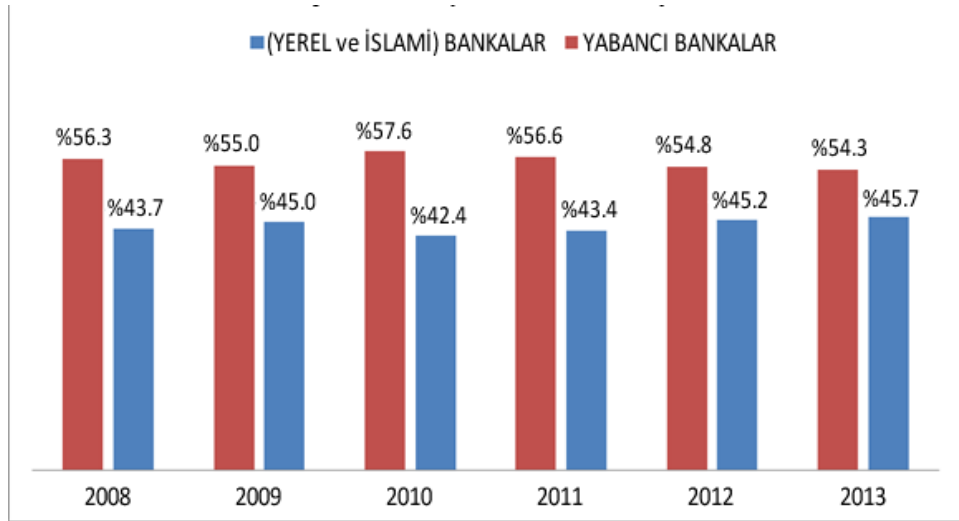
Toplam Öz Sermaye							
Yıllar						Listeleme	Bankalar
2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yeri	
123	150	163	194	220	252	Yerel	Filistin Bankası
43	46	50	54	57	64	Yerel	Quds Bank
26	28	28	29	51	54	Yerel	Milli Banka
61	61	62	64	65	67	Yerel	Filistin Yatırım Bankası
24	27	27	28	28	28	Yerel	Filistin Ticaret Bankası
47	49	48	56	57	62	İslami (Yerel)	Arap İslam Bankası
21	36	48	52	57	63	İslami (Yerel)	Filistin İslam Bankası
68	85	96	108	114	125	TOPLAM ÖZ SERMAYE (İSLAMİ BANKALAR)	
345	397	426	477	535	590	TOPLAM ÖZ SERMAYE (YEREL VE İSLAMİ BANKALAR)	
177	178	206	220	240	266	Yabancı	Arap Bank
56	55	74	80	79	81	Yabancı	Kahire Amman Bank
58	58	66	68	70	72	Yabancı	Ürdün Bankası
47	51	59	62	67	74	Yabancı	Ticaret ve Finans Emlak Bankası
30	42	61	61	60	63	Yabancı	Ürdün Ahli Bank
28	41	38	55	56	55	Yabancı	Ürdün Ticaret Bankası
38	36	50	50	51	51	Yabancı	Ürdün Kuveyt Bank
13	26	26	26	26	40	Yabancı	Union Bank
447	487	580	622	649	702	TOPLAM ÖZ SERMAYE (YABANCI BANKALAR)	
792	884	1,006	1,099	1,184	1,292	TOPLAM ÖZ SERMAYE (YEREL BANKALAR, YABANCI BANKALAR ve İSLAMİ BANKALAR)	

Kaynak: Filistin Bankalar Birliği, 2014: 86

Tablo 8. Toplam Öz Sermaye Bileşimi

Toplam Öz sermaye yüzdesi (her bir tip için öz sermaye/ Öz sermaye)						
YILLAR						Bankalar (YEREL ve İSLAMİ) BANKALAR
2008	2009	2010	2011	2012	2013	
%43.7	%45.0	%42.4	%43.4	%45.2	%45.7	YABANCI BANKALAR
%56.3	%55.0	%57.6	%56.6	%54.8	%54.3	

Yerel Bankaların toplam öz sermayeleri 2008'e nazaran 2013 yılında %2.1 oranında artmıştır. Yabancı Bankaların öz sermayeleri ise 2008'e nazaran 2013 yılında %2.1 oranında azalmıştır.

Şekil 2. Toplam Öz sermaye

Aşağıdaki nedenlerden dolayı Filistin'deki toplam öz sermaye son 6 yılda %62 oranında 1.299 \$ milyar dolara yükselmiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2013: 15-25):

- ✓ Ödenmiş sermayedeki artıştan sonra Net öz sermaye artmış ve yasal rezervler, bankacılık işlemleri için yükselen genel karşılıklar açısından büyümüştür.
- ✓ Filistin'de faaliyet gösteren bankaların hisse bedelindeki artış.
- ✓ Filistin'deki yabancı yatırımın artması.

1.3.3. Müşteri mevduatları

Filistin'de 2013'te faaliyet gösteren bankaların müşteri

mevduatları, 2012'deki yaklaşık 830 milyon ABD doları artışa nazaran, değeri yaklaşık olarak 8.177 milyar dolar değere ulaşmıştır. Finans sektöründeki müşteri mevduatları 2011'de 6.845 milyar, 2010'da 6.640 milyar, 2009'da 6.069 milyar ve 2008'de 5.619 milyar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Filistin Bankacılık Sektörünün Müşteri Mevduatları

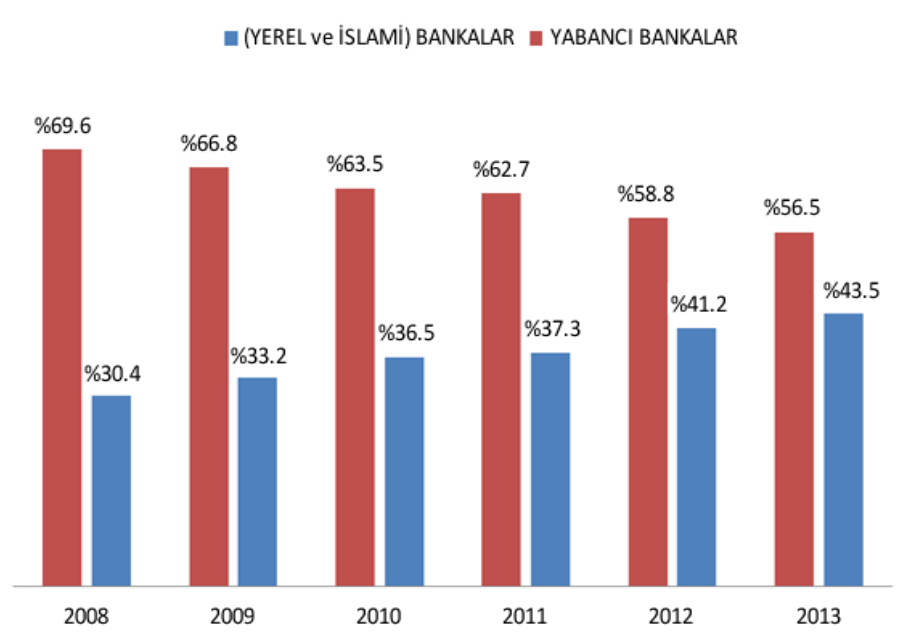
Müşteri Mevduatları							
Yıllar						Listeleme Yeri	Bankalar
2008	2009	2010	2011	2012	2013		
840	1,018	1,251	1,296	1,554	1,745	Yerel	Filistin Bankası
157	217	307	338	353	420	Yerel	Quds Bank
42	79	80	129	216	302	Yerel	Milli Banka
122	131	156	136	152	182	Yerel	Filistin Yatırım Bankası
75	88	110	115	123	156	Yerel	Filistin Ticaret Bankası
210	232	231	235	290	351	İslami (Yerel)	Arap İslam Bankası
256	249	287	301	335	399	İslami (Yerel)	Filistin İslam Bankası
466	481	518	536	625	750	TOPLAM MÜŞTERİ MEVDUATLARI (İSLAMİ BANKALAR)	
1,702	2,014	2,422	2,550	3,023	3,555	TOPLAM MÜŞTERİ MEVDUATLARI (YEREL VE İSLAMİ BANKALAR)	
2,162	2,265	2,406	2,532	2,558	2,730	Yabancı	Arab Bank
688	663	651	624	594	621	Yabancı	Kahire Amman Bank
484	505	514	484	471	499	Yabancı	Ürdün Bankası
299	333	345	349	379	426	Yabancı	Ticaret ve Finans Emlak Bankası
156	156	165	160	171	180	Yabancı	Ürdün Ahli Bank
47	47	50	54	64	73	Yabancı	Ürdün Ticaret Bankası
45	50	45	51	50	54	Yabancı	Ürdün Kuveyt Bank
27	29	34	33	31	32	Yabancı	Union Bank
3,908	4,048	4,210	4,287	4,318	4,615	TOPLAM MÜŞTERİ MEVDUATLARI (YABANCI BANKALAR)	
5,610	6,062	6,632	6,837	7341	8170	TOPLAM MÜŞTERİ MEVDUATLARI (YEREL BANKALAR, İSLAMİ VE YABANCI BANKALAR)	

Kaynak: Filistin Bankalar Birliği, 2014: 84

Tablo 10. Müşteri Mevduatları Bileşimi

Müşteri Mevduatları yüzdesi (her bir tip için toplam müşteri mevduatları/ müşteri mevduatları)						
Yıllar						Bankalar (YEREL ve İSLAMİ) BANKALAR
2008	2009	2010	2011	2012	2013	
%30.4	%33.2	%36.5	%37.3	%41.2	%43.5	YABANCI BANKALAR
%69.6	%66.8	%63.5	%62.7	%58.8	%56.5	

Yerel Bankaların müşteri mevduatları 2008'e nazaran 2013 yılında %13.1 oranında artmıştır. Yabancı Bankaların müşteri mevduatları ise 2008'e nazaran 2013 yılında %13.1 oranında azalmıştır.

Şekil 3. Müşteri Mevduatları

Aşağıdaki nedenlerden dolayı Filistin'deki müşteri mevduatları son 6 yılda %45.5 oranında 8.177 \$ milyar dolara yükselmiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2013: 15-25):

- ✓ Filistin'de faaliyet gösteren bankaların güven düzeyi, mevduatların büyümesine ve ekonomide finansman işlemleri ile zararlı darboğazların önlenmesi için gerekli olan fazlalıkların oluşumuna katkıda bulunmuştur.
- ✓ Bu mevduatlar üzerinde daha etkili olan güvenlik hususları, mevcut siyasi ve güvenlik koşulları, yatırım fırsatlarının

eksikliği ve yerel piyasa ve bölgede artan riskler.

- ✓ Yerleşik olmayan özel sektör mevduatlarındaki artış (Filistin dışında çalışan Filistinliler).
- ✓ Filistin Yatırım Teşvik Yasası mevduat artışına yol açmıştır.

1.3.4. Doğrudan kredi olanakları

Filistin’de 2013’te faaliyet gösteren bankaların Doğrudan Kredi Olanakları, 2012’deki yaklaşık 2.682 milyar ABD doları artışa nazaran, değeri yaklaşık olarak 4.313 milyar dolar değere ulaşmıştır. Finans sektöründeki Doğrudan Kredi Olanakları 2011’de 3.395 milyar, 2010’da 2.738 milyar, 2009’da 2.054 milyar ve 2008’de 1.631 milyar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Filistin Bankacılık Sektörünün Doğrudan Kredi Olanakları

Doğrudan Kredi Olanakları							
Yıllar						Listeleme Yeri	Bankalar
2008	2009	2010	2011	2012	2013		
285	343	545	720	976	1,103	Yerel	Filistin Bankası
128	121	198	288	292	287	Yerel	Quds Bank
40	45	42	76	142	228	Yerel	Milli Banka
51	81	95	78	95	99	Yerel	Filistin Yatırım Bankası
14	31	49	56	74	99	Yerel	Filistin Ticaret Bankası
112	92	77	133	171	191	İslami (Yerel)	Arap İslam Bankası
87	88	171	187	209	268	İslami (Yerel)	Filistin İslam Bankası
199	180	248	320	380	459	TOPLAM DOĞRUDAN KREDİ OLANAKLARI (İSLAMİ BANKALAR)	
717	801	1,177	1,538	1,959	2,275	TOPLAM DOĞRUDAN KREDİ OLANAKLARI (YEREL BANKALAR VE İSLAMİ BANKALAR)	
563	724	971	1,208	1,270	1,203	Yabancı	Arap Bank
126	188	238	263	265	268	Yabancı	Kahire Amman Bank
105	107	128	157	138	163	Yabancı	Ürdün Bankası
65	132	123	111	209	215	Yabancı	Ticaret ve Finans Emlak Bankası
27	65	61	61	98	111	Yabancı	Ürdün Ahli Bank

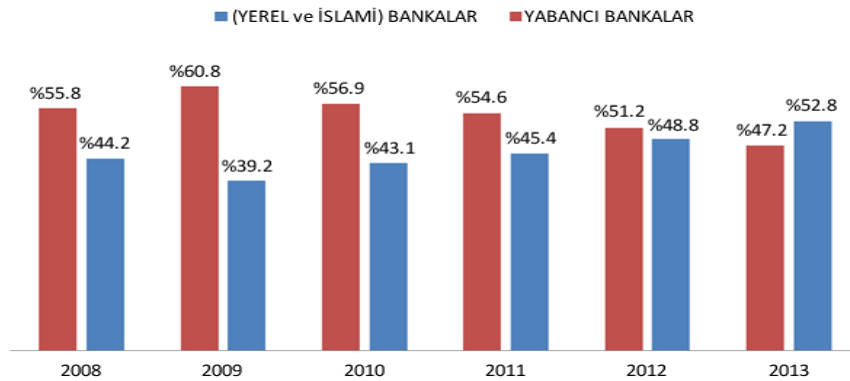
7	23	23	39	51	48	Yabancı	Ürdün Ticaret Bankası
3	1	2	3	14	13	Yabancı	Ürdün Kuveyt Bank
11	5	8	8	13	10	Yabancı	Union Bank
907	1,245	1,554	1,850	2,058	2,031	TOPLAM DOĞRUDAN KREDİ OLANAKLARI (YABANCI BANKALAR)	
1,624	2,046	2,731	3,388	4,017	4,306	TOPLAM DOĞRUDAN KREDİ OLANAKLARI (YEREL BANKALAR, İSLAMİ BANKALAR VE YABANCI BANKALAR)	

Kaynak : Filistin Bankalar Birliği, 2014: 85

Tablo 12. Doğrudan Kredi Olanakları Bileşimi

Doğrudan Kredi Olanakları Yüzdesi						
(her bir tip için Doğrudan kredi olanakları/ Doğrudan Kredi Olanakları)						
YILLAR						Bankalar
2008	2009	2010	2011	2012	2013	
%44.2	%39.2	%43.1	%45.4	%48.8	%52.8	(YEREL ve İSLAMİ) BANKALAR
%55.8	%60.8	%56.9	%54.6	%51.2	%47.2	YABANCI BANKALAR

Yerel Bankaların Doğrudan Kredi Olanakları 2008'e nazaran 2013 yılında %8.7 oranında artmıştır. Yabancı Bankaların Doğrudan Kredi Olanakları ise 2008'e nazaran 2013 yılında %8.7 oranında azalmıştır.

Şekil 4. Doğrudan Kredi Olanakları

Aşağıdaki nedenlerden dolayı Filistin'deki Doğrudan Kredi Olanakları son 6 yılda %300 oranında 4.313 \$ milyar dolara yükselmiştir (Filistin Para Politikaları Kurumu, 2013: 15-25):

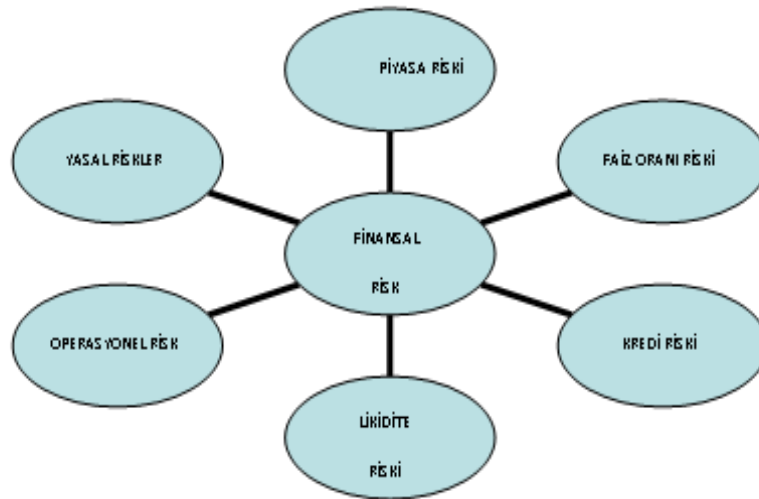
- ✓ Kredi arz ve talep artışı, ve çeşitli ekonomik sektörlerdeki mevduat yatırımı için artan yerel kapasite ve bunların kapasitelerini genişletmek ve gerekli likiditeyi güvence altına almak.
- ✓ Kamu sektörüne tahsis edilen kredi hacmindeki artış (Mali kriz, azalan uluslararası yardım görünümünü sürdürmüştür).
- ✓ Gerekli kaynaklar için ekonomik faaliyetlerine fon sağlamak amacıyla özel işletmeler, kamu sektörüyle rekabet etmektedir.
- ✓ Daha yüksek ekonomik büyüme.
- ✓ Uluslararası en iyi uygulamalar doğrultusunda gelişmiş programlar, sistemler ve hizmetlerin oluşturulması.
- ✓ Yurt dışındaki bankacılık yatırımlarını azaltma ve bu fonların yerel ekonomiye yeniden kazandırılması yönünde bir politika geliştirmek.
- ✓ Dolayısıyla yatırım kanalları aracılığıyla yerel ekonomiye önemli miktarda yeniden nakit girişi sağlamak.
- ✓ Bütün Filistin bölgelerinde daha gelişmiş ve modern bankacılık ürünleri, hizmetleri ve fiyatlarını teşvik etmek. Ve bankacılık işlemlerindeki müşteri hak ve görevleri ve bankacılık kültürü ile ilgili kamuoyunu bilinçlendirmek.
- ✓ Gelişmiş ülke merkez bankalarının izlediği genişlemeci para politikaları açısından küresel faiz oranlarındaki düşüş.
- ✓ Bu, yerel kredi talebi etkilemekte, dolayısıyla çeşitli ekonomik sektörlerle daha fazla likidite girdisi sağlamakta ve yerel ekonominin emilimini arttırmaktadır.
- ✓ Filistin'deki göreceli siyasi ve ekonomik istikrar, Filistin Reform ve Kalkınma Planının uygulanmasıyla birlikte ekonomik koşullar ve büyüme oranları (2008-2010).

1.4. Finansal Kuruluşların Karşılaştığı Riskler

Risk, mevcut bazı eylemlerden kaynaklanabilen ve zamanlama kayması veya fazla maliyet gibi gelecekte olması muhtemel olaylardan kaynaklanan potansiyel bir kayıptır. Kayıp, genellikle doğrudan mali kayıp açısından ele alınmakta ancak aynı zamanda güvenilirlik, gelecekteki bir iş ve mal veya yaşam kaybı cinsinden olabilmektedir. Aslında risk, kendi içerisinde kötü bir şey olmamakla birlikte, gelişme için gereklidir; başarısızlık ise öğrenmenin önemli bir anahtarıdır. Ancak, riskle ilişkili fırsatların potansiyel yararlarına karşı, riskin olası olumsuz sonuçlarını dengelenmesinin öğrenilmesi gerekmektedir (Van Scoy, 1992: 8-12).

Bazı ekonomistler, 2007-2009 küresel mali krizin patlak vermesinin nedenlerinden birinin, finansal kuruluşlar ve bankalar tarafından alınan bazı risklerden kaynaklandığını iddia etmektedir. Buna bağlı olarak, bu krizden dolayı bankalar, finansal sektör içerisinde mevcut olan herhangi bir risk için bedel ödemeye hazır olmadıkları için diğer bankalara borç vermede isteksiz davranmaya başlamışlardır. Bu davranışın bir sonucu olarak, mali kuruluşların içerisinde var olan farklı risk şekillerinin kapsamlı bir şekilde bilinmesi yerinde olacaktır.

Finansal kuruluşlarda karşılaşılan bazı riskler şunlardır (Gleason, 2000: 21-30):

Şekil 5. Finansal Kuruluşların Karşılaştığı Riskler

1.4.1. Piyasa riski

Piyasa riski, “sistemik risk” olarak da adlandırılmakta ve riske karşı korunabilmesine rağmen, çeşitlendirme yoluyla bertaraf edilememektedir. Büyük bir doğal felaketin piyasanın bütününde bir düşüşe neden olması riski, piyasa riskine bir örnektir. Diğer piyasa riski kaynakları arasında, durgunluklar, siyasi kargaşa, faiz oranlarındaki değişiklikler ve terörist saldırıları bulunmaktadır.

Bu risk şekli, finansal araç fiyatlarındaki hareket nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Piyasa riski, Yönel Risk ve Yönel olmayan Risk olarak sınıflandırılabilir. Hisse senedi fiyatı, faiz oranları ve daha fazlasındaki hareket, Yönel riske neden olmaktadır. Diğer taraftan Yönel olmayan Risk, volatilité (dalgalanma) riskleri olabilmektedir (Froot, ve O’Connell, 2003).

1.4.2. Faiz oranı riski

Faiz oranı riski, faiz oranlarının mutlak seviyesinde, iki oran arasındaki yayılmada, getiri eğrisinin şeklinde veya başka herhangi bir faiz oranı ilişkisindeki değişimden dolayı değişecek bir yatırım değerinin riskidir. Bu tür değişiklikler genellikle menkul değerleri ters olarak etkilemekte ve çeşitlendirme (farklı sürelerde sabit getirili menkul kıymetlere yatırım) veya finansal riskten korunma (vadeli faiz oranı takası aracılığıyla) tarafından azaltılabilmektedir.

Faiz oranlarının, bir yatırımın piyasa değerini artırıp azaltacağı risktir. Tahvil ve imtiyazlı hisse senedi gibi uzun vadeli sabit gelirli menkul kıymetler, sahiplerini büyük miktarda faiz oranı riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Hazine bonoları gibi kısa vadeli menkul kıymetler, faiz oranı hareketleri tarafından çok daha az etkilenmektedir (Gupand ve Brooks, 1993 : 17).

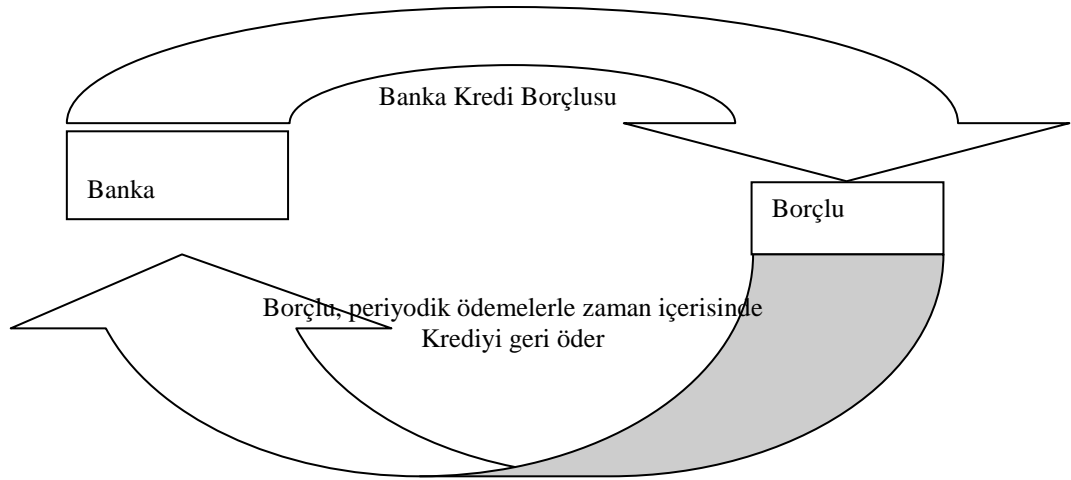
1.4.3. Kredi riski

Kredi riski, bir borçlunun herhangi bir borç türünün ödemesini gerçekleştirmedeki başarısızlığından kaynaklanan kayıp olasılığını ifade

etmektedir (Kredi riski, borçlunun, kredisini ödememe olasılığı sonucu ortaya çıkmaktadır).

Kredi riski, bir borçlunun mevcut borcunu ödemek için gelecekteki nakit akışını kullanma beklentisi içerisinde girdiği zaman ortaya çıkmaktadır. Yatırımcıların, ihraççı veya borçlunun borç yükümlülüğünden gelen faiz ödemeleri yoluyla tahmini kredi riskinden kaynaklanan zararları tazmin edilmektedir.

Kredi riski yönetimi, bu arada, belirli bir zamandaki banka sermayesi ve kredi kaybı yeterliliğini anlamak suretiyle bu kayıpların azaltılması uygulamasıdır – bu süreç, uzun zamandır finansal kuruluşlar için bir sorun teşkil etmektedir (Elgari, 2003: 9).

Şekil 6. Kredi Riski — Basit bir Kredi

1.4.4. Likidite riski

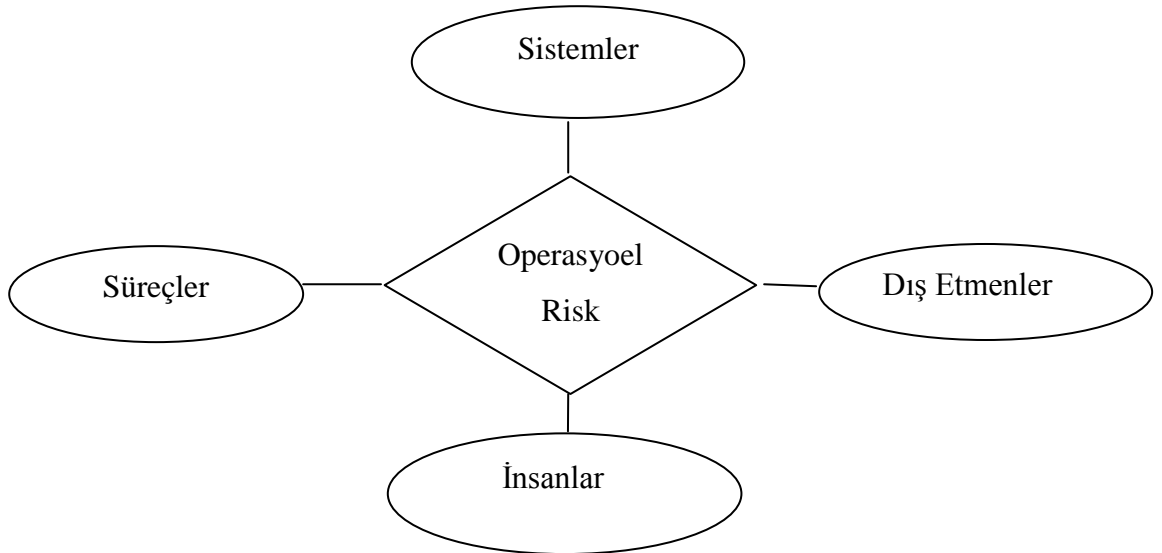
Likidite riski, oluşabilecek kaybı önlemek veya minimize etmek için yeterince hızlı alınıp satılmayan bir yatırımın pazarlanabilirlik eksikliğinden kaynaklanan risktir. Likidite riski tipik bir şekilde nadiren geniş alım satım fiyatları farkı veya büyük fiyat hareketlerinde (özellikle zarar olasılığı gösteren) yansıtılmaktadır. Uygun likidite, günlük operasyonları veya kurumun mali durumunu olumsuz yönde etkilemeksizin beklenen ve beklenmeyen nakit akışlarını ve teminat

ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayan kurumun yeteneğine bağlıdır. Likidite riski, sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmedeki yetersizliğinden kaynaklanan bir kurumun mali durumu, güvenliği ve sağlığına yönelik risktir (Mkhitaryan, 2014: 37-38).

Likidite risk yönetiminin başlıca rolü, normal ve gerilimli koşullar altında kuruluşların sahip olduğu çeşitli kaynak fonlarını koordine etmek suretiyle (1) fon yükümlülüklerini karşılamak için ileriye dönük ihtiyacı değerlendirmek ve (2) uygun bir zamanda bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik nakit veya teminat kullanılabilirliğini sağlamaktır (Brunnermeier, 2009: 77-100).

1.4.5. Operasyonel risk

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız süreç veya sistemler ve insan faktörü veya dış etmenlerden kaynaklanan kaybın riskidir. Operasyonel risk, yasal riskleri kapsamakta ancak itibar riskini içermemektedir ve bütün bankacılık ürünleri ve faaliyetlerinde yer almaktadır. Bu risk bankacılık ve bankacılık dışı kurumlarda varlığını daima sürdürmekte ancak artan karmaşıklık, finansal sistemin küreselleşmesi ve son zamanlardaki benzeri görülmemiş son derece büyük kayıpların gerçekleşmesi göz önünde bulundurulduğunda büyük bir ilgi ve alaka görmektedir (Ahmed, 1999: 71).

Şekil 7. Operasyonel Risk

1.4.6. Yasal riskler

Yasal riskler, iflas ve potansiyel yasal işlemler gibi yasal muamelelerin belirsizliğinden kaynaklanan potansiyel kaybın bir tanımıdır. Örneğin bir ülke, yetersiz iflas koruma kanununa sahip olabilmekte veya olağanüstü bir durumda, hükümet provokasyon olmaksızın mülkiyete el koyabilmektedir (Mahler, 2014).

1.5. Bankalarda Risk Yönetimi Süreci

Bankalarındaki risk yönetiminin temel dayanak noktası, banka ve paydaşlarının ekonomik değerini arttırmak ve korumaktır. Risk yönetimi, riskten kaçınma anlamına gelmemektedir. Hissedarları için sürdürülebilir bir kâr elde etmek isteyen tüm kuruluşlar bazı riskleri kabul etmek zorundadır. Bankaların yönetimi, değer oluşturmak ve bu değeri korumak için risk almayı, stratejilerinin bir parçası olarak kabul etmekte buna karşın risk ile orantılı mali ve mali olmayan getirilerin beklentisi içinde olmaktadır.

Sağlıklı bir risk yönetimi, bankaların maruz kaldığı risklerin ölçülmesine ve doğasının kapsamlı ve düzenli bir şekilde değerlendirilmesine bağlıdır. İş hayatında, başarılı risk almanın ödülleri olduğundan, bankalardaki risk yönetiminin amacı, riskleri bertaraf etmek yerine onların, kabul edilebilir seviyelerde yönetilmesine yardımcı olmaktır. Böyle bir işletme-geneli risk yönetimi çerçevesi, bankanın Yönetim Kurulu, yönetimi ve diğer personeli tarafından belirlenen risk kültürü, yapısı ve süreçlerini kapsamaktadır ve bankanın hedeflerini gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla Bankalar arası strateji geliştirme ve karar alma sürecinde uygulanmaktadır (Ahmed, 1999: 63-66).

Risk yönetimi açısından farklı metodolojiler bulunmasına rağmen, aşağıdakiler, işletmelerin veya bankaların risk yönetimi sürecinde genellikle takip ettiği aşamalardır (Laporte ve Boucher, 1999: 2-3).

Riskleri Tanımlamak: Riskleriniz nelerdir ve meydana gelme olasılıkları nedir? Bu işletmede riskler ne zaman, nerede, niçin ve nasıl meydana gelme olasılığı mevcuttur? Bunlar iç mi, dış mı yoksa rastgele riskler midir? Eğer bu meydana gelirse dahil olacak veya etkilenecekler kimlerdir?

Riskleri Analiz Etmek: Risk analizi, risk tanımlaması sırasında geliştirilen belirli risklerle ilgili tahmin ve verileri, karar alma bilgisine dönüştürebilen tutarlı bir biçime dönüştürmektedir. Analiz aşamasında, ana risk listesindeki risk girdisine üç unsur daha eklenmektedir: risk olasılığı, etkisi ve maruz kalmadır. Bu unsurlar, operasyon personelinin riskleri derecelendirmesine olanak tanımakta, bu da onlara sırasıyla, en çok karşılaşılan risklerin listesini yönetmek için tüm enerjinin buraya yönelmesini sağlamaktadır.

Riskleri Değerlendirmek veya Derecelendirmek: Gelme olasılığı ile sonucun kombinasyonu olan riskin büyüklüğünü belirleyerek riski değerlendirir veya derecelendirirsiniz. Risk değerlendirmesi sizin, risklerin kurumlar için önemini belirlemenize ve daha sonra belirli bir riski kabul edip etmeme veya onu engellemek veya minimize etmek için harekete geçme konusunda karar vermenize olanak tanımaktadır.

Riskleri İyileştirmek: Olumsuz risklerin olma olasılığını nasıl minimize edebilir ve fırsatları nasıl arttırırsınız? Bu aşamada, risk azaltma stratejileri, önleyici planlar ve acil eylem planları oluşturursunuz. Sonra, en yüksek derecelendirme veya en ciddi riskler için risk iyileştirme önlemlerini Proje Risk Kaydınıza eklersiniz. Riski iyileştirme, risk iyileştirme için seçenekler yelpazesini tanımlamak, bu seçenekleri değerlendirmek, risk iyileştirme planları hazırlamak ve bunları uygulamayı kapsamaktadır. Risklerin iyileştirilmesi için var olan seçenekler şunlardır:

- Riski tespit/Kabul etme
- Riskin meydana gelme olasılığını azaltmak
- Oluşan riskin Sonuçlarını azaltmak
- Riski aktarmak
- Riskten kaçınmak
- Riski paylaşmak

Riskleri İzlemek ve Gözden Geçirmek: Kurumun risk yönetim sürecinin verimliliğini ve etkinliğini etkileyen en önemli faktörlerden biri de süregelen bir izleme ve gözden geçirme sürecinin oluşturulmasıdır. Bu süreç, belirli yönetim eylem planlarının uygun ve güncel tutulmasını sağlamaktadır. Günümüzün sürekli değişen iş çevresinde, bir riskin olma olasılığı ve

sonuçlarını etkileyen faktörlerin de değişmesi muhtemeldir. Bu aynı zamanda, risk yönetim opsiyonları maliyetini etkileyen faktörler için de geçerlidir. Bundan dolayı, risk yönetim döngüsünü düzenli olarak tekrar etmek gerekmektedir (Hess ve Gaertner, 2006).

1.6. İslami Bankacılık Sözleşmeleri

Konvansiyonel bankalar, vadeli ve vadesiz mevduatları kabul eden, bireysel ve kurumsal krediler veren ve vesaik karşılığı tahsil, uluslararası bankacılık ve ticaret finansmanı gibi hizmetler sağlayan özel mülkiyete ait finans kurumlarıdır. Konvansiyonel bankalar, kredi ve mevduatlardan faiz alıp vermektedir. Faiz, ödünç alınan paranın kullanımı veya tevdi edilen fonlardan kazanılan para için ödenen ücrettir (Mileris, 2012: 497).

İslami bankacılık, şeriatın ilkeleri ve İslam ekonomisinin gelişimi sırasındaki pratik uygulamaları ile tutarlı olan banka veya bankacılık faaliyetidir. İslami bankacılığın temelinde kâr – zarar paylaşımı ve faiz alıp-vermenin yasak olduğu iki temel ilke bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, İslami Bankalar, kâr zarar paylaşımı ve uygun görülen diğer yatırım şekillerini kapsayan İslami kurallar temelinde faaliyet göstermektedir. Bütün ve sömürü ve suistimallerin kaynağı ve büyük çapta enflasyon ve işsizliğin sorumlusu olan faizi kesinlikle yasaklamakta ve müşarake ve mudarabe, sabit bir getiri bazında mal, varlık ve hizmetlerin satın alınması ve kiralanması, murabaha, istisna, Salam ve leasing gibi İslami anlaşmalara izin vermektedir (Khan ve Ahmed, 2001: 56-59).

Tasarruflar, ticaret ve yatırım, İslami bankalarda finansman sağlama yöntemleri için Şeriat (İslam Hukuku) ile uyumlu (örneğin İslami kurallara dayalı) ürünler tedarik etmek için yaygın olarak kullanılan bazı İslami banka sözleşmelerinin kullanımına dair kısaca değinmekteyiz (Ahmad, Iqbal, ve Khan: 93-99).

1.6.1. Murabaha (yüksek kar ilavesiyle ticaret ya da maliyet artı satış)

Murabahalı satış akdi, karşılıklı olarak üzerinde anlaşılan kar üzerinden yapılan satış anlamına gelir. Satıcının, maliyetini ve fiyatını deklere ettiği satış akdidir (sözleşmesidir). İslami bankalar, bu aracı bir finansman sağlama şekli olarak

benimsemişlerdir. Bir finansman tekniği olarak murabaha, müşterinin kendisi için belirli malları satın almak amacıyla bankaya yaptığı talebi kapsar. Söz konusu banka, önceden şart koşulan maliyet üzerinden belirli bir kar üzerinden bunu müşteri için gerçekleştirir (Boumediene, 2011: 106).

1.6.2. İcare (İcar) (leasing (finansal kiralama) sözleşmesi)

Aktiflerin ya da menfaatin kiralanması durumunda kira bedeli olan ya da icare akdine konu olan kişilerin istihdam etmeleri durumunda bir ücret olan İcare ya da leasing, bedel karşılığı intifa hakkının (yararlanma hakkı) devredilmesi anlamına gelir (Boumediene, 2011: 104).

Bu sözleşmede, banka, alıcının kiralamak istediği emtia için satıcıyla bir satın alma sözleşmesi imzalar. Banka, satıcıya ödeme yapar ve daha sonra alıcıya teslim edilen malı satıcıdan alır. İkinci olarak banka, icar taksitleri ve kalan giderler ödendikten sonra mülkün tasarrufuna (yada basit anlamda kullanımına) izin veren, malın müşteriye kiralandığı, alıcıyla yapılan bir kira sözleşmesi imzalar (El Massah ve Al-Sayed, 2013: 53).

1.6.3. İstisna

Peşin ödeme ve vadeli teslim ya da vadeli ödeme ve vadeli teslim olanak veren, malların ve ürünlerin imalatına yönelik yapılan sözleşmeye dayalı bir anlaşmadır. İstisna akdi, evlerin, tesislerin, projelerin üretimi veya yapımı; köprülerin, yolların yüksek yolların inşası ve uçakların, gemilerin, makinelerin, ekipmanların ve benzerlerinin imalatında finansman kolaylığı sağlamak için kullanılabilir. (Sarker, 2000: 7).

1.6.4. Bai muajjal (kredili satış)

Bankanın, alış fiyatı üzerinden kar marjı kazandığı ve alıcıya, malın bedelini ileriki bir tarihte defaten ya da taksit taksit ödeme imkanı sağlayan bir sözleşmedir. Malın maliyetini açıkça sarıh belirtmelidir. Ayrıca, kar marjı karşılıklı olarak kararlaştırılmalıdır. Böyle bir işlemde mal için belirlenmiş fiyat, spot fiyatıyla aynı veya spot fiyatından yüksek veya düşük olabilir. Aynı zamanda, satıcı, siparişe ve Alıcının tarifine göre satın aldığı malları satabilir (Hanif ve Iqbal, 2010: 475-489).

1.6.5. Mudarabe sözleşmesi (kar-zarar ortaklığı anlaşması)

Bir tarafın kaynak sağladığı, diğer tarafında deneyim ve yönetim kazandırdığı bir tür ortaklıktır. Dahası, Mudarib olarak ifade edilir. Tahakkuk etmiş karlar, önceden kabul edilmiş kurula göre iki taraf arasında paylaşılır. Kayıplar ise, sadece sermayenin tedarikçisi tarafından tahammül edilir (Boumediene, 2011: 104). Sadece yönetim zafiyeti ya da ihmal durumunda, müşteri kayıplardan sorumlu tutulur (Sarker, 2000: 2).

1.6.6. Müşareke (sermaye ortaklığı ya da ortak girişim anlaşması)

Eğer borçlu (alıcı), bankadan projenin yüzde yüz olarak finansmanını talep etmez ve diğer bir deyişle öz sermayesinin bir kısmına katkı sağlarsa, müşterek işten elde edilen karların ve zararların paylaşılması için tarafların karşılıklı rızasıyla bir anlaşma imzalanarak bir ilişki tesis edilir. Ticari şirketlerin ve diğer kurumların fonlarıyla karıştırılan, İslami bankanın fonlar sağladığı bir anlaşmadır. Sermaye tedarikçileri, yönetime katılma yetkisini sahip olup bunu gerçekleştirmekle yükümlü değillerdir. Zarar, ayrı ayrı sermaye katkılarına oranla tam olarak her hissedar tarafından paylaşılırken, kar ise, önceden belirlenmiş oranlar üzerinden hissedarlar arasında dağıtılır (El Massah ve Al-Sayed, 2013: 53).

1.6.7. Salam (satış sözleşmesi)

Salam sözleşmesi, belirli bir ödeme tarihinde, belirlemiş beyannameye göre bir malı teslim etmeye riayet eden satıcıya, bedelin peşinen ödendiği finansal işlem anlamına gelen, peşin fiyatı üzerinden teslimatı gelecek bir tarihte gerçekleşecek olan bir malın satışdır.

Ertelenmiş olan, satılan ve taahhütte belirlenen maldır; anında gerçekleştirilen ise bedeldir. Bir başka ifadeye, Salam satış sözleşmesi, bir vadeli işlem sözleşmesidir (El Massah ve Al-Sayed, 2013: 53).

1.6.8. Karz-ı hasen sözleşmesi

Bu sözleşme, iyi niyet esasına dayalı olarak temdit edilen bir kredi sözleşmesidir. Burada borçlu, alınan meblağı geri ödemesi gereken yegâne kişidir. Bununa birlikte borçlu, kendi takdirine bağlı olarak, kredi sağlayana bir minnettarlık işareti olarak, (söz vermeden) kredinin esas tutarının ötesinde ekstra bir meblağ ödeyebilir. Borçlunun, kredi sağlayan kişi veya kuruluşa ekstra bir tutar ödememesi durumunda, bu işlem

gerçek faizsiz borçtur (Hanif ve Iqbal, 2010: 475-489).

Konvansiyonel ve İslami Bankacılık arasındaki farkı bu tabloyla açıklamaktayız.

Tablo 13. Konvansiyonel ve islami bankacılık arasındaki fark

Konvansiyonel Bankacılık	İslami Bankacılık
Para, bir mübadele (değişim) ve tasarruf aracının yanında bir maldır. Bundan dolayı, itibari değerinden daha yüksek bir fiyata satılabilir ve aynı zamanda kiralanabilir.	Para, bir mübadele (değişim) ve tasarruf aracı olarak kullanılmasına rağmen bir mal değildir. Bundan dolayı, itibari değerinden daha yüksek bir fiyata satılamaz ve kiralanamaz.
Zaman değeri, sermaye üzerinden faiz uygulama esasına dayalıdır.	Malların ticaretinden elde edilen kar ve hizmet sağlama bedeli, kar elde etme esasına dayalıdır.
Konvansiyonel bankalar, parayı enflasyona yol açan bir mal olarak kullanır.	İslami bankacılık, ticaretle ilişkili faaliyetler uygulayarak, ekonomik sisteminin reel sektörleriyle bağlantı kurmaya yönelir. Çünkü para, reel aktiflerle ilişkilendirilir, dolayısıyla ekonomik gelişmeye doğrudan katkı sağlar.
Faiz, kuruluşun banka fonu kullanarak zarar etmesi durumunda bile uygulanır. Bundan dolayı, kar ve kayıp paylaşımına dayalı değildir.	İslami banka, kar ve zarar paylaşımına dayalı olarak çalışır. Bu durumda, iş adamı, zarar etse bile, banka kullanılan finans şekline bağlı olarak bu kayıpları paylaşır (Mudarabe ve Müşareke)
Finansal riskten korunma enstrümanlarının kullanılabilirliği	Finansal riskten korunma aracı yoktur. Bu durum, İslami bankalarda likidite sorununa yol açmaktadır.

1.7. Araştırma Problemi

Konvansiyonel bankalarda olduğu gibi kredi riski, İslami bir bankadaki en baskın risk kaynağıdır. Genellikle, konvansiyonel bankalara nazaran, borca dayalı sözleşmeler ile başa çıkmakta Şeriata uyumlu yeterli araçlara sahip olmadıkları için, İslami bankaların konvansiyonel bankalardan – yatırım mudilerinin, KZP (kâr-zarar paylaşımı) şekilleri yoluyla bankaların doğrudan kredi riskinin bir kısmını taşımalarına rağmen – daha yüksek kredi riski ile karşı karşıya olduğu ileri sürülmektedir.

Bu çalışma uygulamalı olarak, yerel ve islami bankaların yabancı bankalara göre daha yüksek veya daha düşük kredi riski taşıdığı iddiasını araştırmaktadır.

1.8. Araştırmanın Önemi

Kredi riski, daha önce belirtildiği üzere, taahhütlerin diğer tarafça yerine getirilmesinde, bir kez ya da sürekli, temerrüde düşme olasılığı (TO)'dır. Bankaların kredi riski, yani temerrüde düşme riski, bankacılık sektörünün batma riskini ortaya çıkarmakta, dolayısıyla kredi riskinin ölçülmesi, bankacılık sisteminin sağlamlığı hakkında bilgi vermektedir.

Filistin finans sisteminin, bütün bankacılık ve bankacılık dışı kurumlarıyla karşı karşıya kaldığı riskler, çeşitli kaynaklardan ileri gelmektedir. Muhtemelen bunlardan en belirgin ve tehlikeli olanları, süregelen İsrail işgali ve Filistin ekonomisinin İsrail ekonomisine bağımlılığı, iç siyasi bölünme ve bunun, diğer bütün alanlarda hissedilen olumsuz yansımalarıdır. Finans sisteminin temelinde yatan diğer riskler, hükümetin karşılaştığı finansal zorlukları ve bankacılık dışı finansal kurumlar için yasal çerçeve ve yönetim tedbirlerini tamamlamadaki başarısızlığın neden olduğu yapısal problemlerden kaynaklanan riskleri yansıtmaktadır. Ayrıca, özellikle siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yaşayan komşu ülkelerden, Filistin finans sistemine taşınan tehlikeler ve mali istikrara tehdit oluşturabilecek başka riskler bulunmaktadır. (PMA, 2013:).

1.9. Araştırma Topluluğu

Araştırma topluluğu, 15 bankadan (8 yabancı ve 7 yerel) oluşan Filistin'de faaliyet gösteren bankaları kapsamaktadır.

1.10. Araştırmanın Kısıtları

Bu araştırma, Filistin bankacılık sektörü ile sınırlıdır. Dolayısıyla, Filistin'de faaliyet gösteren az sayıda banka olması bir kısıttır. Bu çalışmanın verileri 7 yılı kapsamaktadır (2007-2013). Yıllık mali raporlar, Filistin Para Politikası Kurumu, Filistin Sermaye Piyasası Kurumu ve Filistin'deki Bankalar Birliğinden elde edilmiştir. Bankalardan sadece resmi talep yoluyla elde edilebilecek bazı mali bilgiler bulunmaktadır.

2 . Literatür Değerlendirmesi

İlgili literatür göz önüne alındığında, geleneksel ve İslami bankalardaki karşılaştırmalı risk yönetimi analizinin, özellikle küresel mali krizin patlak vermesinden bu yana, sadece 21. yüzyılın başından beri dünya çapında belirli sayıda bilim adamının araştırma konusu olduğu görülmektedir.

Tafri, Rahman, ve Omar (2011), ana hedefi Malezya ve Malezya dışında seçilen İslami ve ticari bankaların risk yönetimi metodolojilerindeki mevcut uygulamalar ve gelecekteki eğilimlerini incelemek olan bir anket uygulamıştır. Yazarlar, İslami ve geleneksel bankacılık sistemleri arasında risk yönetimi ve risk azaltma uygulamalarında bir yaklaşma olup olmadığı sorusuna cevap bulmak istemişlerdir. Çalışmada, VaR (Riske Maruz Değer), stres testi sonuçları ve kredi riski ve operasyonel risk yönetim araçlarının kullanımı ölçüsünde İslami ve geleneksel bankalar arasında önemli farklılıklar olduğunu ileri sürülmektedir. Araştırmacılar, İslami ve geleneksel bankalar arasındaki risk yönetimi araçlarının kullanımı konusunda hiçbir yaklaşma olmadığı sonucuna varmıştır. Bu durum muhtemelen bankaların farklı doğası ve ribasız (faizsiz) ve Şeriata (İslam hukuku) uyumlu araçların eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir. Ortaya konan kanıtlar, İslami bankacılık risk yönetim araçları ve sistemlerinin yetersiz olarak görüldüğünü göstermektedir. Çalışmada, hükümetin, finans ve bankacılık endüstrisi için öğrencileri hazırlaması ve insan kaynaklarını yetiştirip eğitmek için ciddi çaba harcaması gerektiği ileri sürülmektedir.

Kozarevic, Nuhanovic ve Nurikic, Bosna Hersek'teki geleneksel ve İslami bankaları, Risk yönetimi açısından karşılaştırmışlardır (2013). Anket araştırması yöntemi kullanarak, Bosna Hersek bankalarının, finansal tabloların analizi, geçmiş deneyimlerin analizi, ve hem bazı örgütsel birimler arasında hem de dış ortaklarla bilgi paylaşımı temelinde riskleri tanımladıklarını görmüşlerdir. Ayrıca, bazı bankalar kredi yönetiminde görüşme metodunu kullanmakta ve bazıları ise birden fazla yöntemi birleştirmektedir. Böylece, diğer bankalarda kullanılmayıp İslami bankalarda kullanılan ve İslami bankalarda kullanılmayıp diğer bankalarda ise kullanılan bazı yöntemler bulunmaktadır. Buna ek olarak, son 3 yılda İslami bankaların riskleri Bosna

Hersek'te sürekli sahnelenmiş, buna karşın ticari bankaların riskleri de bu 3 yıl boyunca artış göstermiştir. Müşterilerine sunduğu özel ürünler, var olan yasal düzenlemeler arasındaki uyumsuzluk ve İslami bankacılığa olan talepten dolayı İslami bankalar ticari bankalardan daha fazla riske maruz kalmaktadır. Ayrıca, İslami bankalarda finansal riskten korunma araçları daha az bulunmaktadır. Bu nedenlerden dolayı İslami bankalar şeffaflık, yaratıcılık ve inovasyonu artırmaları gerekmektedir.

Siddiqui (2011), ana hedefi Pakistan'daki İslami bankaların finansal sözleşmelerini, Risk ve performanslarını incelemek olan mali tablolar analizi ve finansal oran analizi tekniklerini uygulamıştır. Araştırmacı, İslami bankaların, temsil ettikleri finansman şekillerinde geleneksel bankalardan farklı oldukları sonucuna varmıştır. Risk ve sermaye paylaşım sözleşmeleri (Mudarabe ve Müşarake), manevi zarar ve hatalı seçime yol açan bilgi eşitsizliklerinin sonucu olan çeşitli yatırım riskleriyle ilişkilendirilmektedir. Şeriata uygunluğun anlamı, türev ürünlerin alım satımı ve opsiyonlara verilen cevaz ile ilgili İslam âlimlerinin farklı görüşleri, Pakistan ve Ortadoğu'da İslami vadeli işlemler, türev ürünlerin alım satımı ve opsiyon sözleşmelerinin geliştirilmesi ve benimsenmesini engellemiştir. Araştırmacı, Sermaye Piyasası Kurumu ve Merkez Bankasına, Pakistan ve diğer İslam ülkelerinde İslami bir Para Piyasası kurmak için yasaları oluşturmalarını önermiştir. Endonezya, Kazakistan, Malezya ve Türkiye'de modern vadeli işlem sözleşmelerinin kabul edilmesi, İslami bankaların yayılması ve rekabet etmesini kolaylaştırmakta ve diğer İslam ülkeleri de gelişen benzer vadeli işlem ürünlerinden yararlanabilmektedir.

İsmail'in (2012) makalesinin amacı, iflas riskini açık ve kesin bir şekilde ifade etmek, riskleri azaltmak ve mevduat sahiplerine gelir paylaşımı denge alanı bulmaktır. Endonezya İslami bankacılık sektörünün durumunu ele aldığımızda makale, iflas riskinin zayıf ve dayanıklı koşullarını ve riskleri azaltmak amacıyla karar alıcılar tarafından kullanılacak iflas riski ödeme gücü koşullarını değerlendirmek için mali matematiksel formüller üretmektedir.

Ariffin'in (2012) yazdığı makalenin amacı ise, Aktif Kârlılık ve Öz Sermaye Getiri Oranını kullanarak Malezya'daki Likidite Risk Yönetimini ve

Finansal Performansı araştırmaktır. Araştırmacı, finansal krizin İşlami bankalardaki likidite riskinin hacmi üzerinde az bir etkisi olduğunu, İşlami bankaların kârlılığı üzerinde ise olumsuz bir etki yarattığını ve likidite riski ile finansal performans arasındaki ilişkinin konvansiyonel finansal teorisi olan yüksek risk-yüksek getiri tarafından her zaman öngörülemediğini ortaya koymuştur.

Wiyono ve Rahmayuni (2010), kâr marjı (PM), aktif getiri (ROA), özkaynak kârlılığı (ROE), kredi riski (kredi), likidite riski (likidite), İşlami gelir değişkeni (Islnc) ve kâr paylaşım oranı (PS Oranı)'nı kullanarak İşlami Gelir ve Kâr Paylaşım Oranı ile Kredi Riskinin İşlami Banka Kârlılığına Etkisini, Ortalayıcı Değişken olarak ölçmektedir. Sonuçlar, sadece kar marjında İşlami gelir ve kâr paylaşım oranının, İşlami Bankacılığın kârlılığı ve riski arasındaki ilişkiyi dengelediğini göstermektedir. Ancak ROA ve ROE'da, İşlami gelir ve kar paylaşım oranının ortalayıcı değişken olmadığı görölmektedir. Araştırmacı, örneklem bankaların sayısının artırılmasının ve üçer aylık verilerin kullanılmasının daha iyi sonuçlar doğuracağını önermektedir.

Nikolaidou ve Vogiazas (2014), Bulgar Bankacılık Sistemi için Kredi riski belirleyicilerini, ardışık bağlanımlı dağıtılmış gecikme modeli kullanarak incelemektedir. Bu çalışmada, kredilerin yüksek seviyede ifa edilmemesinin, Bulgaristan'daki finansal istikrarı tehdit edeceği ve Bulgar bankacılık sisteminin yabancı ticari bankalar tarafından baskılanmasına yol açacağı ortaya konulmaktadır. Araştırmacılar, Bulgar bankacılık sisteminin kredi riski üzerinde Yunan borç krizinin önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Makiyan (2008), makalesinin amacı, şeriat kanunlarıyla uyumlu olan finansal hizmet ve ürünlerin kullanımının, finans kurumlarında denetleme ve risk yönetimi ile ilgili özel meseleler doğurduğunu ortaya koymaktır. Dünyadaki küreselleşmenin zorluklarıyla başa çıkmaya çalıştıkları için İşlami finans kurumlarındaki etkili risk yönetiminin özel bir önemi bulunmaktadır. Bu yazı, İşlam bankalarını kuşatan tüm riskleri (özel ve genel riskler) açıklamaktadır. Ayrıca, küresel finans sistemindeki İşlami bankacılığın daha da gelişmesini teşvik etmek için öne çıkan zorlukları açıklamaktadır. İşlami finans

için elverişli bir operasyonel ortam sağlamak için yeni finansal araçlar ve kurumsal düzenlemelerin geliştirilmesi vurgulanmaktadır.

Boumediene (2011), İslami bankaların konvansiyonel bankalardan daha yüksek kredi riski taşıdığı iddiasını uygulamalı olarak araştırmaktadır. Bu risk daha sonra, koşullu alacak analizi kullanmak suretiyle dokuz İslami ve konvansiyonel banka için hesaplanmaktadır. Merton modeli, Black and Scholes'un opsiyon fiyatlandırma formülüne dayanarak, 2005'ten 2009'a kadar temerrüde uzaklık (DD) ve temerrüde düşme olasılığını (DP) ölçmek için kullanılmıştır. İslami bankaların, konvansiyonel bankalardan önemli ölçüde daha yüksek olan 204 temerrüde uzaklık oranı bulunmaktadır (DD = 15).

3. Veri ve Yöntem

Bu bölüm, amacı Filistin'de faaliyet gösteren Yerel ve Yabancı Bankaların Kredi Riski, temerrüt olasılığı (DP) ve temerrüde uzaklığını (DD) ölçmek olan araştırma hedeflerine ulaşma yöntemlerini açıklamaktadır. Ayrıca, modeller tarafından belirlenen faktörlerin analiz ve sonuçlarını bulmak için kullanılan veri, model ve yöntemlerin tanımını yapmaktadır.

3.1. Veri

Filistin Para Politikaları Kurumuna göre 2014 sonu itibariyle Filistin topraklarındaki bankaların sayısı, 213 şubesi (120 ulusal ve 93 yabancı) bulunan 17'ye (7 ulusal banka) (2'si İslami) ve (10'u yabancı banka) kadar düşmüştür. Araştırma örneklemini, Filistin topraklarında faaliyet gösteren 17 bankadan 15'ini kapsamaktadır. Araştırma için gerekli tüm bilgileri elde edemediğimiz bankalar dahil edilmemiştir. Araştırma örneklemini aşağıdaki bankaları kapsamaktadır:

Tablo 14. Araştırma örnekleminde bulunan bankalar

Listeleme yeri	Bankalar	Sıra No
Yerel	Filistin Bankası	1
Yerel	Quds Bank	2
Yerel	Milli Banka	3
Yerel	Filistin Yatırım Bankası	4
Yerel	Filistin Ticaret Bankası	5
Yerel	Arap İslam Bankası	6
Yerel	Filistin İslam Bankası	7
Yabancı	Arap Bank	8
Yabancı	Kahire Amman Bank	9
Yabancı	Ürdün Bankası	10
Yabancı	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	11
Yabancı	Ürdün Ahli Bank	12
Yabancı	Ürdün Ticaret Bankası	13
Yabancı	Ürdün Kuveyt Bank	14
Yabancı	Union Bank	15

Kaynak: Filistin Para Politikaları Kurumu, 2014

Araştırmadaki veriler 7 yıllık dönemin (2007'den 2013'e kadar) değişken değerlerini göstermektedir. Araştırma verilerinin asıl kaynağı Filistin Para Politikaları Kurumu (PMA), Filistin Sermaye Piyasası Kurumu (PCMA), Ürdün Merkez Bankası ve Amman Menkul Kıymetler Borsasıdır.

Filistinde faaliyet gösteren Arap ve Yabancı banka şubeleri finansal tabloları kullanmakta ve genel merkez tablolarını dahil etmemektedirler. Ürdün Dinarı (JD) ile ihraç edilen mali tablolar, USD/JD= 0.709 döviz kuru oranını kullanarak ABD dolarına transferi gerçekleştirilmiştir.

3.2. Yöntem

1974 yılında Robert Merton, şirketin öz sermayesini kendi varlıkları üzerinde bir satın alma opsiyonu olarak tanımlayarak bir şirketin kredi riskini değerlendiren bir model önermiştir. Bu model, bir şirketin gelecek bir T zamanda vadesi gelecek olan belirli miktarda sıfır kuponlu bota sahip olduğunu varsaymaktadır. Eğer T zamanında varlıklarının değeri taahhüt edilen borç geri ödemesinden daha az ise şirket, yükümlülüklerini yerine getirmez (Merton, 1974: 111).

$$dv = \mu_v V dt + \sigma_v V dz$$

- Burada:-
- dv : bankaların toplam varlıklarının piyasa değeri.
 - μ_v : birim zamanda beklenen aktif getiri oranı.
 - σ_v^2 : birim zamanda geri dönüş varyansı.
 - dz : Standart Wiener süreci.

Bunun için bir kaç adım kullanacağız:

Birinci Adım: temerrüde düşme olasılığı ve temerrüde uzaklık hesaplamasında kullanılan her bir değişken için olan hesaplama yöntemi (öz sermaye, borç, öz sermaye dalgalanması, varlıkların büyüme oranı) (Boumediene, 2011: 115).

Tablo 15. Temerrüde düşme olasılığı ve temerrüde uzaklık hesaplamasında kullanılan her bir değişken için olan hesaplama

Değişkenler	Konvansiyonel Bankalar	İslami Bankalar
E (Öz sermaye)	Tedavüldeki hisse adedi × her yılın başındaki hisse bedeli	Tedavüldeki hisse adedi × her yılın başındaki hisse bedeli
D (borç)	Toplam pasifler (bilanço tablolarından elde edilen)	Toplam pasifler: PLS hesapları
σ E (Öz sermaye dalgalanması)	Tarihi dalgalanma (hisse bedeli getirilerinin standart sapması) her bir yıl için, yıllık olarak hesaplanmış	Tarihi dalgalanma (hisse bedeli getirilerinin standart sapması) her bir yıl için, yıllık olarak hesaplanmış

T	Bir yıllık vade	Bir yıllık vade
μv	Varlıkların yıllık büyüme oranı	Varlıkların yıllık büyüme oranı

Kaynak: Boumediene, A.,(2011). *Is credit risk really higher in Islamic banks?*, *The Journal of Credit Risk*,7(3), 97–129 .

Not: Hisse bedeli ve tedavüldeki hisse adedi, Filistin Sermaye Piyasası Kurumu (PCMA)'ndan elde edilmiştir. Toplam pasifler, bankaların yıllık raporları veya Filistin Para Politikaları Kurumu (PMA)'ndan elde edilmiştir. Kar-zarar paylaşım yükümlülükleri, İslami bankaların yıllık raporların elde edilmiştir.

Yıllık dalgalanma aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır (Hull, 2009: 282-283):

$$r_i = \ln \left(\frac{pr_t}{pr_t - 1} \right)$$

Burada : r_i : hisse senedi fiyatındaki günlük getiri.

pr_t : gün sonundaki hisse senedi fiyatı.

Öyleyse yıllık dalgalanma şu şekilde tahmin edilmektedir:

$$\sigma_E = \frac{1}{\sqrt{1/n}} \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n r_i^2 - \frac{1}{n(n-1)} \left(\sum_{i=1}^n r_i \right)^2}$$

n: bir yıl içindeki gözlem sayısı (ticaret günü sayısı).

İkinci Adım: Varlıklar ve dalgalanmalarının piyasa değerini tahmin etmek (v ve σv). Elde edilen sonuçlar, varlıkların aktif kârlılık oranının (v) tahmin edilmesini sağlamaktadır. Daha sonra, temerrüde uzaklık (DD) ve temerrüde düşme olasılığı (pT) (Black ve Scholes, 1973: 637–654).

$$E = VN(d_1) - DN(d_2)$$

E: Öz Sermayenin Piyasa Değeri.

V: Varlıkların Piyasa Değeri.

D: Borcun (yükümlülüklerin) Piyasa Değeri.

$N(d_1)$: Kümülatif Normal Yoğunluk.

Kümülatif normal yoğunluk fonksiyonu:

$$d_1 = \frac{\ln(v/d) + \frac{1}{2}\sigma_v^2 T}{\sigma_v \sqrt{T}}$$
$$d_2 = d_1 - \sigma_v \sqrt{T} = \frac{\ln(v/d) - \frac{1}{2}\sigma_v^2 T}{\sigma_v \sqrt{T}}$$

Daha sonra şunu kullanacağız:

$$\sigma_E E = \sigma_V V N(d_1)$$

Üçüncü Adım: Beklenen aktif kârlılık oranı (Boumediene, 2011: 116).

$$\mu_v = \frac{\Delta V}{V_i} = \frac{V_{i+1} - V_i}{V_i}$$

Burada:

V_i ve V_{i+1} : i ve $(i + 1)$ zamanlarındaki varlıkların piyasa değeri.

μ_v : birim zamanda varlıkların beklenen getiri oranı.

Dördüncü Adım: Temerrüde düşme olasılığı ve temerrüde uzaklık hesaplaması.

Temerrüde düşme olasılığı (PD), belirli bir zaman ufkundaki temerrüt olasılığını açıklamaktadır. Bir finansal kurum müşterisinin borç yükümlülüklerini yerine getirememesi olasılığını tahmin etmeyi sağlamaktadır (Chan-lau ve arkadaşları, 2004: 4-33).

Temerrüde düşme olasılığı, varlıkların piyasa değerinin, T vadesindeki borç değerinin altına düşme olasılığıdır (Boumediene, 2011: 114).

$$DD = \left(\frac{\ln(v_0/D) + \left(\mu_v - \frac{1}{2} \sigma_v^2 \right) T}{\sigma_v \sqrt{T}} \right)$$

$$P_T = N(-DD)$$

Burada:

DD : temerrüde uzaklık

P_T : temerrüt olasılığı

d_0 : borcun (yükümlülüklerin) değeri

v_0 : varlıkların değeri

σ_v : varlıkların değeri üzerinden getiri oranı standart sapması

μ_v : birim zamanda varlıkların beklenen getiri oranı

T : vade

Burada logit modeli kullanılacaktır. Logit modeli, Y skorunu olasılık haline dönüştürmek için kümülatif lojistik olasılık dağılımını kullanmaktadır (Bessis (2010). P'yi temerrüt olasılığı olarak tanımlamaktadır (Bessis, 2010):

$$P = \left(\frac{1}{1 + e^{-Y}} \right)$$

Kümülatif lojistik olasılık dağılımı, temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürmek için kullanılmaktadır; banka örneklemi DPlogit olarak şu şekilde yeniden adlandırılmıştır (Kealhofer, 2003: 30-44):

$$Dp_{\text{logit}} = \left(\frac{1}{1 + e^{DD}} \right)$$

Beşinci Adım: Wilcoxon sıra toplamı testi.

Wilcoxon sıra toplamı testi (Mann–Whitney U-test ile aynı), temerrüde uzaklık ile temerrüde düşme olasılığındaki farkın incelenen dönemde 2 grup banka arasında

istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için uygulanacaktır. İstatistik (S) ve p-değeri hesaplanacak ve sonuçların bulunması için SPSS program kullanılacaktır (S ve p-değeri) (Crosbie ve Bohn: 2003).

İstatistik (S) Wilcoxon iki örneklem testi istatistiğini belirtmektedir. Farksızlık hipotezi, DD ortalama değerinin yerel, İslami ve yabancı bankalar için eşit olduğu anlamına gelmektedir. p-değeri, farksızlık hipotezinin alternatif hipotez lehine reddedilme olasılığıdır; burada DD, yerel ve İslami bankalarda yabancı bankalara nazaran %5 anlamlılık düzeyinde daha yüksektir (Boumediene, 2011: 119).

4. Bulgular

4.1. Temerrüde Uzaklık ve Temerrüde Düşme Olasılığı

Temerrüde düşme olasılığı, yılsonunda varlıkların piyasa değerinin borçların (burada toplam pasiflerin) değerinin altına düşmesi olasılığıdır. Temerrüde uzaklık ise varlıkların beklenen büyümesi tarafından ayarlanan ve varlıkların oynaklığı ve dalgalanması ile normalleşen varlıkların piyasa değeri ile borçlar arasındaki uzaklıktır.

Tablo 16. Sonuçlar: 2007'den 2013'e kadar ki dönemi kapsayan 8 yabancı, 7 yerel ve İslami banka için temerrüde uzaklık ve temerrüde düşme olasılığı

Yabancı Bankalar			Yerel Bankalar		
Arap Bank			Filistin Bankası		
DP	DD	Yıllar	DP	DD	Yıllar
8.16E-13	7.06	2013	2.12E-10	6.24	2013
2.72E-12	6.89	2012	1.44E-10	6.31	2012
2.20E-18	8.67	2011	2.38E-07	5.04	2011
2.91E-12	6.88	2010	1.41E-15	7.90	2010
1.77E-07	5.09	2009	1.29E-03	3.01	2009
7.38E-05	3.80	2008	1.44E-03	2.98	2008
5.18E-08	5.32	2007	3.52E-03	2.70	2007
Kahire Amman Bank			Quds Bank		
1.84E-11	6.62	2013	1.36E-07	5.14	2013
1.41E-12	6.99	2012	1.38E-16	8.18	2012
8.61E-11	6.38	2011	2.32E-08	5.46	2011
1.34E-06	4.69	2010	9.83E-06	4.27	2010
1.42E-05	4.19	2009	6.96E-04	3.20	2009
5.18E-05	3.88	2008	2.05E-05	4.10	2008
3.32E-05	3.99	2007	1.62E-03	2.94	2007
Ürdün Bankası			Milli Banka		
3.55E-15	7.78	2013	9.10E-05	3.74	2013
8.20E-18	8.52	2012	9.52E-05	3.73	2012
7.43E-06	4.33	2011	2.14E-04	3.52	2011
1.19E-10	6.33	2010	4.97E-05	3.89	2010
6.63E-11	6.42	2009	2.14E-03	2.86	2009
9.08E-07	4.77	2008	6.22E-05	3.84	2008
2.81E-06	4.54	2007	5.30E-08	5.32	2007
DP	DD	Yıllar	DP	DD	Yıllar
Ticaret ve Finans Emlak Bankası			Filistin Yatırım Bankası		
2.95E-47	14.39	2013	1.23E-06	4.71	2013
1.01E-83	19.35	2012	4.81E-16	8.03	2012
1.37E-75	18.36	2011	1.86E-07	5.08	2011
5.18E-28	10.91	2010	5.30E-07	4.88	2010
1.95E-17	8.42	2009	1.67E-12	6.96	2009
1.05E-07	5.19	2008	5.27E-07	4.88	2008
8.82E-13	7.05	2007	4.36E-07	4.92	2007

Ürdün Ahli Bank			Filistin Ticaret Bankası		
2.77E-12	6.89	2013	1.43E-21	9.47	2013
8.85E-16	7.96	2012	1.12E-07	5.18	2012
8.76E-09	5.63	2011	1.07E-05	4.25	2011
3.27E-09	5.80	2010	1.62E-04	3.60	2010
2.94E-12	6.88	2009	9.94E-04	3.09	2009
4.85E-08	5.33	2008	6.42E-04	3.22	2008
1.74E-09	5.91	2007	1.02E-05	4.26	2007
Ürdün Ticaret Bankası			Arap İslam Bankası		
4.29E-07	4.92	2013	1.33E-08	5.56	2013
2.86E-07	5.00	2012	5.43E-07	4.88	2012
4.11E-11	6.50	2011	2.09E-08	5.48	2011
1.33E-06	4.69	2010	9.60E-10	6.00	2010
5.99E-07	4.86	2009	1.77E-06	4.64	2009
4.56E-09	5.75	2008	1.26E-08	5.57	2008
2.89E-06	4.53	2007	3.09E-06	4.52	2007
Ürdün Kuveyt Bank			Filistin İslam Bankası		
2.28E-16	8.12	2013	6.49E-06	4.36	2013
1.14E-29	11.25	2012	4.07E-05	3.94	2012
3.44E-20	9.13	2011	2.37E-05	4.07	2011
1.25E-127	24.00	2010	2.79E-04	3.45	2010
1.43E-21	9.47	2009	2.91E-07	5.00	2009
1.22E-10	6.33	2008			
1.19E-24	10.18	2007			
Union Bank					
2.22E-14	7.55	2013			
2.41E-09	5.85	2012			
1.53E-07	5.12	2011			
1.02E-08	5.61	2010			
9.09E-09	5.63	2009			
1.56E-08	5.53	2008			
2.39E-07	5.03	2007			

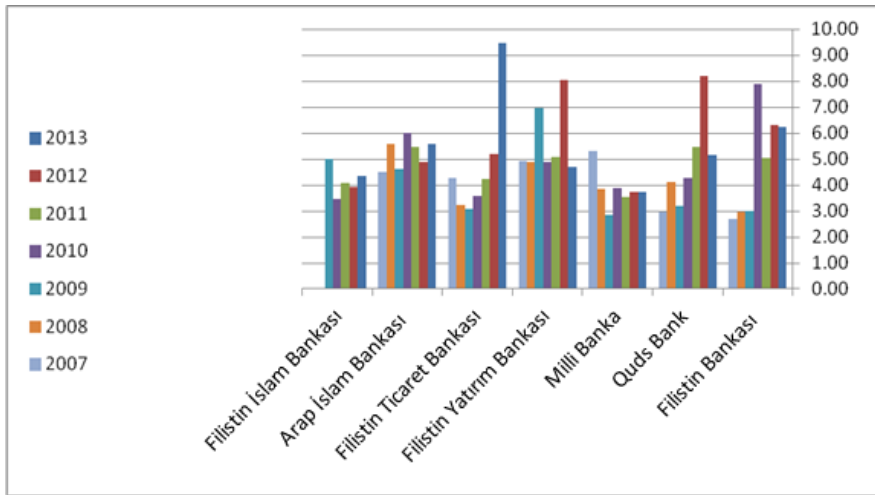
Tablo 17'deki sonuçlar, yabancı bankaların yerel bankalara göre temerrüde daha uzak olduklarını göstermektedir (ortalama temerrüde uzaklık sırasıyla 7.26 ve 4.77'ye eşittir). Dolayısıyla temerrüt olasılığı (sırasıyla 3.43E-06 ve 2.86E-04), daha yüksek kredi riskini yansıtan yerel bankalar için daha yüksektir. Bununla birlikte bu olasılık, 2007 ve 2008'de her iki banka tipi için anormal bir şekilde yüksektir. Bunun nedeni şüphesiz, Temmuz 2007'de başlayan son finansal kriz olmuştur. Bu durum Tablo 16'da gösterilmektedir. 2007'den 2008'e kadar 8 yabancı bankanın 5 tanesinin ve 7 yerel bankanın 2 tanesinin aniden düşen bir temerrüde uzaklığı bulunmaktadır.

Tablo 17. Wilcoxon işaretli sıra testi

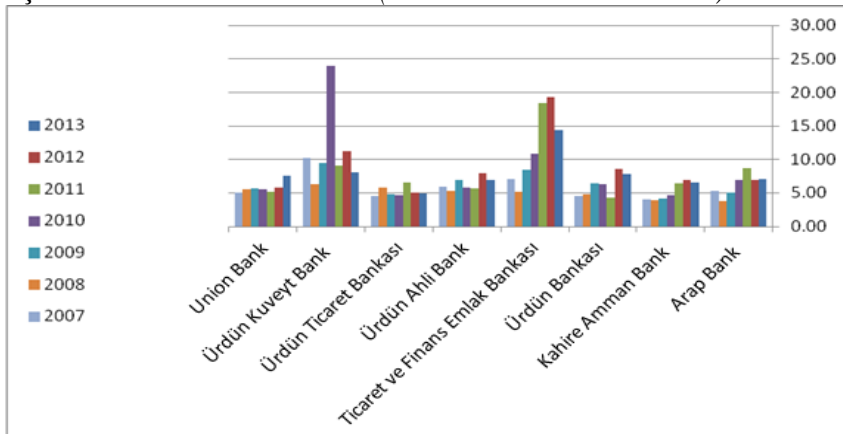
Özet sonuçlar: 2007- 2013 dönemini kapsayan 8 yabancı, 7 yerel ve İslami banka için Ortalama temerrüde uzaklık (DD) ve temerrüde düşme olasılığı (DP).

DP	DD	Bankalar
2.86E-04	4.77	Yerel Bankalar
3.43E-06	7.26	Yabancı Bankalar
	1685.0	İstatistikler (S)
	0.000	p-Değeri

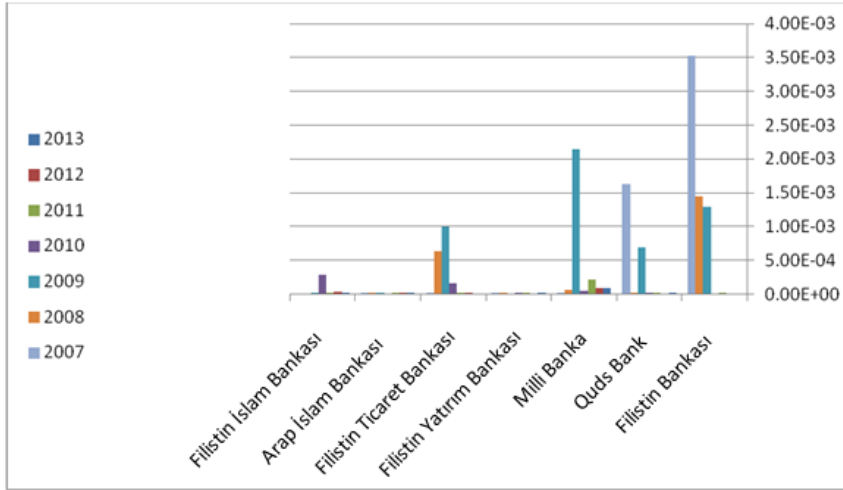
Sonuçlar, yabancı bankalar için ortalama temerrüde uzaklığın %1 düzeyinde yerel bankaların ortalama temerrüde uzaklığından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermektedir.

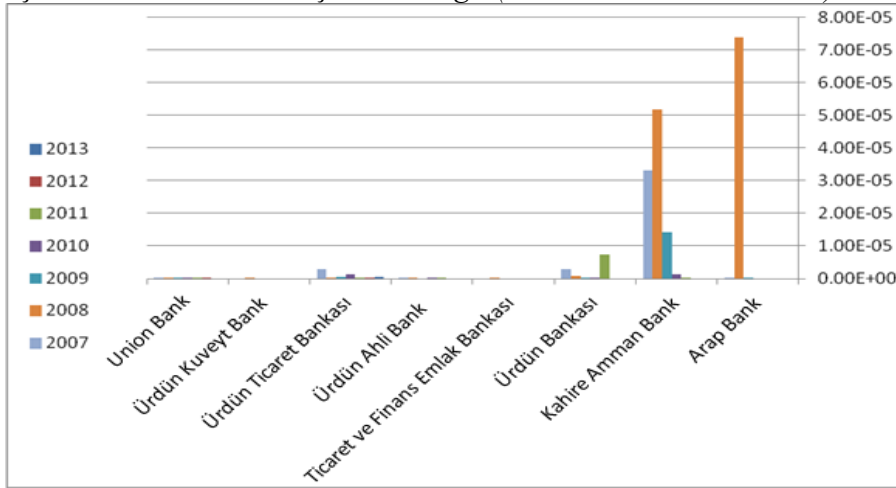
Şekil 8. Temerrüde Uzaklık (Yerel ve İslami Bankalar)

Şekil 9. Temerrüde uzaklık (Yabancı bankalar)

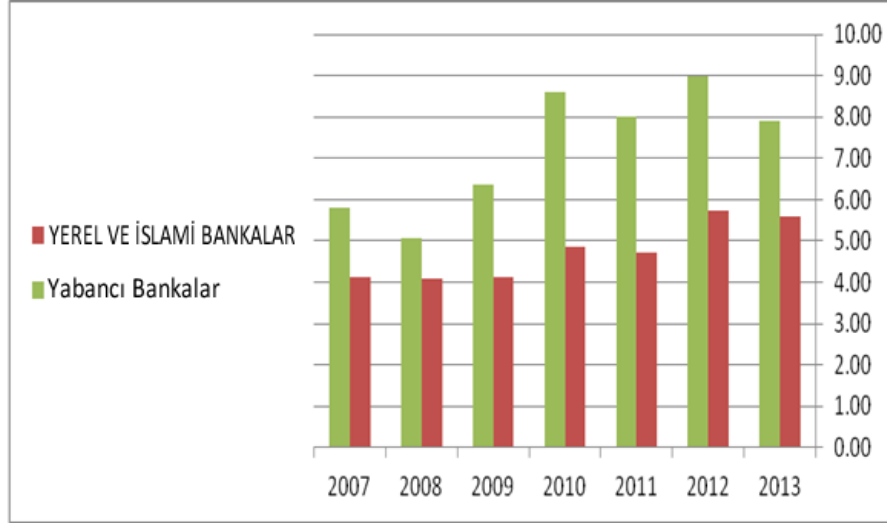
Şekil 10. Temerrüde düşme olasılığı (Yerel ve İslami Bankalar)

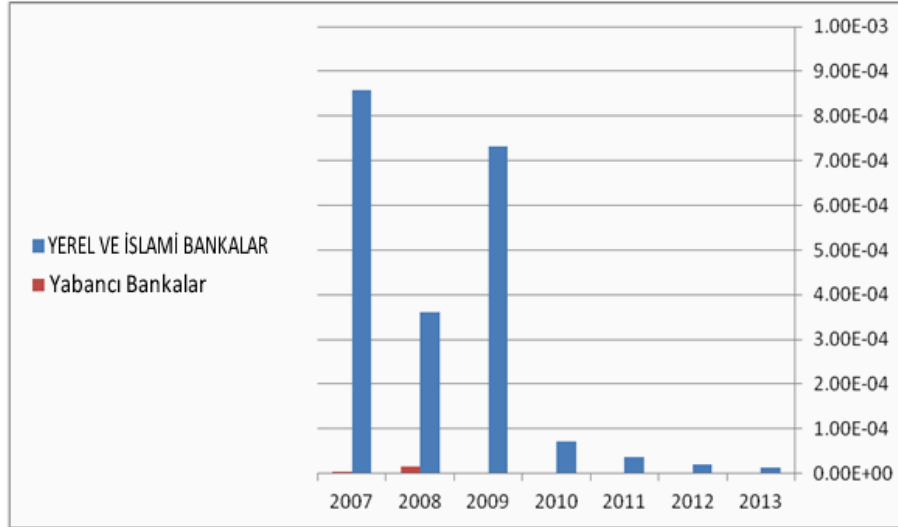
Şekil 11. Temerrüde düşme olasılığı (Yabancı Bankalar)

Tablo 18. DD ve DP Ortalama Değerleri

Yabancı Bankalar		Yerel ve İslami Bankalar		Yıllar
DP	DD	DP	DD	
5.36E-08	7.92	1.41E-05	5.60	2013
3.61E-08	8.98	1.95E-05	5.75	2012
9.49E-07	8.02	3.55E-05	4.70	2011
3.35E-07	8.62	7.16E-05	4.86	2010
1.87E-06	6.37	7.32E-04	4.11	2009
1.5832E-05	5.07	3.61E-04	4.10	2008
4.89E-06	5.82	8.59E-04	4.11	2007

Şekil 12. Ortalama Değer: Temerrüde Uzaklık (yerel ve İslami bankalar yabancı bankalara karşı)

Şekil 13. Ortalama Değer: Temerrüde düşme olasılığı (yerel ve İslami bankalar yabancı bankalara karşı)

Tablo 18, Şekil 10 ve 11’de görüldüğü üzere, yabancı bankalar için temerrüde uzaklık ve temerrüde düşme olasılığı ortalama değerlerinin, incelenen dönem açısından yerel ve İslami bankaların ortalamasına nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da, yabancı bankaların iflas riskinin, yerel ve İslami bankalarinkinden daha düşük gibi görüldüğü anlamına gelmektedir.

4.2. Temerrüde uzaklık ve logit temerrüde düşme olasılığı

Temerrüde uzaklık, firma kırılganlığının tam ve tarafsız bir göstergesidir çünkü temerrüt riski üç ana belirleyicilerinin etkisini yansıtmaktadır: kazanç beklentileri, kaldıraç ve varlık riskidir. DD, bir şirketin varsayılan riskinin sıralı önlemi olarak

kullanılabilmektedir. Eğer temerrüde uzaklığı bir puan olarak kabul edersek, bankalar için bu puan temerrüde düşme olasılığına dönüştürülebilmektedir. Temerrüde uzaklığı temerrüde düşme olasılığına dönüştürmek için – banka örnekleme için DP olarak tekrar adlandırılmıştır – kümülatif lojistik olasılık dağılımı kullanılmıştır (Boumediene, 2011).

Tablo 19. Sonuçlar: 2007'den 2013'e kadar ki dönemi kapsayan 8 yabancı, 7 yerel ve İslami banka için (temerrüde uzaklık) ve Log (temerrüde düşme olasılığı)

Yabancı Bankalar			Yerel ve İslami Bankalar		
Arap Bank			Filistin Bankası		
Log DP	DD	Years	Log DP	DD	Years
8.56E-04	7.06	2013	1.94E-03	6.24	2013
1.01E-03	6.89	2012	1.82E-03	6.31	2012
1.72E-04	8.67	2011	6.46E-03	5.04	2011
1.02E-03	6.88	2010	3.71E-04	7.90	2010
6.11E-03	5.09	2009	4.68E-02	3.01	2009
2.20E-02	3.80	2008	4.83E-02	2.98	2008
4.87E-03	5.32	2007	6.33E-02	2.70	2007
Kahire Amman Bank			Quds Bank		
1.34E-03	6.62	2013	5.81E-03	5.14	2013
9.24E-04	6.99	2012	2.79E-04	8.18	2012
1.69E-03	6.38	2011	4.22E-03	5.46	2011
9.07E-03	4.69	2010	1.38E-02	4.27	2010
1.50E-02	4.19	2009	3.93E-02	3.20	2009
2.02E-02	3.88	2008	1.63E-02	4.10	2008
1.82E-02	3.99	2007	5.00E-02	2.94	2007
Ürdün Bankası			Milli Banka		
4.17E-04	7.78	2013	2.31E-02	3.74	2013
2.00E-04	8.52	2012	2.34E-02	3.73	2012
1.30E-02	4.33	2011	2.87E-02	3.52	2011
1.77E-03	6.33	2010	2.00E-02	3.89	2010
1.62E-03	6.42	2009	5.43E-02	2.86	2009
8.38E-03	4.77	2008	2.11E-02	3.84	2008
1.06E-02	4.54	2007	4.89E-03	5.32	2007
Ticaret ve Finans Emlak Bankası			Filistin Yatırım Bankası		
5.63E-07	14.39	2013	8.91E-03	4.71	2013
3.95E-09	19.35	2012	3.25E-04	8.03	2012
1.06E-08	18.36	2011	6.16E-03	5.08	2011
1.83E-05	10.91	2010	7.54E-03	4.88	2010
2.21E-04	8.42	2009	9.46E-04	6.96	2009
5.54E-03	5.19	2008	7.53E-03	4.88	2008
8.65E-04	7.05	2007	7.26E-03	4.92	2007
Log DP	DD	Years	Log DP	DD	Years
Ürdün Ahli Bank			Filistin Ticaret Bankası		
1.02E-03	6.89	2013	7.73E-05	9.47	2013
3.50E-04	7.96	2012	5.61E-03	5.18	2012
3.56E-03	5.63	2011	1.41E-02	4.25	2011

3.01E-03	5.80	2010	2.67E-02	3.60	2010
1.02E-03	6.88	2009	4.34E-02	3.09	2009
4.81E-03	5.33	2008	3.84E-02	3.22	2008
2.71E-03	5.91	2007	1.39E-02	4.26	2007
Ürdün Ticaret Bankası			Arap İslam Bankası		
7.23E-03	4.92	2013	3.83E-03	5.56	2013
6.69E-03	5.00	2012	7.57E-03	4.88	2012
1.51E-03	6.50	2011	4.14E-03	5.48	2011
9.06E-03	4.69	2010	2.46E-03	6.00	2010
7.72E-03	4.86	2009	9.60E-03	4.64	2009
3.18E-03	5.75	2008	3.79E-03	5.57	2008
1.06E-02	4.53	2007	1.08E-02	4.52	2007
Ürdün Kuveyt Bank			Filistin İslam Bankası		
2.97E-04	8.12	2013	1.26E-02	4.36	2013
1.30E-05	11.25	2012	1.91E-02	3.94	2012
1.08E-04	9.13	2011	1.68E-02	4.07	2011
3.76E-11	24.00	2010	3.07E-02	3.45	2010
7.73E-05	9.47	2009	6.71E-03	5.00	2009
1.78E-03	6.33	2008			
3.79E-05	10.18	2007			
Union Bank					
5.27E-04	7.55	2013			
2.86E-03	5.85	2012			
5.94E-03	5.12	2011			
3.65E-03	5.61	2010			
3.58E-03	5.63	2009			
3.93E-03	5.53	2008			
6.46E-03	5.03	2007			

Tablo 20. Ortalama Değer (Bütün Bankalar), DP Logit ve DD

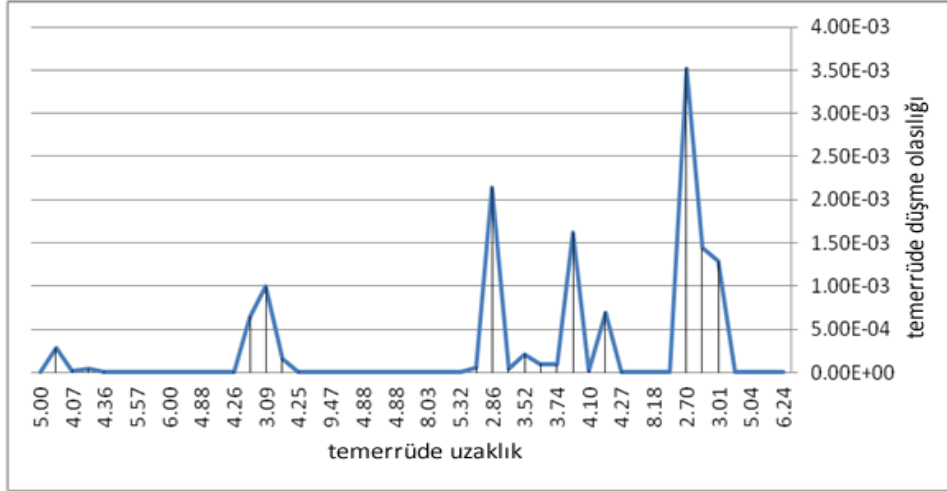
Dp logit	DD	Bankalar
1.67E-02	4.77	Yerel & İslami Bankalar
4.23E-03	7.26	Yabancı Bankalar

Tablo 19 ve 20'deki sonuçlar araştırma açısından Tablo 16, 17 ve 18'de normal olasılıkta elde edilen sonuçlardan daha ilginç bulunmaktadır. Neredeyse tüm sıfır olasılıklar kaybolup yerine daha yüksek değerler yerleştirilmiştir. Örneğin, 2.12E-10 temerrüde düşme olasılığı, normal dağılımda, 2003'ün lojistik dağılımı altındaki Filistin Bankası (Yerel Banka) için 1.94E-03'e eşittir. (DD =6.24).Yabancı bankalar için başka bir örnek de, 2.20E-18 temerrüde düşme olasılığı, normal dağılımda, 2011'in lojistik dağılımı altındaki Arap Bank için 1.72E-04'e eşittir (DD =8.67).

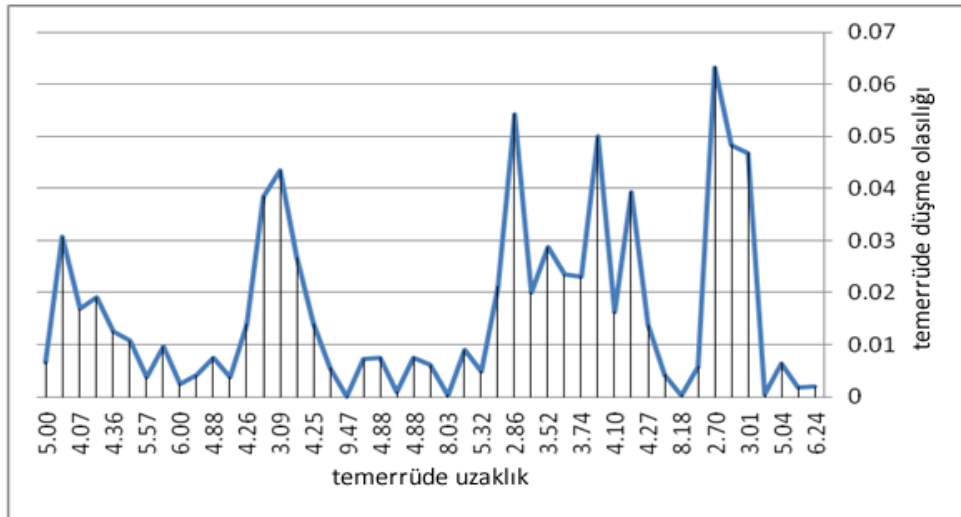
Temerrüde düşme olasılığı, 4.23E-03 olan yabancı bankalar ile karşılaştırıldığında 1.67E-02 düzeyindeki yerel ve İslami Bankalar için halen daha

yüksektir. Yani, kümülatif lojistik olasılık dağılımının kümülatif standart normal dağılımından daha geniş uzantıları bulunmaktadır.

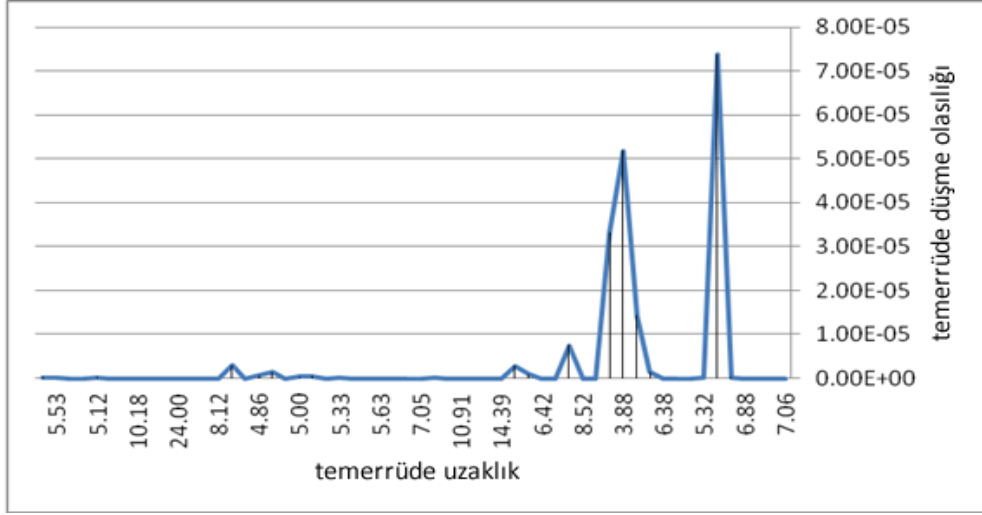
Yerel bankalar için olan Şekil 10 ve 11 ve yabancı bankalar için olan Şekil 12 ve 13 uygulamalı çalışmada bulunan sonuçlara bağlı olarak normal dağılım ile lojistik dağılım arasındaki farkı göstermektedir.

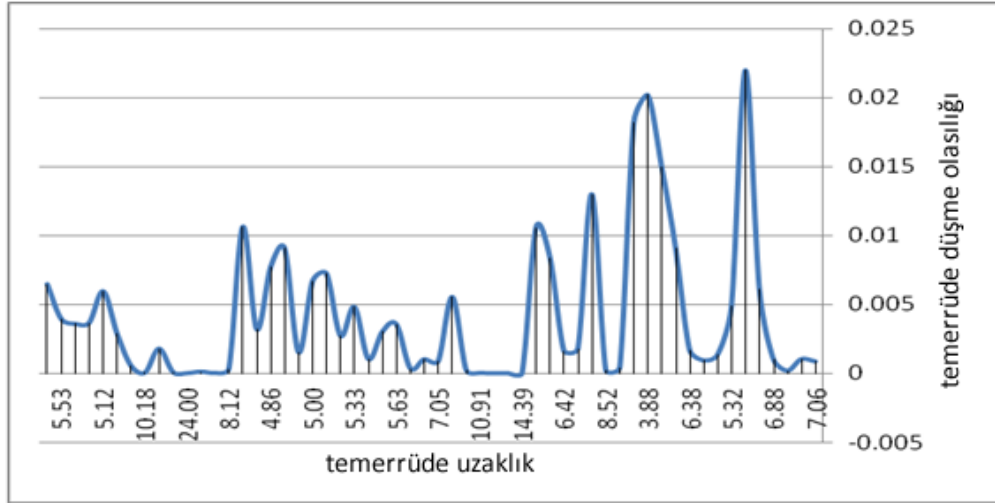
Şekil 14. Normal Bir Dağılım Kullanarak Yerel ve İslami Bankalar İçin Temerrüde Uzaklığı Temerrüde Düşme Olasılığına Dönüştürme

Şekil 15. Lojistik Bir Dağılım Kullanarak Yerel ve İslami Bankalar İçin Temerrüde Uzaklığı Temerrüde Düşme Olasılığına Dönüştürme

Şekil 16. Normal Bir Dağılım Kullanarak Yabancı Bankalar İçin Temerrüde Uzaklığı Temerrüde Düşme Olasılığına Dönüştürme

Şekil 17. Lojistik Bir Dağılım Kullanarak Yabancı Bankalar İçin Temerrüde Uzaklığı Temerrüde Düşme Olasılığına Dönüştürme

4.3. Filistin’de Faaliyet Gösteren Yerel ve Yabancı Bankalardaki Kredi Riski

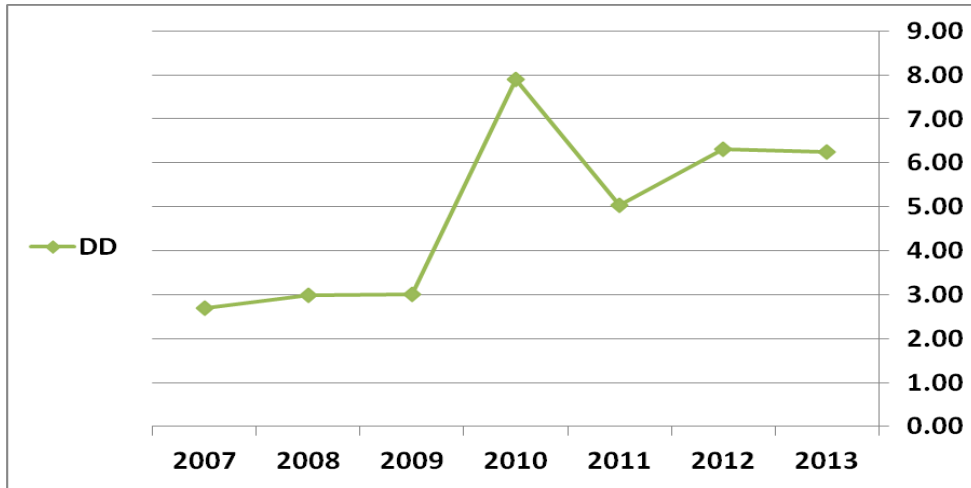
4.3.1. “Filistin bankası” sonuçları

Filistin Bankası, Filistin’deki finans sektörü hizmetlerini teşvik etmek, projelere finans sağlamak ve Filistin toplumunun farklı ekonomi kesimlerinin bankacılık ve finans ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1960 yılında kurulmuştur. Filistin Bankası, Filistin’de faaliyet gösteren en büyük milli bankalardan birisidir. Bankanın işlem gören hisseleri 2005’te Filistin borsasında listede yer almış ve Borsa değerinin yaklaşık %15 kadar yükselen piyasa değeriyle borsada yer alan en büyük ikinci banka olmuştur (Bank of Palestine, 2014: 6-7).

Tablo 21. “Filistin Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	2.11988E-10	6.24
2012	1.43662E-10	6.31
2011	2.37646E-07	5.04
2010	1.41475E-15	7.90
2009	0.001290048	3.01
2008	0.00143803	2.98
2007	0.003519111	2.70

Tablo 21 ve Şekil 18’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (7.9 ile 2.7) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2010 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, Filistin Bankası için (temerrüde uzaklık) 2007’de 2.70’ten, 2008’de 2.98’e, 2009’da 3.01’e ve 2010’da 7.90’a kadar yükselmeye devam etmiştir. Benzer bir şekilde, Filistin Bankası için (temerrüde uzaklık) 2011’de 5.04’e düşerken 2012 ve 2013’te ise nispeten istikrarlı olmuştur.

Şekil 18. “Filistin Bankası” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

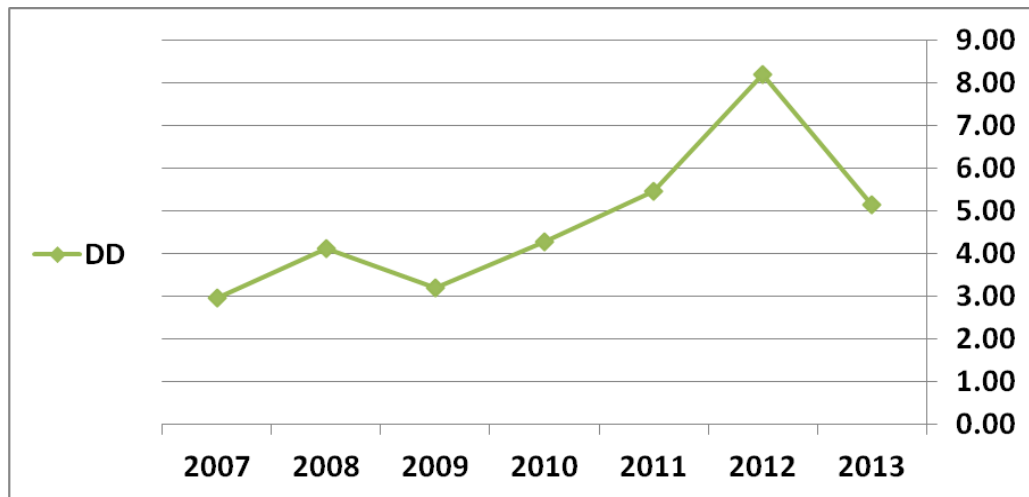
4.3.2. “Quds bank” sonuçları

1995 yılında Ramallah’ta kurulan Quds Bank, Filistin’deki birey ve işletmeler için iş ortağı olmuştur. Ramallah’ta bulunan merkezi aracılığıyla ana işlemlerini yürüten Bankanın, Filistin’in farklı bölgelerinde (Batı Şeria ve Gazze) 31 adet tam teşekküllü şube ve ofisi bulunmaktadır (PMA, 2014).

Tablo 22. “Quds Bank” Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	1.3585E-07	5.14
2012	1.38047E-16	8.18
2011	2.31654E-08	5.46
2010	9.82655E-06	4.27
2009	0.00069625	3.20
2008	2.05221E-05	4.10
2007	0.001620918	2.94

Tablo 22 ve Şekil 19’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (8.18 ile 2.94) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, Quds Bank için (temerrüde uzaklık) 2007’de 2.94’ten, 2008’de 4.10’a kadar yükselmeye devam etmiştir. Benzer bir şekilde, Quds Bank için (temerrüde uzaklık) 2009’da 3.20’e düşmüştür. Daha sonra Quds Bank için (temerrüde uzaklık) 2010’da 4.27’den, 2011’de 5.46’a ve 2012’de 8.18’e kadar yükselmeye devam etmiş, buna karşın 2013’te 5.14’e düşmüştür.

Şekil 19. “Quds Bank” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

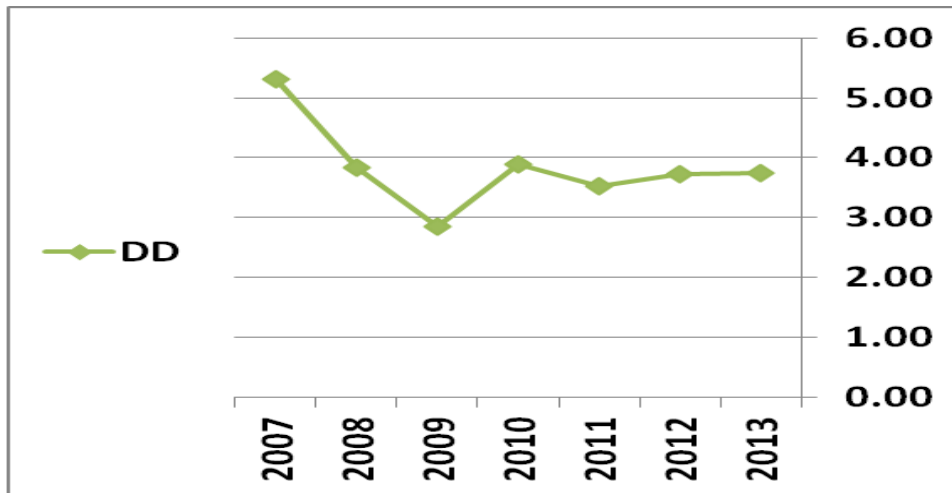
4.3.3. “Milli banka” sonuçları

Milli Banka, Refah Mikrofinans Bankası ile Arap Filistin Yatırım Bankası'nın birleşmesinden doğmuştur. 50 milyon ABD doları ödenmiş sermayesi ile Milli Banka, Filistin'de önde gelen bankalarından biri olarak konumunu sağlamlaştırmayı hedeflemektedir (PMA,2014).

Tablo 23. “Milli Banka” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	9.10128E-05	3.74
2012	9.52011E-05	3.73
2011	0.000213956	3.52
2010	4.97397E-05	3.89
2009	0.00213824	2.86
2008	6.21705E-05	3.84
2007	5.30278E-08	5.32

Tablo 23 ve Şekil 20’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (5.32 ile 2.86) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2007 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Milli Banka) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 5.32’den, 2008’de 3.84’e ve 2009’da 2.86’ya kadar düşmeye devam etmiştir. Daha sonra (Milli Banka) için (temerrüde uzaklık) 2010, 2011 ve 2012 ve 2013’e kadar yavaş bir şekilde yükselmeye (3.72 civarında nispeten istikrarlı) devam etmiştir.

Şekil 20. “Milli Banka” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

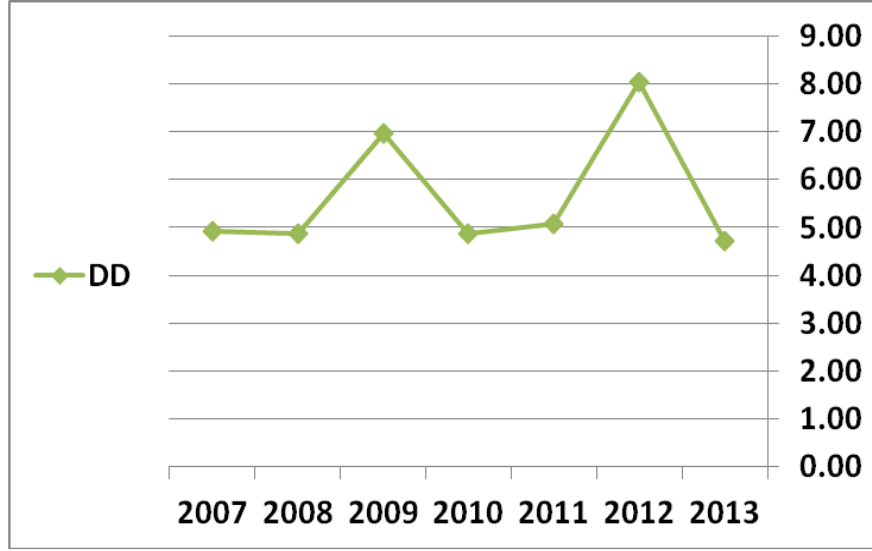
4.3.4 .“Filistin yatırım bankası” sonuçları

Filistin Yatırım Bankası, Filistin’in Gazze şehrinde 1994 yılında, 20 milyon ABD doları hisseli sermayesiyle bir kamu iştirak şirketi olarak kurulmuştur. Halihazırda Batı Şeria’daki Yönetim Merkezi, sekiz şubesi ve beş ofisiyle faaliyet göstermektedir. Filistin Yatırım Bankası, müşterilere üstün finans ve bankacılık hizmetleri sunarak Filistin’de öncü bir finans bankacılık kurumu kurmak istemektedir (PMA,2014).

Tablo 24. “Filistin Yatırım Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	1.23211E-06	4.71
2012	4.81056E-16	8.03
2011	1.85838E-07	5.08
2010	5.29585E-07	4.88
2009	1.67197E-12	6.96
2008	5.27376E-07	4.88
2007	4.36294E-07	4.92

Tablo 24 ve Şekil 21’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (8.03 ile 4.71) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Filistin Yatırım Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 4.92’den, 2008’de 4.88’e kadar düşmüştür. Daha sonra (Filistin Yatırım Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 6.96’ya yükselmiş ve 2010’da ise 4.88’e düşmüştür. Daha sonra (Filistin Yatırım Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2011’de 5.08’den 2012’de 8.03’e kadar yükselmeye devam etmiş ve 2013’te ise 4.71’e düşmüştür.

Şekil 21. “Filistin Yatırım Bankası” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

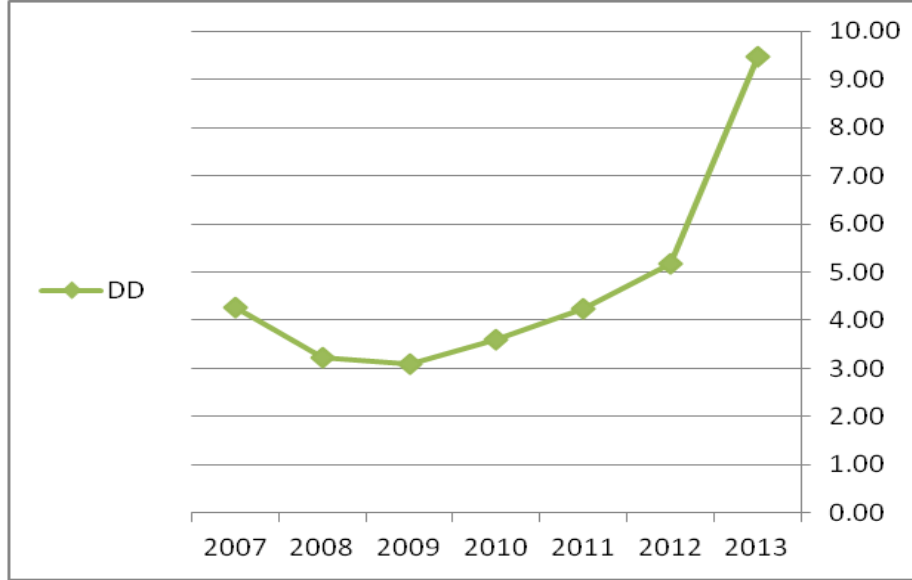
4.3.5. “Filistin ticaret bankası” sonuçları

Filistin Ticaret Bankası 1992 yılında kurulmuş ve Batı Şeria'da bulunan genel merkezi ve Filistin'de değişik bölgelere yayılan şubeleri aracılığıyla hizmet vermektedir (PMA,2014).

Tablo 25. “Filistin Ticaret Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	1.43284E-21	9.47
2012	1.1227E-07	5.18
2011	1.06875E-05	4.25
2010	1.62E-04	3.60
2009	9.94E-04	3.09
2008	6.42E-04	3.22
2007	1.0201E-05	4.26

Tablo 25 ve Şekil 22’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (9.47 ile 3.09) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2013 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Filistin Ticaret Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 4.26’dan, 2008’de 3.22’ye ve 2009’da 3.09’a kadar düşmüştür. Daha sonra (Filistin Ticaret Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2010’da 3.60’a, 2011’de 4.25’e, 2012’de 5.18’e ve 2013’te 9.47’ye yükselmiştir.

Şekil 22. “Filistin Ticaret Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

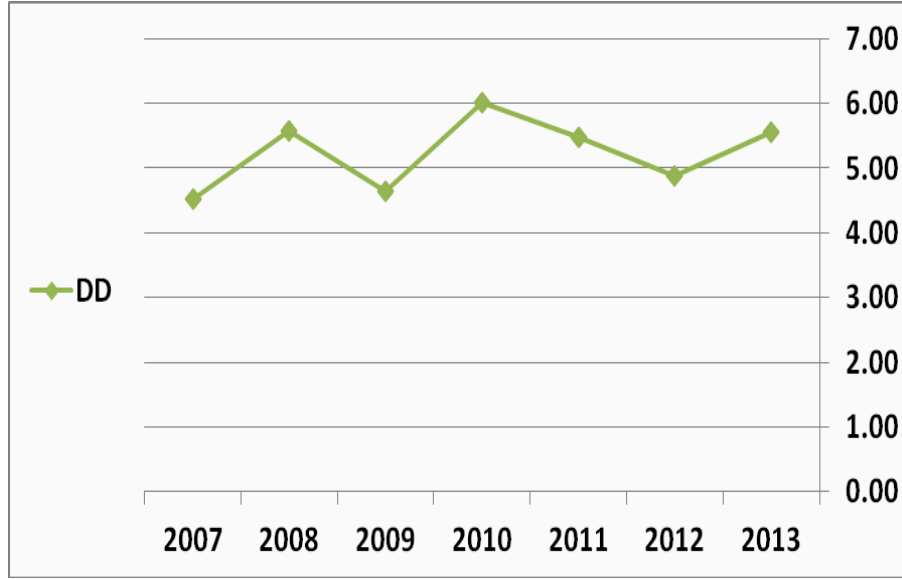
4.3.6. “Arap İslam bankası” sonuçları

Arap İslam Bankası 1995 yılında kurulmuş ve Banka ve kaldıraç (BT) altyapısı için sürdürülebilir bir rekabet avantajını sürdürmeyi hedeflemektedir (PMA,2014).

Tablo 26. “Arap İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı Ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	1.33178E-08	5.56
2012	5.43217E-07	4.88
2011	2.09095E-08	5.48
2010	9.59534E-10	6.00
2009	1.76942E-06	4.64
2008	1.26303E-08	5.57
2007	3.09166E-06	4.52

Tablo 26 ve Şekil 23’te temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (6.00 ile 4.52) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2010 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Arap İslam Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 4.52’den, 2008’de 5.57’ye kadar yükselmiş ve 2009’da 4.64’e düşmüş, daha sonra da 2010’da 6.00’a yükselmiştir. Daha sonra (Arap İslam Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2011’de 5.48’den, 2012’de 4.88’e yükselmiş; 2013’te ise 5.56’ya yükselmiştir.

Şekil 23. “Arap İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

4.3.7. “Filistin İslam bankası” sonuçları

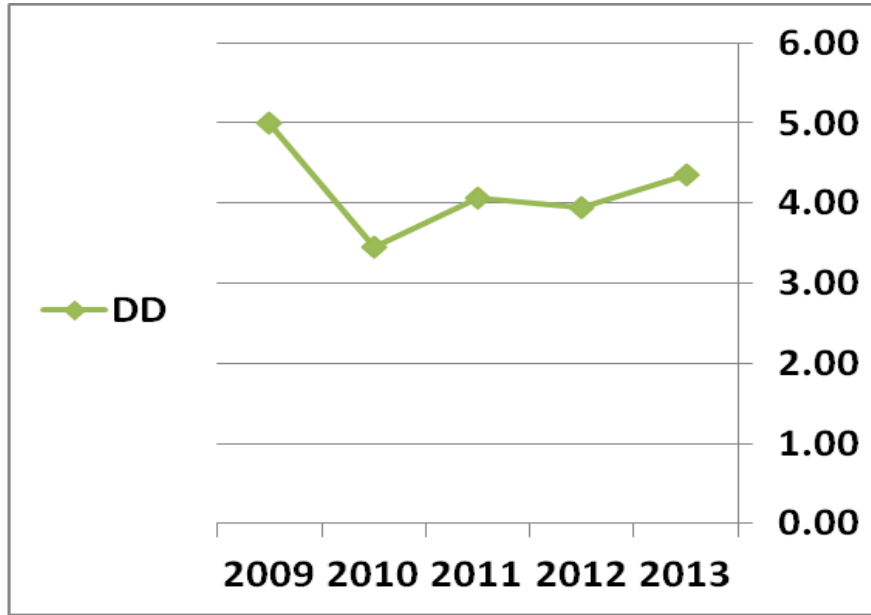
Filistin İslam Bankası 1995 yılında kurulmuş ve hâlihazırda Batı Şeria’daki Yönetim Merkezi, 21 şube ve ofisiyle faaliyet göstermektedir. Filistin İslam Bankası, müşterilere üstün finans ve bankacılık hizmetleri sunarak Filistin’de öncü bir finans bankacılık kurumu kurmak istemektedir (PMA,2014).

Tablo 27. “Filistin İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	6.48642E-06	4.36
2012	4.06572E-05	3.94
2011	2.36613E-05	4.07
2010	2.79E-04	3.45
2009	2.90834E-07	5.00

Tablo 27 ve Şekil 24’te temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (5.00 ile 3.45) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2009 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Filistin İslam Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 5.00’dan, 2010’da 3.45’e kadar düşmüş;

2011’de 4.07’ye yükselmiş, daha sonra da 2012’de 3.94’e düşmüştür. Daha sonra (Filistin İslam Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2013’te ise 4.36’ya yükselmiştir.

Şekil 24. “Filistin İslam Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.8 .“Arap bank” sonuçları

Yedi yatırımcısı ve 15.000 Filistin Sterlini başlangıç sermayesi ile Arap Bankası, 1930 yılında tescil edilmiş ve aynı yıl içerisinde Kudüs'te faaliyet göstermeye başlamıştır. 1948 yılında İngiliz Mandası Kurumu Filistin'den çekildikten sonra Banka Yafa ve Hayfa’daki şubelerini kaybetmiştir. Ülkeyi terk etmek zorunda kalan müşteriler mevduatlarını istediklerinde Arap Bank, tazminatların tamamını itfa etti.

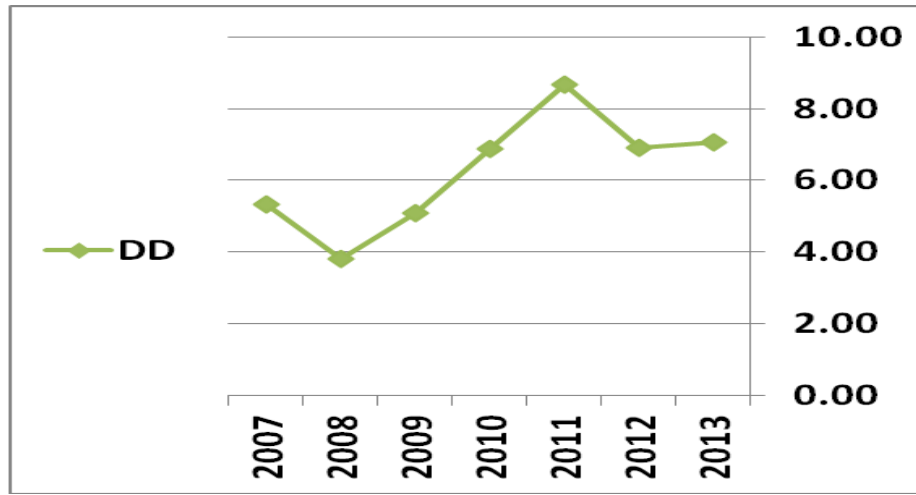
1948 yılında Bankanın genel merkezi, kamu iştirak şirketi olarak resmi bir şekilde tüzel kişilik kazanmış olduğu Amman ve Ürdün’e taşındı. Günümüzde Arap Bank Grubu, 5 kıtaya dağılan 600 şubesiyle dünya çapında en geniş Arap bankacılık şube ağına sahip bulunmaktadır (PMA,2014).

Tablo 28. “Arap Bank” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	8.16E-13	7.06
2012	2.72E-12	6.89
2011	2.20E-18	8.67
2010	2.91E-12	6.88
2009	1.77E-07	5.09

2008	7.38E-05	3.80
2007	5.18E-08	5.32

Tablo 28 ve Şekil 25'te temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (8.67 ile 3.80) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2011 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Arap Bank) için (temerrüde uzaklık) 2007'de 5.32'den, 2008'de 3.80'e kadar düşmüş; 2009'da 5.09'dan 2010'da 6.88'e ve 2011'de 8.67'ye yükselmiş, daha sonra da 2012'de 6.89'a düşmüştür. Daha sonra (Arap Bank) için (temerrüde uzaklık) 2013'te ise 7.06'ya yükselmiştir.

Şekil 25. "Arap Bank" Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.9. "Kahire amman bank" sonuçları

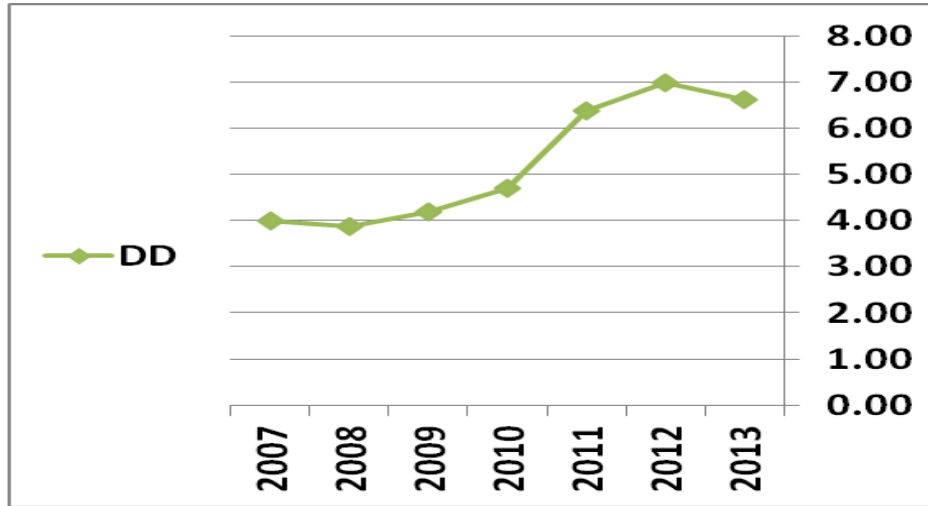
Kahire Amman Bank (CAB), Ürdün kamu şirketi olarak 1960 yılında kurulmuştur. CAB, Ürdün, Filistin ve Bahreyn'in çeşitli bölgelerinde kurulu geniş bir bankamatik ağı meydana getirdi.

CAB, müşterilere, banka hesaplarını girip ATM kartlarıyla işlem yapmalarını ve şifre kullanmalarını sağlayan tanımlama aracı olan iris baskısını tanıtan dünyadaki ilk banka olmuştur. Müşteriler için işlemleri daha da kolaylaştırmak ve yeterli koruma ve güvenlik sağlamak için böyle bir uygulamaya gidilmiştir (PMA,2014).

Tablo 29. “Kahire Amman Bank” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	1.84E-11	6.62
2012	1.41E-12	6.99
2011	8.61E-11	6.38
2010	1.34E-06	4.69
2009	1.42E-05	4.19
2008	5.18E-05	3.88
2007	3.32E-05	3.99

Tablo 29 ve Şekil 26’te temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (6.99 ile 3.88) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Kahire Amman Bank) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 3.99’dan, 2008’de 3.88’e kadar düşmüştür. Daha sonra (Kahire Amman Bank) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 4.19’dan 2010’da 4.69’a, 2011’de 6.38’e ve 2012’de 6.99’a yükselmiş, daha sonra da 2013’de 6.62’ye düşmüştür.

Şekil 26. “Kahire Amman Bank” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.10. “Ürdün bankası” sonuçları

Ürdün Bankası 1960 yılında kurulmuştur. Kurulduğu günden beri ve son 55 yıl boyunca Ürdün Bankası, bütün faaliyetlerinde sürekli bir gelişme (hem finans hem de bankacılıkta) içerisinde olmuştur.

Telefon Bankacılığı, İnternet Bankacılığı, Mobil Bankacılık ve kısa mesaj hizmetlerinin (SMS) yanında banka, Ürdün ve Filistin çapında 89 şube ve ofis ağı ve 120 ATM sistemleri ağını içeren geniş dağıtım kanallarına sahip bulunmaktadır. Günümüzde Ürdün Bankası, 100 milyon Ürdün Dinarı sermayesiyle Ürdün’deki en büyük 5 yerel ticari bankadan biri olmuştur (PMA,2014).

Tablo 30. “Ürdün Bankası” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	3.55E-15	7.78
2012	8.20E-18	8.52
2011	7.43E-06	4.33
2010	1.19E-10	6.33
2009	6.63E-11	6.42
2008	9.08E-07	4.77
2007	2.81E-06	4.54

Tablo 30 ve Şekil 27’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (8.52 ile 4.33) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Ürdün Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 4.54’ten 2008’de 4.77’ye ve 2009’da 6.42’ye yükselmiştir. Daha sonra (Ürdün Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2010’da 6.33’ten 2011’de 4.33’e düşmüş, daha sonra da 2012’de 8.52’ye yükselmiş ve 2013’te ise 7.78’e düşmüştür.

Şekil 27. “Ürdün Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

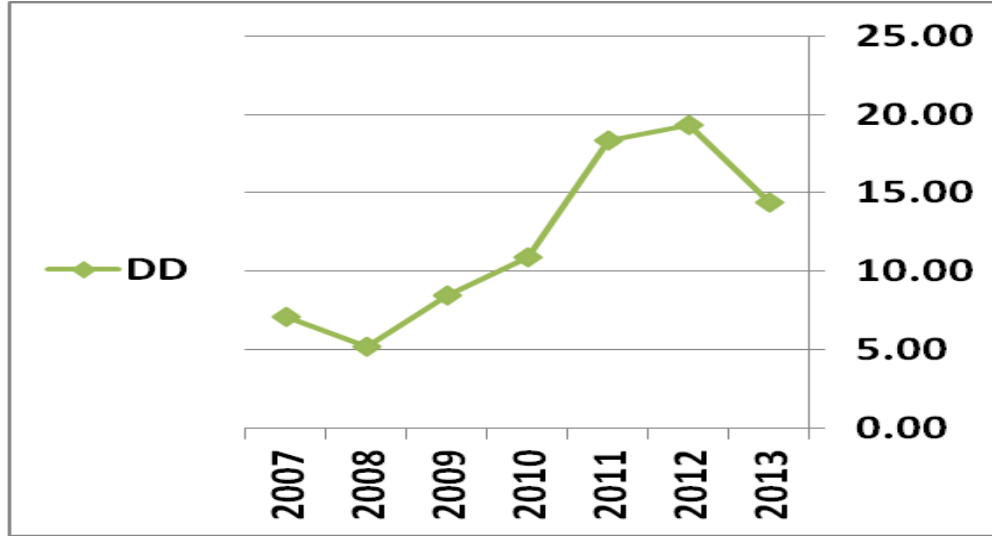
4.3.11. “Ticaret ve finans emlak bankası” sonuçları

1995 yılında kurulmuştur. Ticaret ve Finans Emlak Bankasının görevi bireysel ve kurumsal müşteriler için uluslar arası finans ve bankacılık piyasasındaki en son gelişmelerle uyumlu olarak ihtiyaçlarını karşılayan ve beklentilerini aşan yüksek kalitede yenilikçi bankacılık hizmetleri sunmaktır (PMA, 2014).

Tablo 31. “Ticaret ve Finans Emlak Bankası” Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	2.95E-47	14.39
2012	1.01E-83	19.35
2011	1.37E-75	18.36
2010	5.18E-28	10.91
2009	1.95E-17	8.42
2008	1.05E-07	5.19
2007	8.82E-13	7.05

Tablo 31 ve Şekil 28’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (19.35 ile 5.19) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Ticaret ve Finans Emlak Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 7.05’ten, 2008’de 5.19’a kadar düşmüştür. Daha sonra (Ticaret ve Finans Emlak Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 8.42’den 2010’da 10.91’e 2011’de 18.36’ya ve 2012’de 19.35’e yükselmiş, daha sonra da 2013’de 14.39’a düşmüştür.

Şekil 28. “Ticaret ve Finans Emlak Bankası” Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.12 . “Ürdün ahli bank” sonuçları

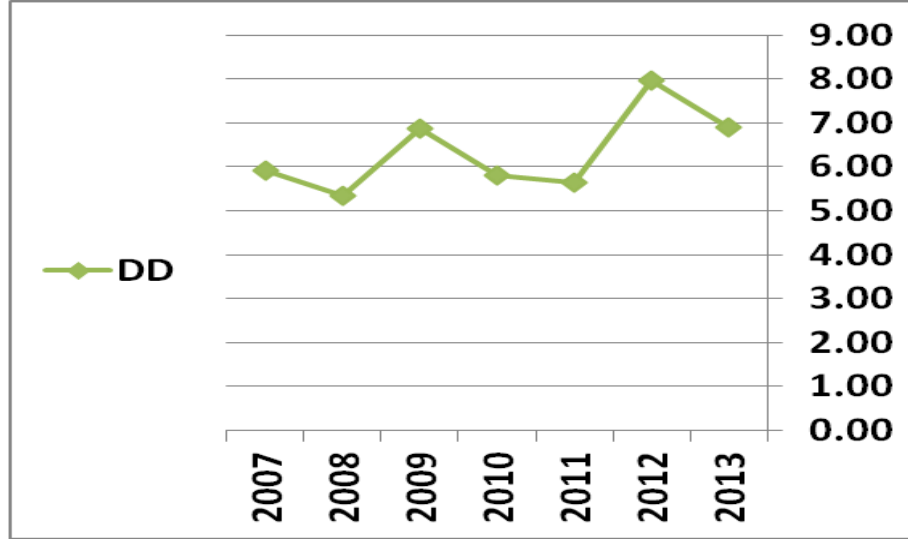
Ürdün Ahli Bank 1955 kurulmuştur (bankanın daha önceki unvanı Ürdün Milli Bankası idi).60 yıl boyunca banka, Ürdün ve dışında finans hizmetleri sektöründe lider ro oynamıştır. Günümüzde ise Lübnan, Filistin ve Kıbrıs’ta bölgesel olarak varlık göstermeye devam etmektedir (PMA,2014).

Tablo 32. “Ürdün Ahli Bank” Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	2.77E-12	6.89
2012	8.85E-16	7.96
2011	8.76E-09	5.63
2010	3.27E-09	5.80
2009	2.94E-12	6.88
2008	4.85E-08	5.33
2007	1.74E-09	5.91

Tablo 32 ve Şekil 29’da temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (7.96 ile 5.33) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2012 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Ürdün Ahli Bank) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 5.91’den, 2008’de 5.33’e kadar düşmüştür. Daha sonra (Ürdün Ahli Bank) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 6.88’e yükselmiş, sonra 2010’da

5.380'e, 2011'de 5.63'e kadar düşmüş, daha sonra ise 2012'de 7.96'ya yükselmiş ve 2013'te 6.89'a düşmüştür.

Şekil 29. "Ürdün Ahli Bank" Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.13. "Ürdün ticaret bankası" sonuçları

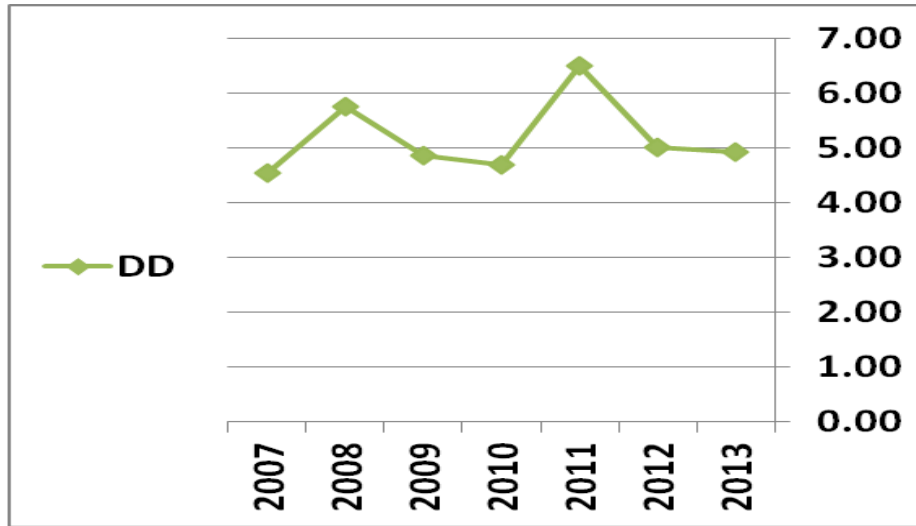
Ürdün Ticaret Bankası ilk olarak Ürdün-Körfez Bankası (JGB) adı altında 1977 yılında kurulmuştur. 2004 yılında JGB, yeniden yapılandırılmış, markası yenilenmiş ve tüm yönetim ekibi yenisiyle değiştirilmiştir. Günümüzde banka, Ürdün'de bulunan 30 şubesi ve Filistin topraklarındaki 4 şubesiyle faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ürdün Ticaret Bankası kurumsal, bireysel ve yatırımcı müşterilerine kişiye özel yüksek kalitede rekabetçi fiyatlarla finansal çözümler sunmaktadır. Banka, müşteri portföyünü, hissedarlarını ve çalışanlarını ödüllendirmek için dünya standartlarında hazırlanmış ürün ve hizmet sunmaya kararlıdır (PMA,2014).

Tablo 33. "Ürdün Ticaret Bankası" Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı Ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	4.29E-07	4.92
2012	2.86E-07	5.00
2011	4.11E-11	6.50
2010	1.33E-06	4.69
2009	5.99E-07	4.86
2008	4.56E-09	5.75
2007	2.89E-06	4.53

Tablo 33 ve Şekil 30’da temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (6.5 ile 4.53) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2011 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Ürdün Ticaret Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 4.53’den, 2008’de 5.75’e kadar yükselmiştir. Daha sonra (Ürdün Ticaret Bankası) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 4.86’dan 2010’da 4.69’a düşmüş, sonra 2011’de 6.5’e kadar yükselmiş, daha sonra ise 2012’de 5.00’dan 2013’te 4.92’ye düşmüştür.

Şekil 30. “Ürdün Ticaret Bankası” Sonuçları (Temerrüde Uzaklık)

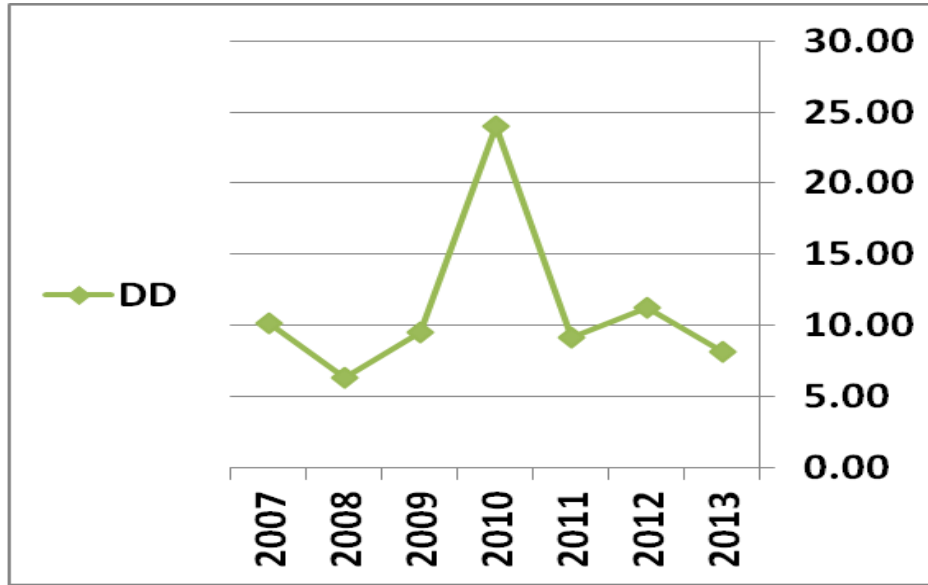
4.3.14 . “Ürdün kuveyt bank” sonuçları

Ürdün Kuveyt Bank 1995 yılında kurulmuştur. Ürdün Kuveyt Bank’ın kurumsal logosunun en önemli unsurlarından birisi Bankanın sosyal rolünün güçlendirilmesine ve yerel toplum ile ilişkilerini iyileştirmeye çalışmak üzere kurulu olmasında somutlaşmaktadır. Ayrıca Banka, diğer ulusal kurumlarla bir ortak gibi çalışarak ekonomik ve sosyal gelişmeye katkıda bulunmayı hedeflemektedir (PMA,2014).

Tablo 34. "Ürdün Kuveyt Bank" Sonuçları (Temerrüde düşme olasılığı ve Temerrüde uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	2.28E-16	8.12
2012	1.14E-29	11.25
2011	3.44E-20	9.13
2010	1.25E-127	24.00
2009	1.43E-21	9.47
2008	1.22E-10	6.33
2007	1.19E-24	10.18

Tablo 34 ve Şekil 31’de temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (24 ile 6.33) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2010 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Ürdün Kuveyt Bank) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 10.18’den, 2008’de 6.33’e kadar düşmüştür. Daha sonra (Ürdün Kuveyt Bank) için (temerrüde uzaklık) 2009’da 9.74’ten 2010’da 24’e yükselmiş, sonra 2011’de 9.13’e kadar düşmüş, daha sonra ise 2012’de 11.25’e yükselmiş, 2013’te 8.12’ye düşmüştür.

Şekil 31. "Ürdün Kuveyt Bank" Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

4.3.15. "Union Bank" Sonuçları

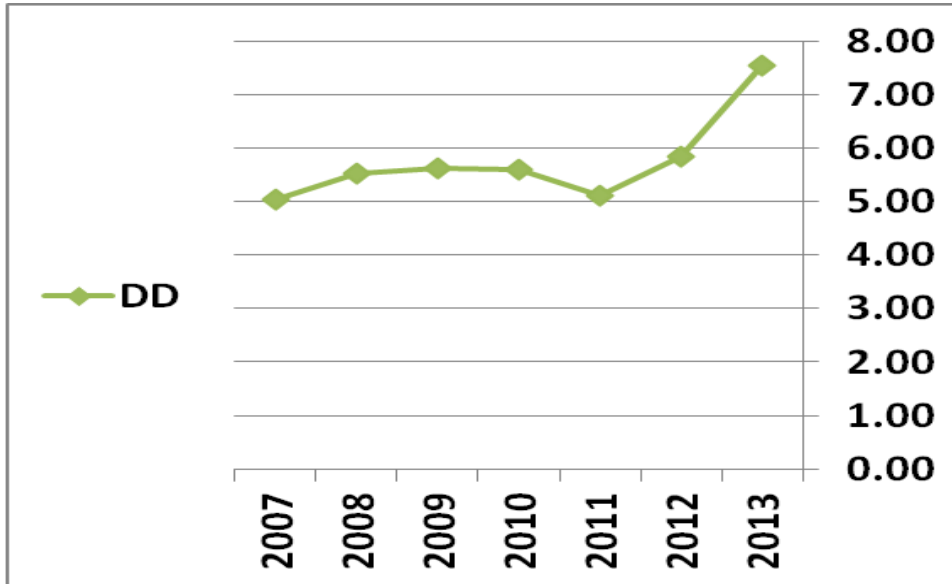
Union Bank 1995 yılında kurulmuştur. Mitsubishi UFJ Finans Grubu (MUFG) dünyanın önde gelen finans gruplarından biridir. Bankanın hizmetleri arasında kurumsal bankacılık, kurumsal bankacılık, bireysel bankacılık ve varlık yönetimi bulunmaktadır.

2014 yılında MUFG, Amerika Birleşik Devletlerindeki Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (BTMU)'nın işlemleri ile San Francisco merkezli Union Bank'ın Tokyo'daki Genel Merkezinin entegrasyonunu gerçekleştirdi. MUFG, 40 ülkede bulunan 1.100 ofisiyle küresel bir ağa sahiptir (PMA,2014).

Tablo 35. "Union Bank" Sonuçları (Temerrüde Düşme Olasılığı Ve Temerrüde Uzaklık)

Yıllar	Temerrüde düşme olasılığı	Temerrüde uzaklık
2013	2.22E-14	7.55
2012	2.41E-09	5.85
2011	1.53E-07	5.12
2010	1.02E-08	5.61
2009	9.09E-09	5.63
2008	1.56E-08	5.53
2007	2.39E-07	5.03

Tablo 35 ve Şekil 32’te temerrüde düşme olasılığının sıfıra yakın olduğu görülmektedir. Temerrüde uzaklık tüm sonuçlar için sabit değil ve (7.55 ile 5.03) arasında konumlandırılmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, temerrüde uzaklığın en yüksek sonuçları 2013 yılında elde edilmiştir. Sonuçlar gösterdi ki, (Union Bank) için (temerrüde uzaklık) 2007’de 2.03’ten, 2008’de 5.53’e ve 2009’da 5.63’e kadar düşmüştür. Daha sonra (Union Bank) için (temerrüde uzaklık) 2010’da 5.61’den 2011’de 5.12’ye düşmüş, daha sonra ise 2012’de 5.85’ten 2013’te 7.55’e yükselmiştir.

Şekil 32. "Union Bank" Sonuçları (Temerrüde uzaklık)

Tablo 36. Finansal kriz öncesi ve sonrası temerrüde ortalama uzaklığa dayanan Filistin Bankacılık düzenlemesi

Kriz öncesi ekonomik durum (2007-2008)		Krizi sonrası (2009-2013)	
Ortalama temerrüde uzaklık (DD)	Yerel ve İslami Bankalar	Ortalama temerrüde uzaklık (DD)	Yerel ve İslami Bankalar
5.05	Arap İslam Bankası	5.93	Filistin Yatırım Bankası
4.90	Filistin Yatırım Bankası	5.70	Filistin Bankası
4.58	Milli Banka	5.31	Arap İslam Bankası
3.74	Filistin Ticaret Bankası	5.25	Quds Bank
3.52	Quds Bank	5.12	Filistin Ticaret Bankası
2.84	Filistin Bankası	4.16	Filistin İslam Bankası
	Filistin İslam Bankası	3.55	Milli Banka
	Yabancı Bankalar		Yabancı Bankalar
8.26	Ürdün Kuveyt Bank	14.29	Ticaret ve Finans Emlak Bankası
6.12	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	12.40	Ürdün Kuveyt Bank
5.62	Ürdün Ahli Bank	6.92	Arap Bank
5.28	Union Bank	6.68	Ürdün Bankası
5.14	Ürdün Ticaret Bankası	6.63	Ürdün Ahli Bank
4.66	Ürdün Bankası	5.95	Union Bank
4.56	Arap Bank	5.77	Kahire Amman Bank
3.94	Kahire Amman Bank	5.19	Ürdün Ticaret Bankası

Tablo 37. İstatistiksel Analizlerde kullanılan araçlarla istatistiksel araştırmaların sonuçlarının özeti (Yerel ve İslami Bankalar)

							2013
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
4.36	5.56	9.47	4.71	3.74	5.14	6.24	temerrüde uzaklık (DD)
6.49E-06	1.33E-08	1.43E-21	1.23E-06	9.10E-05	1.36E-07	2.12E-10	temerrüde düşme olasılığı (DP)
1.26E-02	3.83E-03	7.73E-05	8.91E-03	2.31E-02	5.81E-03	1.94E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
502	469	237	288	529	531	2,348	Toplam varlıklar (milyon \$)
63	62	28	67	54	64	252	Toplam öz sermaye(milyon \$)
399	351	156	182	302	420	1,745	Müşteri mevduatları(milyon \$)
268	191	99	99	228	287	1,103	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)

							2012
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
3.94	4.88	5.18	8.03	3.73	8.18	6.31	temerrüde uzaklık (DD)
4.07E-05	5.43E-07	1.12E-07	4.81E-16	9.52E-05	1.38E-16	1.44E-10	temerrüde düşme olasılığı (DP)
1.91E-02	7.57E-03	5.61E-03	3.25E-04	2.34E-02	2.79E-04	1.82E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
423	373	186	258	350	480	2,004	Toplam varlıklar (milyon \$)
57	57	28	65	51	57	220	Toplam öz sermaye(milyon \$)
335	290	123	152	216	353	1,554	Müşteri mevduatları(milyon \$)
209	171	74	95	142	292	976	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
							2011
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
4.07	5.48	4.25	5.08	3.52	5.46	5.04	temerrüde uzaklık (DD)
2.37E-05	2.09E-08	1.07E-05	1.86E-07	2.14E-04	2.32E-08	2.38E-07	temerrüde düşme olasılığı (DP)
1.68E-02	4.14E-03	1.41E-02	6.16E-03	2.87E-02	4.22E-03	6.46E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
392	300	168	243	247	436	1,653	Toplam varlıklar (milyon \$)
52	56	28	64	29	54	194	Toplam öz sermaye(milyon \$)
301	235	115	136	129	338	1,296	Müşteri mevduatları(milyon \$)
187	133	56	78	76	288	720	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
							2010
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
3.45	6	3.6	4.88	3.89	4.27	7.9	temerrüde uzaklık (DD)
2.79E-04	9.60E-10	1.62E-04	5.30E-07	4.97E-05	9.83E-06	1.41E-15	temerrüde düşme olasılığı (DP)
3.07E-02	2.46E-03	2.67E-02	7.54E-03	2.00E-02	1.38E-02	3.71E-04	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
357	285	171	265	158	426	1,545	Toplam varlıklar (milyon \$)
48	48	27	62	28	50	163	Toplam öz sermaye(milyon \$)
287	231	110	156	80	307	1,251	Müşteri mevduatları(milyon \$)
171	77	49	95	42	198	545	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
							2009
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
5	4.64	3.09	6.96	2.86	3.2	3.01	temerrüde uzaklık (DD)
2.91E-07	1.77E-06	9.94E-04	1.67E-12	2.14E-03	6.96E-04	1.29E-03	temerrüde düşme olasılığı (DP)

6.71E-03	9.60E-03	4.34E-02	9.46E-04	5.43E-02	3.93E-02	4.68E-02	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
299	293	132	245	162	330	1,281	Toplam varlıklar (milyon \$)
36	49	27	61	28	46	150	Toplam öz sermaye(milyon \$)
249	232	88	131	79	217	1,018	Müşteri mevduatları(milyon \$)
88	92	31	81	45	121	343	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
							2008
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
	5.57	3.22	4.88	3.84	4.1	2.98	temerrüde uzaklık (DD)
	1.26E-08	6.42E-04	5.27E-07	6.22E-05	2.05E-05	1.44E-03	temerrüde düşme olasılığı (DP)
	3.79E-03	3.84E-02	7.53E-03	2.11E-02	1.63E-02	4.83E-02	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
301	304	105	214	99	259	1,045	Toplam varlıklar (milyon \$)
21	47	24	61	26	43	123	Toplam öz sermaye(milyon \$)
256	210	75	122	42	157	840	Müşteri mevduatları(milyon \$)
87	112	14	51	40	128	285	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
							2007
Filistin İslam Bankası	Arap İslam Bankası	Filistin Ticaret Bankası	Filistin Yatırım Bankası	Milli Banka	Quds Bank	Filistin Bankası	Sonuçlar
	4.52	4.26	4.92	5.32	2.94	2.7	temerrüde uzaklık (DD)
	3.09E-06	1.02E-05	4.36E-07	5.30E-08	1.62E-03	3.52E-03	temerrüde düşme olasılığı (DP)
	1.08E-02	1.39E-02	7.26E-03	4.89E-03	5.00E-02	6.33E-02	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
232	301	88,4	250,6	91	251	874	Toplam varlıklar (milyon \$)
23	40	14,4	61	28	48	90	Toplam öz sermaye(milyon \$)
199	180	69	102	24	105	680	Müşteri mevduatları(milyon \$)
91	95	21	75	23	43	243	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)

Tablo 38. İstatistiksel Analizlerde kullanılan araçlarla istatistiksel araştırmaların sonuçlarının özeti (Yabancı Bankalar)

								2013
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	Sonuçlar
7.55	8.12	4.92	6.89	14.39	7.78	6.62	7.06	Temerrüde uzaklık (DD)
2.22E-14	2.28E-16	4.29E-07	2.77E-12	2.95E-47	3.55E-15	1.84E-11	8.16E-13	temerrüde düşme olasılığı (DP)

5.27E-04	2.97E-04	7.23E-03	1.02E-03	5.63E-07	4.17E-04	1.34E-03	8.56E-04	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
74	156	156	264	581	592	796	3,120	Toplam varlıklar (milyon \$)
40	51	55	63	74	72	81	266	Toplam öz sermaye (milyon \$)
32	54	73	180	426	499	621	2,730	Müşteri mevduatları (milyon \$)
10	13	48	111	215	163	268	1,203	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
								2012
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.85	11.25	5.00	7.96	19.35	8.52	6.99	6.89	temerrüde uzaklık (DD)
2.41E-09	1.14E-29	2.86E-07	8.85E-16	1.01E-83	8.20E-18	1.41E-12	2.72E-12	temerrüde düşme olasılığı (DP)
2.86E-03	1.30E-05	6.69E-03	3.50E-04	3.95E-09	2.00E-04	9.24E-04	1.01E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
59	113	159	241	522	558	754	2,990	Toplam varlıklar (milyon \$)
26	51	56	60	67	70	79	240	Toplam öz sermaye(milyon \$)
31	50	64	171	379	471	594	2,558	Müşteri mevduatları (milyon \$)
13	14	51	98	209	138	265	1,270	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
								2011
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.12	9.13	6.50	5.63	18.36	4.33	6.38	8.67	temerrüde uzaklık (DD)
1.53E-07	3.44E-20	4.11E-11	8.76E-09	1.37E-75	7.43E-06	8.61E-11	2.20E-18	temerrüde düşme olasılığı (DP)
5.94E-03	1.08E-04	1.51E-03	3.56E-03	1.06E-08	1.30E-02	1.69E-03	1.72E-04	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
61	103	142	231	467	562	772	3,094	Toplam varlıklar (milyon \$)
26	50	55	61	62	68	80	220	Toplam öz sermaye(milyon \$)
33	51	54	160	349	484	624	2,532	Müşteri mevduatları (milyon \$)
8	3	39	61	111	157	263	1,208	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
								2010
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.61	24.00	4.69	5.80	10.91	6.33	4.69	6.88	temerrüde uzaklık (DD)

1.02E-08	1.25E-127	1.33E-06	3.27E-09	5.18E-28	1.19E-10	1.34E-06	2.91E-12	temerrüde düşme olasılığı (DP)
3.65E-03	3.76E-11	9.06E-03	3.01E-03	1.83E-05	1.77E-03	9.07E-03	1.02E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
62	97	111	233	422	592	795	2,807	Toplam varlıklar (milyon \$)
26	50	38	61	59	66	74	206	Toplam öz sermaye(milyon \$)
34	45	50	165	345	514	651	2,406	Müşteri mevduatları(milyon \$)
8	2	23	61	123	128	238	971	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
2009								
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.63	9.47	4.86	6.88	8.42	6.42	4.19	5.09	temerrüde uzaklık (DD)
9.09E-09	1.43E-21	5.99E-07	2.94E-12	1.95E-17	6.63E-11	1.42E-05	1.77E-07	temerrüde düşme olasılığı (DP)
3.58E-03	7.73E-05	7.72E-03	1.02E-03	2.21E-04	1.62E-03	1.50E-02	6.11E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
57	89	100	205	406	575	782	2554	Toplam varlıklar (milyon \$)
26	36	41	42	51	58	55	178	Toplam öz sermaye(milyon \$)
29	50	47	156	333	505	663	2,265	Müşteri mevduatları (milyon \$)
5	1	23	65	132	107	188	724	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)
2008								
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.53	6.33	5.75	5.33	5.19	4.77	3.88	3.80	temerrüde uzaklık (DD)
1.56E-08	1.22E-10	4.56E-09	4.85E-08	1.05E-07	9.08E-07	5.18E-05	7.38E-05	temerrüde düşme olasılığı (DP)
3.93E-03	1.78E-03	3.18E-03	4.81E-03	5.54E-03	8.38E-03	2.02E-02	2.20E-02	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
42	86	84	195	356	580	791	2,551	Toplam varlıklar (milyon \$)
13	38	28	30	47	58	56	177	Toplam öz sermaye(milyon \$)
27	45	47	156	299	484	688	2,162	Müşteri mevduatları (milyon \$)
11	3	7	27	65	105	126	563	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)

								2007
Union Bank	Ürdün Kuveyt Bank	Ürdün Ticaret Bankası	Ürdün Ahli Bank	Ticaret ve Finans Emlak Bankası	Ürdün Bankası	Kahire Amman Bank	Arap Bank	sonuçlar
5.03	10.18	4.53	5.91	7.05	4.54	3.99	5.32	temerrüde uzaklık (DD)
2.39E-07	1.19E-24	2.89E-06	1.74E-09	8.82E-13	2.81E-06	3.32E-05	5.18E-08	temerrüde düşme olasılığı (DP)
6.46E-03	3.79E-05	1.06E-02	2.71E-03	8.65E-04	1.06E-02	1.82E-02	4.87E-03	Logit (Temerrüde düşme olasılığı)
35	56	62	185	304	539	671	2,333	Toplam varlıklar (milyon \$)
7	12	16	27	33	46	42	168	Toplam öz sermaye(milyon \$)
25	37	39	145	266	443	579	1,995	Müşteri mevduatları (milyon \$)
10	15	7	21	33	107	84	533	Doğrudan kredi olanakları(milyon \$)

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuç

Araştırmada, Filistin'deki bankacılık sisteminde faaliyet gösteren bankaların temerrüde düşme olasılığı ile temerrüde uzaklığı ölçülmüş ve her bankanın benzerlerine nazaran durumu ortaya koyulmuştur. Araştırma ayrıca, bankalar (yerel & İslami ve yabancı) arasında, sahip oldukları temerrüde düşme olasılığı ile temerrüde uzaklık puanlarında farkların olduğunu ortaya koymuştur.

Filistin'deki Yerel, İslami ve Yabancı Bankaların tamamının temerrüde uzaklık (DD) puan ortalamalarının sırasıyla 4.77 ve 7.26 olduğu ve Filistin'deki Yerel, İslami ve Yabancı Bankaların tamamının temerrüde düşme olasılık (DP) puan ortalamalarının sırasıyla 2.86E-04 ve 3.43E-06 olduğu görülmüştür. Araştırma, Filistin'deki Yerel, İslami ve Yabancı Bankaların tamamının DP lojistik dağılım puan ortalamalarının sırasıyla 1.67E-02 ve 4.23E-03 olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu çalışmada, Filistin'deki bütün bankaların düşük seviyede bir temerrüt riski barındırdığı uygulamalı olarak gösterilmektedir. Ayrıca, yerel ve İslami bankalara nazaran yabancı bankaların daha düşük kredi riski taşıdığı görülmektedir.

Çalışma, (Nuhanovic ve Nurikic) 2013, (Makiyan) 2008 ve (Boumediene) 2011, 'nın çalışmaları ile benzer bulgulara ulaşmakla beraber, (Tafri, Rahman ve omar) 2011 ve (Wiyono ve Rahmayuni) 2010, 'nın çalışmaları ile farklı bulgulara ulaşmış görünmektedir. Bunun nedeni farklı istatistiksel çözümler için Çözümleyici Araç ve farklı zamanlarda gözlenen veriler olabilir.

Kredi riski açısından yabancı bankalarla yerel ve islami bankaların ayrışıp ayrışmadığını görmek amacıyla veri zarflama yöntemi ile yaptığımız analizde de temerrüde uzaklık değişkeni itibarı ile en yüksek skora sahip olan 3 bankasında yabancı bankalardan oluşması (Ürdün Kuveyt Bank, Union Bank ve Ticaret ve Finans Emlak Bankası) bulgularımızı desteklemiştir. Ayrıca, veri zarflama analizi ile temerrüde uzaklığın maksimize edilebilmesinde, sırasıyla doğrudan kredilerin azaltılması, müşteri mevduatlarının azaltılması ve toplam varlıkların azaltılması, en fazla potansiyel iyileştirme sağlayabilecek değişkenler olarak ortaya çıkmıştır.

5.2. Öneriler

Filistin Bankalarının temerrüde düşme olasılıkları düşük bulunmakla beraber, kredi riskinin bankalar için önemi göz önüne alınarak Filistin Bankacılık sektörünün düşük kredi riski ile çalışmaya devam edebilmesi için bir takım önerilerde bulunulabilir:

- Bilgi işlem, matematiksel finans ve risk yönetimi tekniklerindeki yeniliklerde gelişme yaşanmaktadır. Filistin'deki finans kurumları, finansal çevre ile baş etmek için yönetim becerileri ve operasyonel sistemler açısından donanımlı olmaları gerekmektedir. Risk yönetiminde araştırma ve eğitim programlarını arttırmaları ve doğru kişiyi doğru pozisyona koymaları gerekmektedir.
- Ticari bankaların, kredi verilmesinin öncesi ve sonrası kredi portföyünün denetim ve periyodik incelemesine ek olarak iyi kredilendirme ilkelerini geliştirmeleri bir zorunluluk haline gelmektedir. Bankaların, Kredi Risk Raporu, Faiz Oranı Risk Raporu gibi periyodik risk raporlarını hazırlamaları ve rapor edilen risklerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için gereken müdahalelerde bulunmaları gerekmektedir.
- Özellikle küçük bankaların kendi sermayeleri arttırmaları için birleşmeye yönelik bir oryantasyona ihtiyaç bulunmaktadır. Böylece, rekabet eden, müşterilerine daha iyi hizmet verebilen ve bankacılık sektörünün istikrarını teşvik eden bankacılık birimleri meydana gelecektir.

Veri zarflama analizinin sonuçlarına göre, Filistin Bankacılık sektöründeki bankaların, doğrudan kredilerin azaltılması, müşteri mevduatlarının azaltılması ve toplam varlıkların azaltılması ile kredi riskinin azaltılmasında iyileştirme sağlayabilecekleri ileri sürülebilir.

Ek 1: Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yabancı Bankalar)

Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yabancı Banlar)						
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Arap Bank						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
7.06	8.16E-13	2854424605	0.036	3.67E-02	3569426006	2013
6.89	2.72E-12	2750421780	0.041	4.20E-02	3529423307	2012
8.67	2.20E-18	2874334450	0.038	3.87E-02	3873336408	2011
6.88	2.91E-12	2600925427	0.053	5.41E-02	3585727357	2010
5.09	1.77E-07	2375794516	0.079	8.22E-02	3347546421	2009
3.80	7.38E-05	2374416522	0.153	1.65E-01	3865919445	2008
5.32	5.18E-08	2164662557	0.087	9.08E-02	3229664644	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Kahire Amman Bank						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
6.62	1.84E-11	714,827,491	0.030	3.04E-02	848,827,754	2013
6.99	1.41E-12	674,761,147	0.031	3.17E-02	816,761,425	2012
6.38	8.61E-11	692,131,822	0.038	3.84E-02	852,132,136	2011
4.69	1.34E-06	720,891,822	0.041	4.22E-02	843,892,063	2010
4.19	1.42E-05	727,302,020	0.035	3.55E-02	815,502,193	2009
3.88	5.18E-05	735,406,265	0.049	4.99E-02	851,256,492	2008
3.99	3.32E-05	628,997,904	0.041	4.17E-02	713,748,070	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Ürdün Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
7.78	3.55E-15	519,650,305	0.029	2.93E-02	634,650,530	2013
8.52	8.20E-18	487,692,678	0.025	2.57E-02	592,192,883	2012
4.33	7.43E-06	494,177,392	0.073	7.60E-02	640,177,678	2011
6.33	1.19E-10	526,294,183	0.034	3.49E-02	634,794,396	2010
6.42	6.63E-11	517,185,093	0.025	2.55E-02	594,185,244	2009
4.77	9.08E-07	522,369,422	0.047	4.77E-02	626,669,626	2008
4.54	2.81E-06	493,406,931	0.046	4.76E-02	585,207,111	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Ticaret & Finans Emlak Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
14.39	2.95E-47	507,704,591	0.043	4.43E-02	920,205,400	2013
19.35	1.01E-83	454,748,096	0.034	3.43E-02	854,748,880	2012
18.36	1.37E-75	373,448,495	0.041	4.22E-02	778,449,289	2011
10.91	5.18E-28	363,089,238	0.066	6.87E-02	720,589,939	2010
8.42	1.95E-17	354,811,245	0.077	8.05E-02	648,811,821	2009
5.19	1.05E-07	308,830,461	0.129	1.38E-01	560,830,955	2008

7.05	8.82E-13	271,232,307	0.065	6.73E-02	409,458,883	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Ürdün Ahli Bank						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
6.89	2.77E-12	200,739,661	0.044	4.50E-02	262,248,456	2013
7.96	8.85E-16	180,733,319	0.047	4.76E-02	252,243,544	2012
5.63	8.76E-09	169,983,096	0.092	9.67E-02	268,497,182	2011
5.80	3.27E-09	172,502,654	0.072	7.49E-02	248,513,522	2010
6.88	2.94E-12	162,817,588	0.050	5.12E-02	220,579,337	2009
5.33	4.85E-08	165,247,874	0.070	7.30E-02	227,870,069	2008
5.91	1.74E-09	158,563,354	0.066	6.85E-02	222,986,188	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Ürdün Ticaret Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
4.92	4.29E-07	101,251,186	0.091	9.58E-02	148,751,279	2013
5.00	2.86E-07	102,661,526	0.099	1.05E-01	157,661,634	2012
6.50	4.11E-11	83,262,188	0.119	1.27E-01	169,762,358	2011
4.69	1.33E-06	73,069,200	0.135	1.45E-01	127,319,306	2010
4.86	5.99E-07	59,233,264	0.186	2.04E-01	135,183,413	2009
5.75	4.56E-09	56,386,904	0.151	1.63E-01	125,637,040	2008
4.53	2.89E-06	46,125,230	0.131	1.40E-01	77,191,682	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Ürdün Kuveyt Bank						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
8.12	2.28E-16	64,787,742	0.152	1.65E-01	214,788,036	2013
11.25	1.14E-29	61,344,910	0.124	1.32E-01	241,345,263	2012
9.13	3.44E-20	52,506,116	0.179	1.96E-01	268,506,539	2011
24.00	1.25E-127	46,543,437	0.069	7.11E-02	240,043,816	2010
9.47	1.43E-21	53,869,430	0.151	1.63E-01	219,419,754	2009
6.33	1.22E-10	48,432,140	0.298	3.47E-01	344,182,720	2008
10.18	1.19E-24	43,469,935	0.095	9.95E-02	109,470,064	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Union Bank						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
7.55	2.22E-14	33,836,197	0.128	1.37E-01	84,206,296	2013
5.85	2.41E-09	32,347,214	0.135	1.44E-01	66,387,281	2012
5.12	1.53E-07	34,774,592	0.181	1.99E-01	81,924,684	2011
5.61	1.02E-08	35,310,025	0.156	1.68E-01	78,780,110	2010
5.63	9.09E-09	30,853,368	0.216	2.42E-01	99,623,503	2009
5.53	1.56E-08	28,473,924	0.173	1.88E-01	69,174,004	2008
5.03	2.39E-07	28,359,762	0.120	1.28E-01	48,209,801	2007

Ek 2: Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yerel ve İslami Bankalar)

Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları (Yerel ve İslami Bankalar)						
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Filistin Bankası						Yıllar
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	
6.24	2.11988E-10	2,096,026,969	0.009	3.25E-02	2,546,026,969	2013
6.31	1.43662E-10	1,783,520,186	0.009	3.21E-02	2,165,420,186	2012
5.04	2.37646E-07	1,459,560,970	0.007	5.02E-02	1,867,560,970	2011
7.90	1.41475E-15	1,381,153,772	0.007	3.05E-02	1,746,153,772	2010
3.01	0.001290048	1,130,950,652	0.012	7.33E-02	1,396,950,652	2009
2.98	0.00143803	922,452,756	0.020	8.97E-02	1,186,202,160	2008
2.70	0.003519111	757,432,372	0.039	1.24E-01	1,026,396,189	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Quds Bank						Yıllar
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	
5.14	1.3585E-07	466,881,435	0.005	1.87E-02	511,381,435	2013
8.18	1.38047E-16	422,921,107	0.005	1.42E-02	472,921,107	2012
5.46	2.31654E-08	413,101,431	0.002	2.42E-02	470,601,431	2011
4.27	9.82655E-06	376,100,638	0.003	3.57E-02	437,100,638	2010
3.20	0.00069625	283,372,731	0.006	4.78E-02	328,372,731	2009
4.10	2.05221E-05	215,593,734	0.017	6.69E-02	279,593,734	2008
2.94	0.001620918	203,102,065	0.038	1.02E-01	265,602,065	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Milli Banka						Yıllar
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	
3.74	9.10128E-05	474,632,959	0.010	2.62E-02	518,529,078	2013
3.73	9.52011E-05	299,568,841	0.007	3.43E-02	338,471,842	2012
3.52	0.000213956	218,139,556	0.004	2.74E-02	239,351,262	2011
3.89	4.97397E-05	129,406,960	0.005	4.16E-02	151,511,962	2010
2.86	0.00213824	133,900,057	0.008	4.92E-02	153,017,896	2009
3.84	6.21705E-05	73,448,477	0.018	8.66E-02	100,928,308	2008
5.32	5.30278E-08	62,994,796	0.046	9.13E-02	98,210,097	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Filistin Yatırım Bankası						Yıllar
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	
4.71	1.23211E-06	220,471,840	0.008	4.18E-02	266,581,840	2013
8.03	4.81056E-16	192,755,238	0.010	3.14E-02	245,755,238	2012
5.08	1.85838E-07	179,070,102	0.012	5.22E-02	231,010,102	2011
4.88	5.29585E-07	202,787,057	0.008	5.44E-02	262,787,057	2010
6.96	1.67197E-12	184,539,182	0.005	5.01E-02	260,539,182	2009

4.88	5.27376E-07	152,973,873	0.013	7.74E-02	220,973,873	2008
4.92	4.36294E-07	189,356,139	0.038	1.02E-01	303,356,139	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Filistin Ticaret Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
9.47	1.43284E-21	208,870,185	0.005	1.19E-02	232,590,769	2013
5.18	1.1227E-07	158,100,562	0.007	2.54E-02	179,118,801	2012
4.25	1.06875E-05	140,737,181	0.000	3.26E-02	161,755,420	2011
3.60	0.000161694	143,618,289	0.000	4.14E-02	166,738,352	2010
3.09	0.000994479	104,900,633	0.005	6.38E-02	127,420,175	2009
3.22	0.000642025	80,713,886	0.013	7.50E-02	101,732,125	2008
4.26	1.0201E-05	73,972,131	0.034	5.42E-02	90,172,131	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Arap İslam Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
5.56	1.33178E-08	407,492,937	0.022	2.18E-02	450,366,174	2013
4.88	5.43217E-07	316,265,801	0.029	2.92E-02	354,403,788	2012
5.48	2.09095E-08	243,235,122	0.035	3.60E-02	286,140,358	2011
6.00	9.59534E-10	237,691,853	0.036	3.65E-02	285,714,241	2010
4.64	1.76942E-06	243,681,011	0.043	4.43E-02	286,819,766	2009
5.57	1.26303E-08	256,729,742	0.055	5.66E-02	333,516,420	2008
4.52	3.09166E-06	261,131,096	0.041	4.18E-02	303,079,374	2007
(Temerrüde düşme olasılığı hesaplamaları) Filistin İslam Bankası						
Temerrüde uzaklık	Temerrüt olasılığı	Yükümlülükler L	Varlık sapma oranı m	Varlık değişkenliği s	Varlık değeri At	Yıllar
4.36	6.48642E-06	438,788,179	0.010	2.79E-02	490,788,179	2013
3.94	4.06572E-05	365,202,787	0.009	2.77E-02	403,883,997	2012
4.07	2.36613E-05	340,595,390	0.007	2.66E-02	376,952,505	2011
3.45	0.000279285	309,434,669	0.003	2.91E-02	341,189,618	2010
5.00	2.90834E-07	262,762,767	0.005	2.17E-02	291,515,637	2009

Ek 3: Test İstatistikleri

Test İstatistikleri ^b				DD
Mann-Whitney U				557.000
Wilcoxon W				1685.000
Z				-5.026-
Asymp. Sig. (2-uçlu)				.000
Monte Carlo Sig. (2-uçlu)	Sig.			.000 ^a
	95% Güven Aralığı	Alt Sınır		.000
		Üst Sınır		.000
Monte Carlo Sig. (1-uçlu)	Sig.			.000 ^a
	95% Güven Aralığı	Alt Sınır		.000
		Üst Sınır		.000

a. 299883525 başlangıç kaynağı olan 10000 örnekleme tablo baz alınmıştır.

b. Grup Değişkeni:tip

Kaynakça

- Abu-Rub, N. ve Abbadi, S.M. (2012). Variables used by the Palestinian Banks managers to measure their banks' performance. *International Research Journal of Finance and Economics*, http://www.international_researchjournaloffinanceandeconomics.com/. (Erişim tarihi: 18.11.2015)
- Altunbas, Y. Gambacorta, L. ve Marques-Ibanez, D. (2009). Securitisation and the bank lending channel. *European Economic Review*, 53(8). <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0014292109000361>. (Erişim tarihi:25.11.2015)
- Ariffin, N. M. (2012). Liquidity risk management and financial performance in Malaysia: empirical evidence from islamic banks. *Aceh International Journal of Social Sciences*, 1(2). <http://irep.iium.edu.my/id/eprint/28987>. (Erişim tarihi: 26.12.2015)
- Clay, C. (1994). The Origins of Modern Banking in the Levant: The Branch Network of the Imperial Ottoman Bank, 1890-1914. *International Journal of Middle East Studies*,26(4)<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=5200248&fileId=S0020743800061122>. (Erişim tarihi: 27.12.2015)
- Mileris, R. (2012). Macroeconomic Determinants of Loan Portfolio Credit Risk in Banks. *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 23(5), <http://www.inzeko.ktu.lt/index.php/EE/article/viewFile/1890/2218>. (Erişim tarihi: 28.12.2015)
- Ahmed, H. (1999). Risk Management Assessment Systems: An Application to Islamic Banks. *Islamic Economic Studies*,19(1), <http://www.irti.org/English/Research/Documents/IES/055.pdf>. (Erişim tarihi: 28.11.2015)
- Elgari, M. A. (2003). Credit risk in islamic banking and finance. *Islamic Economic Studies*10(2), <http://www.irti.org/English/Research/Documents/IES/104.pdf>. (Erişim tarihi: 28.11.2015)
- Mkhitaryan, K, A.(2014). Importance of Strengthening Management of Liquidity in Banking System. *International Conference on Education, Economics and Humanities*, <http://psrcentre.org/images/extraimages/12%20114504.pdf>. (Erişim tarihi: 23.12.2015)

- Brunnermeier, M. K. (2009). Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007–2008. *Journal of Economic Perspectives* 23 (1), https://www.princeton.edu/~markus/research/papers/liquidity_credit_crunch.pdf. (Erişim tarihi: 2.1.2016)
- Laporte, C.Y. ve Boucher, G. (1999). Implementing Risk Management as part of a Systems Engineering Process. *Symposium of the International Council on Systems Engineering*, Brighton, U.K.
- Hess, S.M. Gaertner, J. P. (2006). Application of risk management as a cornerstone in ensuring nuclear plant safety. *Proc. of the 8th International Conference on Probabilistic Safety Assessment and Management*, New Orleans, paper PSAM-0477.
- El Massah, S. ve Al-Sayed, O. (2013). Risk Aversion And Islamic Finance: An Experimental Approach. *International Journal of Information Technology and Business Management*, 6(1). <http://www.jitbm.com/JITBM%2016th%20volume/5%20Islamic%20Finance.pdf>. (Erişim tarihi: 4.1.2016)
- Hanif, M. ve Iqbal, A. (2010). Islamic Financing and Business Framework: A Survey. *European Journal of Social Sciences* 15(4).
- Paltrade, Palestinian Ministry of National Economy, EUROFIN, Hospitality SA (2013). Diagnostic Study Palestine: Export Readiness and Potential of the Services Sector.
- Crosbie, P, ve Bohn, J. (2003). Modeling default risk. Technical Document, Moody's KMV.
- Bessis, J. (2010). *Risk Management in Banking* (3. Baskı). Paris: John Wiley & Sons.
- Black, F. ve Scholes, M. (1973). The pricing of options and corporate liabilities. *Journal of Political Economy*, 81(3). <https://www.cs.princeton.edu/courses/archive/fall02/cs323/links/blackscholes.pdf>. (Erişim tarihi: 23.01.2016)
- Boumediene, A. (2011). Is credit risk really higher in Islamic banks? *The Journal of Credit Risk*, 7(3). http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1689885. (Erişim tarihi:29.01.2016)
- Chan-Lau, J. A. Jobert, A. ve Kong, J. (2004). *An option-based approach to bank vulnerabilities in emerging markets*. Washington: International Monetary Fund

Working Paper 04/33, International Monetary Fund,

- Economic and Social Commission for West Asia (ESCWA). (1987). *Palestinian Financial Sector Under the Israeli Occupation*. Geneva.
- Froot, K. ve O'Connell, P.G.J. (2003). The Risk Tolerance of International Investors. *NBER Working Paper No. 10157*. Boston: Harvard Business School.
- Gleason, J. T. (2000). *Risk: The New Management Imperative in Finance* (1.Baskı). New Jersey: Bloomberg Press, Princeton.
- Gup, B. E. ve Brooks, R. (1993). *Interest Rate Risk Management: The Banker's Guide to Using Futures, Options, Swaps and Other Derivative Instruments*. Chicago: Probus Publishing Co.
- Harsheh, M. ve Alkhatib, A. (2012). Financial Performance of Palestinian Commercial Banks. *International Journal of Business and Social Science*, 3(3). http://ijbssnet.com/journals/Vol_3_No_3_February_2012/18.pdf. (Erişim tarihi: 10.10.2015)
- Ahmad, Z. Iqbal, M. ve Khan, F. (1983). Money and Banking in Islam. *Institute of policy studies Islamabad and international research in Islamic Economics*, 3(1). <http://www.iefpedia.com/english/wp-content/uploads/2009/10/Money-and-Banking-in-Islam-Reviewed-by-Medhat-Hassanein.pdf>. (Erişim tarihi: 07.03.2015)
- Hull, J. C. (2009). *Options, Futures, and Other Derivatives* (7. Baskı). New Jersey: Prentice Hall, Upper Saddle
- Ismal, R. (2012). Formulating withdrawal risk and bankruptcy risk in Islamic banking. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 5(1),http://staff.ui.ac.id/system/files/users/rifki.ismal/publication/emerald_ijimef_vol_5_is_1.pdf. (Erişim tarihi: 10.10.2015)
- Jorion, P. (2006). *Value at Risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk* (3. Baskı). McGraw-Hill. [ISBN 978-0-07-146495-6](https://doi.org/10.1002/9780714649566).
- Kealhofer, S. (2003). Quantifying credit risk. I. Default prediction. *Financial Analysts Journal*, 59(1). http://www.defaultrisk.com/pa_score_15.htm. (Erişim tarihi:12.10.2015)
- Khan,T. ve Ahmed, H. (2001). Risk Management an Analysis Of Issues in Islamic

- Financial Industry. Islamic Development Bank Islamic Research and Training Institute, 5, http://www.cba.edu.kw/elsakka/Risk_Management_Dr_Tariqullah_Khan.pdf. (Erişim tarihi: 15.12.2015)
- Kozarevic, E. Nuhanovic, S. ve Nurikic, M.B. (2013). Comparative Analysis of Risk Management in Conventional and Islamic Banks: The Case of Bosnia and Herzegovina. *International Business Research*, 6(5), file:///C:/Users/CITY%20COMP/Downloads/26666-89419-1-SM.pdf. (Erişim tarihi: 18.09.2015)
- Laurence, H. (1988). *The Palestinian Economy*. New York: Edited by Goerge Abed, Routledge.
- Mahler, T. (2014). Assessing Legal Risks of Closed Generic Top-Level Domains. *European Journal of Law and Technology*. 5(3), <http://ejlt.org/article/view/376/494>. (Erişim tarihi: 09.09.2015)
- Makiyan, S.N. (2008). Risk Management and Challenges in Islamic banks. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, http://ibtra.com/pdf/journal/v4_n3_article3.pdf. (Erişim tarihi: 12.08.2015)
- Nikolaidou, E. and Vogiazas, S. D. (2014). Credit Risk Determinants for the Bulgarian Banking System. *International Atlantic Economic Society*, <http://link.springer.com/article/10.1007/s11294-013-9444-x>. (Erişim tarihi: 10.08.2015)
- Bank of Palestine. (2014). Annual Report & Financial Statements. Ramallah: Bank of Palestine.
- Palestine Monetary Authority. (2013). *Financial Stability Report for the year 2012*. Ramallah: Palestine Monetary Authority.
- Palestine Monetary Authority. (2011). *Key Macroeconomic And Financial Indicators In Palestine, Israel and Some Mena Countries 2010*. Ramallah: Palestine Monetary Authority
- Palestine Monetary Authority. (2013). *Annual report for the year 2012*. Ramallah: Palestine Monetary Authority
- Palestine Monetary Authority. (2014). *Annual report for the year 2013*. Ramallah: Palestine Monetary Authority
- Sarker, A.A. (2000). Islamic business contracts, agency problem and the theory of

- the Islamic firm. *International Journal of Islamic Financial Services*, 1(2).
https://www.researchgate.net/publication/238673359_Islamic_business_contract_s_agency_problem_and_the_theory_of_the_Islamic_firm (Erişim tarihi: 24.04.2015)
- Sayılır, Ö. (2010). Finansal başarısızlık riskinin ölçümünde piyasa verilerinin kullanımı ve yapısal modeller, Türk bankacılık sektörü'nde uygulama. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Siddiqui, A. (2008). Financial contracts, risk and performance of Islamic banking. *Managerial Finance*, 34(10). www.emeraldinsight.com/0307-4358.htm (Erişim tarihi: 24.09.2015)
- Tafri, F. H. Rahman, R. A. ve Omar, N. (2011). Empirical evidence on the risk management tools practised in Islamic and conventional banks. *Qualitative Research in Financial Markets*, 3(2). <http://x.doi.org/10.1108/17554171111155339> (Erişim tarihi: 24.09.2015)
- Scoy, R. V. (1992). *Software Development Risk: Opportunity, Not Problem*. Pennsylvania: Software Engineering Institute.
- Wiyono, S.K. ve Rahmayuni, S. (2012). The Effect of Credit Risk to Islamic Bank Profitability with Islamic Income and Profit Sharing Ratio as Moderating Variable. *GSTF Business Review. School Of Business and Management*, <http://search.proquest.com/docview/1039135019/fulltextPDF/71FC7A629CAC4997PQ/1?accountid=7181> (Erişim tarihi: 29.11.2015)

Internet Referansları

- Association of Banks in Palestine, <http://www.abp.ps/> Erişim tarihi: 12.08.2015
- Palestine Monetary Authority, <http://www.pma.ps/ar-eg/home.aspx> Erişim tarihi: 13.09.2015
- Palestine Exchange (PEX), <http://www.pex.ps/PSEWebSite/English/Default.aspx> Erişim tarihi: 06.07.2015
- Central Bank of Jordan, <http://www.cbj.gov.jo/> Erişim tarihi: 22.08.2015
- Amman Stock Exchange, <http://www.ase.com.jo/ar> Erişim tarihi: 15.08.2015

Bank of Israel, <http://www.bankisrael.gov.il/en/Pages/Default.aspx> Erişim tarihi:
10.02.2015

Israel Financial Markets, <http://www.investing.com/markets/israel> Erişim tarihi: 12.
06.2015

Central Bank of Turkey, <http://www.statemaster.com/encyclopedia/Central-Bank-of-Turkey> Erişim tarihi: 10.03.2015